

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Michaela Kubičková

**Reorganizace jako způsob řešení úpadku
v českém právu s důrazem na předjednanou
reorganizaci**

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: JUDr. Tomáš Pohl

Tematický okruh: občanské právo procesní

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 3. 4. 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 191 232 znaků včetně mezer.

rigorozantka

V Praze dne 3. 4. 2021

Děkuji JUDr. Tomášovi Pohlovi za velmi milý a vstřícný přístup při vedení této rigorózní práce. Dále děkuji Mgr. Zuzaně Kolískové za podporu, nadhled a motivaci v těžkých chvílích, které nastaly při zpracování této práce.

Obsah

Úvod.....	
1. Historický vývoj institutu reorganizace	6
2. Předpoklady reorganizace jako sanačního řešení úpadku	8
2.1 Test likvidity	8
2.1.1 Domněnky platební neschopnosti	12
2.1.2 Mezera krytí	14
2.2 Test předlužení	15
2.2.1 Pojetí going-concern	16
2.3 Hrozící úpadek	17
3. Standardní reorganizace	18
3.1 Obecné podmínky reorganizace dle insolvenčního zákona	18
3.2 Kvalitativní přípustnost reorganizace	20
3.3 Kvantitativní přípustnost reorganizace	25
3.4 Subjekty reorganizace	26
3.4.1 Postavení dlužníka a společníků dlužníka v reorganizaci.....	27
3.4.2 Postavení věřitelů.....	31
4. Předjednaná (předbalená) reorganizace	33
4.1 Reorganizační plán.....	35
4.1.1 Důsledky předložení reorganizačního plánu insolvenčnímu soudu.....	36
4.1.2 Obsah a náležitosti reorganizačního plánu.....	38
4.2 Hlasování věřitelů o reorganizačním plánu.....	44
4.3 Přihlašování a přezkum pohledávek.....	46
4.4 Schvalování reorganizačního plánu insolvenčním soudem	48
4.4.1 Soulad reorganizačního plánu s právními předpisy	49
4.4.2 Absence sledování nepoctivého záměru	50
4.4.3 Míra konsenzu věřitelů nad podobou reorganizačního plánu	53

4.4.4	Výhodnost oproti konkurzu	55
4.4.5	Úhrada pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených	56
4.4.6	Podmínky pro schválení reorganizačního plánu bez plného konsenzu věřitelů	57
4.5	Účinnost soudem schváleného reorganizačního plánu	59
4.5.1	Specifické dopady účinnosti reorganizačního plánu na vybrané subjekty	59
4.5.2	Zákaz započtení pohledávek (zrušení).....	62
4.5.3	Výkon rozhodnutí a exekuce jako účinek schváleného reorganizačního plánu	62
4.6	Provádění soudem schváleného reorganizačního plánu.....	62
4.7	Změna účinného reorganizačního plánu	63
5.	Komplikace při realizaci zamýšlené reorganizace	65
5.1	Moratorium v období před povolením předjednané reorganizace	65
5.2	Dopad pandemie viru COVID-19	66
5.2.1	Dopady Lex Covid na plnění reorganizačního plánu.....	66
5.2.2	Mimořádné moratorium	67
6.	Analýza případ dlužníka OLEO CHEMICAL, a.s., vedeného podle Insolvenčního zákona.....	68
6.1	Rekapitulace insolvenčního řízení na cestě k reorganizaci OLEO CHEMICAL a.s.....	68
6.2	Uplatněné způsoby realizace reorganizačního plánu v případě OLEO CHEMICAL a.s.	70
6.2.1	Snížení a zvýšení základního kapitálu dlužníka OLEO CHEMICAL a.s.....	71
6.2.2	Vydání a úpis nových akcií, kapitalizace pohledávky na splacení emisního kurzu.....	74
6.2.3	Fúze mezi dlužníkem a věřitelem poskytujícím vypořádací úvěr.....	75
6.3	Další vývoj a shrnutí kauzy reorganizace OLEO CHEMICAL, a.s.	75

Úvod

Tato práce je věnována tématu reorganizace, jako jedné z forem řešení úpadku podle Insolvenčního zákona, jak je definován níže. Insolvenční problematika je z mého pohledu velmi problematická, neboť zasahuje jak do civilního práva procesního, tak mění též některé instituty civilního práva hmotného. Proto bývá někdy označována za královskou právní disciplínu. Musím přiznat, že k volbě studia tohoto právního okruhu mě přivedla neochota spokojit se s tím, že toto odvětví práva mi bývalo velmi vzdálené a neuchopitelné. K volbě konkrétního tématu mě pak přivedla praxe advokátního koncipienta, kdy jsem měla možnost podílet se na zastoupení dlužníka, jenž pro svůj úpadek zvolil řešení formou předjednané reorganizace. Právě blízká zkušenost s touto formou mi umožnila odhalit její úskalí a získat nadšení pro orientaci v její zajímavé právní úpravě, pro které se hodí použít přísloví „odříkaného chleba největší krajíc“.

Cílem této práce není pouhý popis právní úpravy a představení tohoto institutu, nýbrž náhled na tento institut v praxi díky propojení souvisejících ustanovení Insolvenčního zákona mezi sebou a poukázání na jejich použití ve skutečných případech dlužníků. A není lepšího způsobu, jak ukázat uplatnění právní úpravy v praxi, než na rozhodovací praxi soudů. Tato práce si zároveň neklade za cíl popsat bezvýhradně všechny atributy reorganizace, nýbrž pouze ty, které považuji za nejzajímavější. Tato práce se zároveň blíže zaměřuje na předjednanou reorganizaci, proto je mou snahou v určitých pasážích poskytnout čtenářům její porovnání se standardní formou reorganizace, a upozornit na výhody a úskalí obou typů.

Přidanou hodnotou této teoretické práce je potom rozbor insolvenčního řízení dlužníka OLEO CHEMICAL, a.s., které má bohatou historii a v němž byly ze strany insolvenčních soudů všech soudních instancí rozřešeny některé teoretické otázky, které dosud byly nejasné, v praxi vedly k opakovaným problémům a dosud nad nimi pouze teoretizovali nejznámější čeští praktici insolvenčního práva.

Počátkem této práce je institut reorganizace propojen s historickým kontextem. V druhé části je pak čtenářům podrobně vysvětlen základní předpoklad insolvenčního řízení, a sice úpadek. V části třetí jsou popsány základní atributy reorganizace obecně, aby bylo možné souvisle navázat na její speciální předbalenou formu a zdůraznit správně připravený reorganizační plán. Jelikož období, v němž byla práce připravována, bylo zasaženo epidemií koronaviru, která působí důsledky i v oblasti insolvenčního práva, je spojeným komplikacím věnována pátá kapitola. Poslední kapitola je pak založena na praktickém rozboru skutečného insolvenčního případu, který dosud probíhá.

1. Historický vývoj institutu reorganizace

Kořeny řešení úpadku v Čechách jsou spojeny s Obnovným zřízením zemským, jež bylo pro oblast Čech vydáno dne 10. května 1627 jako historická ústava, kterou byl mimo jiné nastolen panovnický absolutismus, který vystřídal do té doby panující stavovský systém. Úpadkovému právu se zde věnovala část L XII – LXXVI. Prvním uceleným pramenem insolvenčního práva se stal konkurzní řád z roku 1781. Ten byl postupně nahrazován dalšími konkurzními řády¹ až do doby vzniku Československé republiky.

V roce 1931 byl v Československu vydán zákon o konkurzním, vyrovnávacím a odpůřím řádu². Dle něj bylo úpadek možné řešit cestou konkurzního řízení, nebo vyrovnávacího řízení. Vyrovnávací řízení přitom představovalo počátek sanačních řešení úpadku dlužníka a lze u něj vidět určitou podobnost s reorganizací tak, jak ji známe dnes. V rámci vyrovnání byli za předpokladu souhlasu věřitelů a soudu tito uspokojeni v poměru a rozsahu dle návrhu dlužníka. Až v roce 1950 byla úprava řešení úpadku eliminována občanským soudním řádem z roku 1950³, který se o institutech insolvenčního práva zmiňoval jen ve svých přechodných ustanoveních, kdy odkazoval na použití předchozí právní úpravy v těch řízeních, ve kterých již řízení vykonávací či konkurzní probíhalo. Zároveň upravoval zákaz nařízení exekuce vůči majetku dlužníka až do pravomocného skončení vyrovnávacího řízení. To bylo dáno charakterem tehdejšího doby, politické scény a tomu odpovídající ekonomické reality, kdy soukromé vlastnictví téměř neexistovalo a úpadek socialistického vlastnictví nepřipadal v úvahu. Stejnému trendu odpovídal i občanský soudní řád z roku 1963, který byl v platnosti až do ukončení komunistické éry.

S nástupem svobodné éry a tržní ekonomiky byl přijat Zákon o konkurzu a vyrovnání, který převzal dvě formy řešení úpadku z výše jmenovaného konkurzního, vyrovnávacího a odpůřícího řádu, a sice likvidační a sanační. S probuzením soukromého vlastnictví byl tehdy typickým dlužníkem malý podnikatel. Co se týká vyrovnání, byly podmínky pro vstup dlužníka

¹ Řád konkursní, vyrovnací a odpůřící, vydaný jako císařské nařízení č. 337/1914 ř. z.) a Konkursní řád z roku 1868 vydaný pod číslem č. 1/1869 ř.z.

² Zákon č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnávací a odpůřící

³ Zákon č. 142/1950 Sb., o konání v občanských právních věcích (občansky súdny poriadok)

do vyrovnání často kritizovány pro svou přísnost, o které svědčí poměr konkurzních řízení vůči těm vyrovnávacím, jež činil zhruba 400 ku jedné. Vzhledem k velmi četným novelizacím lze říci, že se české insolvenční právo postupem času v těle zákona o konkurzu a vyrovnání teprve utvářelo.

Jelikož českou právní úpravu insolvenčního práva bylo zapotřebí modernizovat a přizpůsobit aktuálnímu vývoji společnosti,⁴ byl s účinností ke dni 1. ledna 2008 přijat Insolvenční zákon.

2. Předpoklady reorganizace jako sanačního řešení úpadku

Insolvenční řízení v České republice je možné zahájit pouze ve vztahu k dlužníku, který se nachází v úpadku. Úpadek, přestože je především ekonomickým pojmem, má významné právní důsledky. Je tedy stěžejní tento správně definovat nejen řečí finanční teorie z pohledu hodnoty aktiv, nároků společníků a výše dluhů, ale zejména v právním slova smyslu. Ať už byl úpadek v minulosti definován jakkoli, v současném českém právním řádu nalezneme definici v ustanovení § 3 odst. 1, ve spojení s odstavci 2 a 3 a dále § 3 odst. 4 Insolvenčního zákona.⁵ Předpokladem úpadku jakéhokoli dlužníka je jeho platební neschopnost zjištěná za pomoci tzv. testu likvidity. Úpadek výlučně právnických osob a fyzických osob podnikatelů pak může být dán též stavem předlužení zjištěného dle tzv. rozvahového testu (testu předlužení).

2.1 Test likvidity

Jelikož je jedním z hledisek insolvenčního práva mimo jiné jeho ekonomická efektivnost, právní úprava prostřednictvím testu likvidity, jinak řečeno *cash-flow* testu, především zohledňuje, zda finanční situace dlužníka umožňuje platit dluhy tak, jak se postupně stávají splatnými, což z ekonomického pohledu znamená, zda je dlužník „*schopen generovat dostatek hotovosti na úhradu závazků.*”⁶ Z právního hlediska ke zjištění této skutečnosti slouží 3 hlavní kritéria, a sice

⁴ Jak uvádí důvodová zpráva na straně 145.

⁵ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení ve znění pozdějších předpisů (dále jen “**Insolvenční zákon**”)

⁶ Alexander, J., Havel, B., Kuděj, M., Louda L., Schönfeld, J., Mezera krytí v příkladech, Restrukturalizace a insolvency, 2017, Praha, Triton 2017, ISBN 978-80-7553-460-6, str. 7

pluralita věřitelů, peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a skutečnost, že dlužník není tyto schopen plnit.

Pokud je hodnocení dlužníkovy cash-flow tímto způsoben negativní, je nutné rozlišit, zda se jedná o přechodnou krátkodobou situaci, nebo naopak. Pro právní definici úpadku ve formě platební neschopnosti je relevantní, že se jedná o dlouhodobější a relativně těžko změnitelný stav. Pokud má být platební neschopnost dlužníka za krátko překlenuta, tento stav zřídka vyvolá právní důsledky ve smyslu úpadku. Za dlouhodobější stav byla v době účinnosti zákona o konkurzu a vyrovnání⁷ judikatorně určena doba v řádu měsíců, kdy dlužník nebyl schopen splatné dluhy plnit, přičemž s jistotou se dalo o osvědčení úpadku uvažovat v případě 6 měsíců.⁸ Insolvenční zákon pak toto období ve svém ustanovení § 3 odst. 1 určil přesně, tedy v délce 30 dnů. Výsledné měřítko následně shodně aplikoval i Nejvyšší soud, byť se primárně vyjádřil k počtu dlužníkových splatných dluhů: „*K osvědčení platební neschopnosti dlužníka dostačuje existence pohledávek právě dvou věřitelů po splatnosti déle než 30 dnů.*“⁹ Třicetidenní časový horizont ode dne splatnosti pohledávky hodnotím jako přiměřený. Vodítkem k tomu závěru je zejména výchozí nastavení splatnosti pohledávek vycházející z občanského zákoníku¹⁰, podpořené možností lhůtu splatnosti v podnikatelských vztazích nastavit jako násobně delší.¹¹ Insolvenční zákon díky tomu nepůsobí v tomto ohledu „šibeničně“ tam, kde k prodlení s úhradou splatných dluhů dochází z důvodu liknavosti dlužníka, nebo jen nepatrného oslabení likvidity. Co do charakteru pohledávek, je jejich splatnost zcela stěžejní.¹² Při posuzování platební neschopnosti proto nebude přihlédnuto k podmíněným dluhům, jelikož tyto splatné ještě nejsou.

Pluralita věřitelů jako zásadní argument pro vyslovení úpadku ve formě platební neschopnosti byla již naznačena výše, přičemž v teorii a praxi nepůsobí velké potíže. Pluralita je dána při pouhé existenci 2 věřitelů, u kterých se pro tyto účely zhodnocení úpadku nevyžaduje, aby své pohledávky do insolvenčního řízení přihlásili. Tam, kde se alespoň dvou věřitelů

⁷ Zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Zákon o konkurzu a vyrovnání**“)

⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. září 2003, sp.zn. 29 Odo 564/2001

⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2017, sp.zn. 29 NSČR 25/2015

¹⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**občanský zákoník**“)

¹¹ Viz ustanovení § 1963 občanského zákoníku.

¹² Není naopak relevantní, zda věřitel například již přistoupil k jejímu vymáhání, nebo jaké výše pohledávka dosahuje.

nedostává, se může zdát, že pro věřitele, který touží po vyslovení úpadku svého dlužníka, není nic jednoduššího než svou pohledávku rozdělit a její část postoupit jinému věřiteli. Dlužník je však pro případ, že by věřitel ve snaze zahájit insolvenční řízení postupoval cestou umělého vytváření plurality věřitelů, insolvenčním právem chráněn. Dle ustanovení § 143 odst. 2 Insolvenčního zákona nezaloží pluralitu věřitelů osoba, na kterou byla pohledávka věřitele převedena v době šesti měsíců před podáním insolvenčního návrhu, nebo po zahájení insolvenčního řízení.

Atributy testu likvidity uvedené výše již z textace zákona zní jasně. Méně jasným kritériem je však samotná neschopnost dlužníka splatné pohledávky plnit. Jak a z jakého majetku by měl být dlužník schopen uspokojit své věřitele, se nejméně od doby účinnosti Zákona o konkurzu a vyrovnání¹³ opakovaně zabývala judikurní praxe. Z logického pojetí cash flow a likvidity obecně hovoří proti úpadku dlužníka stav, kdy má dostatek takzvaného krátkodobého majetku spočívajícího například v peněžních prostředcích v pokladně a na bankovních účtech. Jakkoli se v případě bankovního účtu jedná z právního hlediska o pohledávku vůči bance, jsou tyto zdroje nejlikvidnější, jelikož samy osobě nevyžadují přeměnění v peníze. O něco méně likvidní a v tomto kontextu pro soudní praxi hlavním tématem jsou dlužníkovy pohledávky. Schopnost dlužníka plnit své dluhy zpravidla nebude dána tam, kde dlužník není schopen své pohledávky vydobýt, tedy konvertovat v peníze, a tím je plně využít na úhradu dluhů.¹⁴ I kdyby v takovém případě pohledávky dlužníka dosahovaly horentních částek, bez reálné a rychlé možnosti jejich konverze v peníze jsou tyto pouhými čísly, jež dlužníka od úpadku zpravidla nezachrání. Výše uvedený názor a postoj akcentující likvidnost dlužníkovy majetku, tedy nejen ve vztahu k pohledávkám, pak Nejvyšší soud zaujal i v kontextu Insolvenčního zákona, když ve svém rozhodnutí ze dne 27. 10. 2011, sp. zn. 29 NSCR 36/2009 judikoval: „... *není-li dlužník schopen využít pohledávky, které má za svými dlužníky, k úhradě svých závazků, nepřihlíží se při úvaze o tom, zda dlužník je ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona v úpadku ve formě platební neschopnosti, ani k výši těchto pohledávek. Takto formulovaný závěr má zcela zjevně obecnou platnost i ve vazbě na jiný majetek dlužníka, jenž by měl či mohl být použit k uhrazení pohledávek dlužníkůvých věřitelů.*“ Tento závěr dovolacího soudu, jakkoli se zdá být pro dlužníka spravedlivým rozřešením toho, jaký majetek a za jakých okolností pro účely

¹³ Zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání

¹⁴ Vyplyvá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. září 2003, sp. zn. 29 Odo 564/2001.

dovození úpadku dle ustanovení § 3 odst. 1 Insolvenčního zákona zohlednit, dle hlasů odborné veřejnosti představuje počátek stírání smyslu testu likvidity.¹⁵ Nejvyšší soud později díky své judikатурní praxi tyto hlasy umocnil, když za tento jiný majetek dlužníka, jehož existence má být pro účely úpadku dlužníka rovněž zohledněna, označil například i nemovitosti, v české účetní praxi obecně představující majetek nejméně likvidní. Je-li takový majetek výkonem rozhodnutí či exekucí těžko vydobyitelný¹⁶ nebo je nezpenžitelný, případně jsou-li dispozice s takovým majetkem omezeny, až tehdy je možné při úvaze o úpadku z důvodu platební neschopnosti tento nezohlednit.¹⁷ „*Nejvyšší soud tak paradoxně dosáhl toho, že zatímco podle zákona o konkursu a vyrovnání jsme před 01. 01. 2008 neměli skutečný test předlužení, (§1 odst. 3 z. k. v. poměřoval hodnotu dlužníkovu majetku oproti jeho splatným závazkům, nikoli jeho všem závazkům), podle insolvenčního zákona, tak jak byl Nejvyšším soudem interpretován v rozhodnutí Hope Valley a Edita Vogelová, nemáme nyní skutečný test likvidity (neboť výše splatných dluhů nemá být poměřována výší dlužnickových likvidních aktiv, ale hodnotou celého dlužníkovu majetku).*“¹⁸ Výše uvedenému názoru T. Richtera nelze nepřisvědčit, když je potřeba přistoupit k zohledňování majetku dlužníka, jehož konverze v peněžní prostředky je uskutečnitelná až teprve v řádu jednotek i desítek měsíců, jde sama o sobě proti jeho schopnosti hradit pohledávky třicet dnů po splatnosti, a hovoří tak spíše o nelikviditě. Pro úplnost nutno dodat, že v soudní judikatuře převažuje právní názor, dle kterého jsou nemovitosti považovány za majetek zpenžitelný bez zvláštních potíží¹⁹, ba dokonce označeny za likvidní majetek²⁰. S tím však ze zkušeností získaných jak s insolvencemi, tak i s exekucemi, nelze jednoznačně souhlasit. Dostane-li se dlužník do finančních potíží, vedoucích k řešení úpadku cestou insolvenčního řízení, zpravidla jeho nemovitost nepředstavuje statek, kam byly doposud jeho prostředky

¹⁵ Alexander J., Kdo padá a kdo upadá – k posuzování úpadku dle insolvenčního zákona. Právní rozhledy 2015, č. 12, str. 439 a násl.

¹⁶ Právě výkon rozhodnutí či exekuci považuje Nejvyšší soud za dostatečný test míry uspokojení pohledávek dlužníka, jenž ukazuje na jejich likviditu, viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince. 2013, sen. zn. 29 NSČR 113/2013 (Rc 45/2014).

¹⁷ Vyplyvá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 2013, sen. zn. 29 NSČR 113/2013 a dále z jeho rozhodnutí ze dne 15. prosince 2014, sen. zn. 29 NSČR/119/2014.

¹⁸ Richter T. Insolvenční právo. 2. vydání Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, str. 240

¹⁹ Vyplyvá například z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30 ledna 2014, sen. zn. 29 NSČR 40/2013 či rozhodnutí ze dne 15. prosince 2014, sen. zn. 29 NSČR 119/2014

²⁰ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 4 VSPH 2153/2014-A-232

investovány. Zanedbaná nemovitost pak nenachází svého kupce jednoduše. U dlužníků, kteří naopak finanční situaci nezvládli v době svých investic do velkých stavebních projektů, kdy výsledkem jsou atraktivní nemovitosti, nemají možnost zpeněžit tyto za účelem záchrany své situace za kupní ceny, které by pro ně představovaly z hlediska výše kupní ceny záchranu. Jsou totiž ve většině případů předmětem několika zástavních práv věřitelů, zejména bank. I kdyby našli kupce, který takové nemovitosti rád „přeplatí“, tato cesta jim zůstává zapovězena vlivem standardně zřizovaného zákazu zcizení váznoucího na nemovitosti se zástavním právem banky. K tomu navíc nutno zohlednit dobu, po kterou trvá převod vlastnictví cestou vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí, předchozí vyjednávání, případně provádění *due diligence*.

2.1.1 Domněnky platební neschopnosti

V rámci testu likvidity usnadňují věřitelům nesení jejich důkazního břemena ohledně neschopnosti dlužníků plnit jejich peněžité závazky právní domněnky, formulované v ustanovení § 3 odst. 2 Insolvenčního zákona. Stanovení domněnek ve prospěch věřitelů reaguje na omezenou věřitelovu dostupnost důkazů o ekonomické situaci dlužníka.

První domněnka předpokládá vědomé a přiznané zastavení plateb podstatných částí peněžitých závazků dlužníka. Musí se tedy dojít k učinění projevu vůle dlužníka. „*V zákoně není stanoveno, vůči komu má být učiněno dlužníkově prohlášení, že zastavuje platby; za těchto okolností lze mít za to, že se tak může stát jakýmkoli způsobem, jímž se o něm mohou dozvědět věřitelé.*“²¹ Co definuje podstatnou část závazků, zákon neurčuje a je nutné přistoupit ke každému případu individuálně. Teoreticky však na podstatnou část závazků nelze usuzovat pouze z jejich počtu, ale je nutné zohlednit i jejich výši nebo podstatu ve smyslu důsledků zastavení platby pro dlužníka. I jeden dluh v milionové výši může v případě prodlení vyvolat v souvislosti s jeho zajištěním pro dlužníka a jeho majetkovou podstatou důsledky, pro které bude možno jej v tomto kontextu označit za podstatnou část.

Nejčastěji využívanou domněnkou je neschopnost plnit své peněžité závazky, pokud je dlužník neplní po dobu 3 měsíců po uplynutí lhůty jejich splatnosti.²² Zde už se nemusí jednat o podstatnou část dluhů, postačí, pokud je tato skutečnost dána ve vztahu k pohledávkám dvou věřitelů.

²¹ Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář. 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 7-8

²² Vyplyvá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. dubna 2015, sen. zn., 29 NSCR 24/2013.

Procesní pozici věřitele usnadňuje třetí domněnka, dle které není dlužník schopen plnit své peněžité závazky, pokud není možné dosáhnout uspokojení některé splatné pohledávky cestou výkonu rozhodnutí nebo exekuce, vedených proti dlužníku.²³

Poslední domněnku své neschopnosti plnit peněžité závazky dlužník naplní, pokud insolvenčnímu soudu nepředloží seznamy ve smyslu ustanovení § 140 odst. 1 Insolvenčního zákona. Neochotu odhalit v insolvenčním řízení tímto způsobem svůj majetek, závazky a počet zaměstnanců Insolvenční zákon sankcionuje zejména z důvodu podezření ze zatajování dlužnických splatných dluhů (tyto dosud nemusí být insolvenčnímu navrhovateli, ani ostatním věřitelům známy), které není schopen plnit ze svého likvidního majetku. Judikатурní praxe se v minulosti zabývala nezbytnými obsahovými záležitostmi těchto seznamů, jelikož tyto z Insolvenčního zákona přímo nevyplývají, a dospěla ke zcela logickému názoru, že aby mohl seznam plnit funkci doložení dlužnickova úpadku, musí obsahovat zejména výši dluhů a jejich splatnost.²⁴

K významu a způsobu užívání výše uvedených domněnek se několikrát vyjádřil Nejvyšší soud. Nejprve stanovil, že osvědčí-li věřitel některou z výše uvedených podmínek, dojde tím k přechodu důkazního břemene týkajícího se dlužnickovy schopnosti úhrady svých splatných závazků z věřitele na dlužníka. To samé se týká břemene tvrzení.²⁵ „*Nejsou-li domněnky dlužníkem vyvráceny, pak osvědčují dlužnickovu neschopnost platit své splatné závazky; neosvědčují však existenci více věřitelů dlužníka, ani existenci peněžitých závazků těchto věřitelů po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti.*“²⁶ Kritéria platební neschopnosti uvedená v ustanovení § 3 odst. 1 písm. a) a b) Insolvenčního zákona tak musí být věřitelem prokázána vždy. Jakým způsobem a v jakém rozsahu je na dlužníkovi, aby tyto právní domněnky vyvrátil, vyplývá mimo jiné z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2017, sen. zn. 29 NSCR 124/2015: „*Dlužník vyvrátí domněnku své platební neschopnosti ve smyslu § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, jakmile v insolvenčním řízení osvědčí nebo prokáže schopnost uhradit všechny splatné závazky těch věřitelů, jež má insolvenční soud pro účely rozhodnutí o věřitelském insolvenčním návrhu za osvědčené.*“

²³ V praxi pak postačí osvědčit, že v exekučním řízení dosud nebylo ničeho vymoženo.

²⁴ Vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 01. března 2012, sen. zn. 29 NSCR 38/2010.

²⁵ Vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. března 2012, sen. zn. 29 NSCR 38/2010.

²⁶ Vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2010, sen. zn. 29 NSCR 17/2009.

2.1.2 Mezera krytí

Novelou Insolvenčního zákona č. 64/2017 Sb. bylo do Insolvenčního zákona implementováno další kritérium úpadku dlužníka v podobě mezery krytí. Ta je spíše ekonomickým než právním kritériem a bývá označována za tzv. tvrdé ekonomické kritérium spolu s těmi, která se zakládají na měřitelných datech.²⁷ Mezera krytí je výsledkem porovnání splatných závazků a disponibilních finančních prostředků, která slouží pouze podnikatelům, kteří vedou účetnictví. Aby se vůči dlužníku mohla uplatnit domněnka schopnosti plnit dluhy, nesmí rozdíl v dlužníkových splatných peněžitých dlužích a výši disponibilních prostředků²⁸ činit na základě výkazu stavu likvidity, sestavenému k poslednímu dni kalendářního měsíce předcházejícímu měsíci, ve kterém bylo insolvenční řízení zahájeno, více než deset procent z těchto splatných peněžitých dluhů. Pokud tomuto předpokladu výsledky výkazu stavu likvidity nevyhoví, má dlužník ještě možnost sestavit výhled vývoje likvidity a pokusit se osvědčit svůj pozitivní ekonomický vývoj v nadcházejících obdobích, konkrétně, že mezera krytí v horizontu stanoveném aktuálně platnou vyhláškou klesne pod hraničních deset procent. Mezera krytí je využitelným institutem jak pro věřitele, který může insolvenčnímu soudu již ve svém věřitelském insolvenčním návrhu navrhnout, aby dlužník odpovídající výkazy navrhl ve smyslu ustanovení § 128 odst. 3 Insolvenčního zákona, tak pro dlužníka, který může tyto za účelem uplatnění související domněnky předložit sám. Dlužník může výkazů v rámci tohoto institutu využít také „*ex post pro zjištění okamžiku, od kterého se podnik nacházel ve stavu faktického úpadku (např. v rámci sporů o náhradu škody vůči statutárům nebo odpůrčích žalobách pro identifikaci úpadku hrozícího)*.”²⁹

Jakkoli Insolvenční zákon stanoví omezenou subjektivní působnost mezery krytí viz výše, komentářová literatura připouští její využití i pro ostatní osoby, které vedou účetnictví, pokud tak učiní z vlastní iniciativy za účelem vyvrácení svého úpadku. Odpověď na otázku, zda bude i vůči těmto osobám možné v úspěšném případě zachovávat domněnku schopnosti hradit své peněžité závazky, však již nenabízí. Dle mého názoru, pokud zákonodárce v ustanovení § 3

²⁷ O ekonomických kritériích je pojednáno např. v Synek, M., Nová ekonomika – nové ukazatele, Ekonomika a management 2/2008.

²⁸ Mezi tyto patří zásadně pouze peněžní prostředky v pokladně a na bankovních účtech, případně cenné papíry a zaknihované cenné papíry, přijaté k obchodování na regulované trhu.

²⁹ Alexander, J., Havel, B., Kuděj, M., Louda L., Schönfeld, J., Mezera krytí v příkladech, Restrukturalizace a insolvence, 2017, Praha, Triton 2017, ISBN 978-80-7553-460-6, str. 7

odst. 3 Insolvenčního zákona výslovně jmenuje pouze podnikatele, domněnka ostatním osobám neposlouží a mezeru krytí bude zohledněna pouze jako podpůrný důkaz a argument mezi ostatními.

V praxi může nastat situace, kdy dojdou ke střetu domněnky platební neschopnosti obsažené v ustanovení § 3 odst. 2 Insolvenčního zákona s domněnkou schopnosti hradit dluhy naplněné skrze prokázání relevantní mezery krytí. Komentářová literatura považuje osvědčení domněnek neschopnosti hradit dluhy za natolik všeřikající, že tyto patrně domněnku schopnosti platit dluh s ohledem na mezeru krytí „přebijí“. Zastavení podstatné části plateb totiž patrně mezeru krytí vyšší, než je 10 % splatných dluhů, znamená. Pravděpodobně tomu bude stejně i v případě neplnění dluhů po dobu 3 měsíce od konce lhůty splatnosti.³⁰ S tímto dále souvisí i to, že výkaz stavu likvidity a výkaz vývoje likvidity nejsou veřejnými listinami, ale jen prostými listinnými důkazy, jejichž obsahovou pravost lze v řízení snadněji zpochybnit.

2.2 Test předlužení

Na rozdíl od úpadku ve formě platební neschopnosti, který je s ohledem na jeho výše uvedené definiční znaky pro věřitele snadno seznatelným, úpadek ve formě předlužení bývá pro věřitele skrytý a věřitelům se odkrývá až ve chvíli, kdy je zároveň doprovázen dlužníkovou platební neschopností. Důvod spočívá v samotné povaze předlužení, která se odvíjí od poměru dlužníkovy majetku vůči jeho závazkům. Kapitálová struktura dlužníka není pro věřitele snadno dosažitelnou informací. A tak jsou indikátory úpadku v tomto smyslu těžko odhalitelné a využitelné pro podání insolvenčního návrhu.

Úprava předlužení v Insolvenčním zákoně je poněkud strohá, když k výše uvedenému definičnímu znaku kapitálové struktury přidává už jen existenci vícero věřitelů. Množí se proto otázky, které nutí definovat předlužení blíže. Insolvenční zákon například nestanoví, zda jsou pro účely předlužení relevantní pouze splatné pohledávky nebo je zapotřebí zohlednit všechny pohledávky. Odpovědi poskytnuté ze strany soudů se v minulosti lišily.³¹ Na straně odborné veřejnosti i Nejvyššího soudu však nakonec převládl názor, že splatnost pohledávek nehraje pro

³⁰ Sprinz P., Jirmánek T., Řeháček O., Vrba M., Zoubek H., a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 15

³¹ Například v rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 4 VSPH 977/2017 výslovně zazněl předpoklad alespoň dvou splatných pohledávek.

stanovení předlužení roli: „... existence nejméně dvou věřitelů dlužníka se splatnými pohledávkami vůči dlužníkovi je definičním znakem úpadku jen ve formě platební neschopnosti, je třeba ustanovení § 143 odst. 2 insolvenčního zákona považovat za pravidlo, které dopadá jen na případy úpadku ve formě platební neschopnosti. Lze tedy uzavřít, že předpokladem pro zjištění úpadku dlužníka ve formě předlužení k návrhu věřitele není osvědčení existence další osoby se splatnou pohledávkou vůči dlužníkovi; insolvenční návrhovatel je povinen doložit existenci své splatné pohledávky a osvědčit úpadek dlužníka.“³² Je totiž namístě, aby se oba úpadkové testy vzájemně doplňovaly a ve chvíli, kdy je stav kapitálové struktury zásadně nevyrovnaný, umožnily věřitelům s nesplacenými pohledávkami vymoci svá práva do doby, než bude majetková podstata dlužníka zcela vyčerpána vlivem uspokojení věřitele se splatnou pohledávkou, který se uspokojí např. individuálním výkonem rozhodnutí, aniž by potřeboval insolvenční řízení zahájit.

V neposlední řadě k testu předlužení nutno uvést, že tento slouží výhradně subjektům, kteří jsou právními osobami, nebo fyzickými osobami v postavení podnikatele. Zásadním předpokladem u dlužníka je, že vede účetnictví.

2.2.1 Pojetí going-concern

Jakkoli může být výsledek bilance dlužnických dluhů vůči jeho majetku negativní, Insolvenční zákon ukládá za účelem zjištění úpadku posoudit ještě dlužníkuv výhled hospodaření v budoucnu. Slovy Insolvenčního zákona, při stanovení hodnoty dlužníkovy majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku. Aktuální hodnota majetku v rámci testu předlužení je posuzována v době rozhodování insolvenčního soudu s připočtením hodnoty, kterou může dlužník s velkou pravděpodobností získat správou tohoto svého majetku, případně provozem obchodního závodu.³³ Těmito důvodně předpokládanými hodnotami jsou například výnosy z nájemného, dividend či z úroků.³⁴ Tato druhá část testu předlužení odhaluje tzv. *going-concern*, neboli pokračující provoz dlužníkovy závodu. V praxi bude *going-concern* dán tam, kde dlužník poskytuje konkurenci schopný produkt nebo službu, díky které bude generovat tržby umožňující dosáhnout cash-flow v té míře,

³² Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2019, sen. zn. 29 NSCR 206/2017.

³³ Vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2017, sen. zn. 29 NSCR 32/2015.

³⁴ Vyplývá z rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. 3 VSOL 263/2012-A-11.

že překoná svou tíživou ekonomickou situaci a vyhne se úpadku. Cílem přitom je, aby bylo pozitivního vývoje vlivem správy majetku (provozu závodu) dosaženo na co možná nejdelší časové období.

Tam, kde going-concern není dán, zjišťuje se likvidnost všech aktuálních dlužnických aktiv, tedy hodnota, za kterou je možné tyto aktuálně prodat v době, kdy má dojít k ukončení dlužnickovy činnosti. Z ní je pak nutné odečíst dlužnickovy dluhy, abychom došli k čisté likvidační hodnotě. Vyjde-li hodnota záporná, dlužník je předlužen. Při oceňování likvidity dlužnickova majetku je přitom záhodno, aby nebyly jednotlivé položky posuzovány striktně jednotlivě, nýbrž uvažovány třeba i v souboru, pokud je tím možno dosáhnout, že budou prodány za vyšší hodnotu.

2.3 Hrozící úpadek

O hrozící úpadek jde tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků. Hrozící úpadek může být považován za třetí formu úpadku, nicméně s ohledem na výše uvedenou definici jej lze označit za speciální poddruh platební neschopnosti, některými autory označován za tzv. nedospělou platební neschopnost, která „*dospěje v okamžiku, kdy již dojde k dlužnickově neschopnosti splnit své peněžité závazky vůči více věřitelům, které jsou po splatnosti déle než 30 dnů.*”³⁵

Poměrně vágní ustanovení § 3 odst. 5 Insolvenčního zákona dává široký prostor úvahám odborné veřejnosti i soudní judikatuře k určení, kdy se o hrozící úpadek skutečně jedná. Dle kritéria řádného plnění je na hrozící úpadek možné usuzovat tam, kde se dlužník s přibližující se splatností svých závazků důvodně domnívá, že své závazky nebude schopen splnit včas, nikoli řádně ve smyslu kvality plnění, neboť insolvenční právo kvalitu plnění dlužníka nesleduje. Důvodný předpoklad nesplnění je však relevantní ve chvíli, kdy o existenci hrozícího úpadku rozhoduje insolvenční soud, neboť hrozící úpadek je svým charakterem relativní a dlužnickova situace se oproti momentu, kdy byl insolvenční návrh podán, může změnit. Insolvenční zákon závazky dlužníka, které jsou předmětem posouzení, zda je hrozící úpadek dán nebo ne, nelimituje pouze na závazky již existující. Podstatná část peněžitých závazků, ke které se

³⁵Kolesár, P., Havel, B. Něco málo k hysterii okolo (staro)nové návrhové povinnosti pro předlužení. Obchodněprávní revue. 2012, č. 2, s. 42-45

vztahuje předpoklad neschopnosti včasného splnění, pojímá například i ty, jejichž vznik v okamžiku učinění posouzení hrozícího úpadku dlužník předpokládá v blízké době, např. za účelem dalšího chodu svého závodu.

Jelikož by institut hrozícího úpadku mohl být vůči dlužníkům ze strany věřitelů lehkou zneužitelnou, může se jej s ohledem na ustanovení § 97 odst. 7 Insolvenčního zákona svým insolvenčním návrhem dovolávat pouze dlužník, který k tomu ale není ze zákona povinen. Přestože hlavním cílem úpravy hrozícího úpadku je ochrana dlužníka, který může včas zahájit kroky k záchraně cestou insolvenčního návrhu, má tento institut výhody i pro věřitele. Ti mohou ve včas zahájeném insolvenčním řízení lépe uplatnit společný věřitelský zájem ještě před tím, než bude majetek dlužníka zmenšen cestou individuálního vymáhání pohledávek, například v exekuci.

3. Standardní reorganizace

3.1 Obecné podmínky reorganizace dle Insolvenčního zákona

Jak již bylo naznačeno výše, reorganizace (spolu s oddlužením) představuje tzv. sanační způsob řešení úpadku. Právní úprava reorganizace, obsažená zejména v části druhé, hlavě druhé Insolvenčního zákona, si klade za cíl napravit úpadek dlužníka tak, aby přetrvalo fungování dlužníkovy závodu, případně tam, kde stejně bude ukončení dlužníkovy podnikání nevyhnutelné, bylo dosaženo uspokojení věřitelů vyššího, než ke kterému by jinak došlo v konkurzu. Z ekonomického hlediska má pak reorganizace pro věřitele smysl tam, kde se očekává vyšší hodnota budoucích výnosů dosažených z budoucího provozu restrukturalizovaného podniku dlužníka, než je hodnota výnosů, kterých je v současné době možné dosáhnout prodejem dlužníkovy majetku³⁶. Úvodní definice reorganizace, uvedená v ustanovení § 316 Insolvenčního zákona, poskytuje základní charakteristiku reorganizace, a sice postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovy závodu, které je zajištěno opatřeními směřujícími k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.

³⁶ Význam ekonomické opodstatnění reorganizace z pohledu věřitelů vyplývá přímo z ustanovení § 348, odst. 1 písm. d) Insolvenčního zákona.

Reorganizace je v českém právním řádu normována jako sanační řešení úpadku dlužníka a toto pojetí tradičně převládá i v právní úpravě evropské.³⁷ Na tomto místě si dovoluji rozporovat a uvést na pravou míru zavedené pojetí reorganizace vedoucí k sanaci dlužníka. Jakkoli je zachování provozu dlužníkovy závodu, případně obnova takového provozu stěžejní atribut reorganizace, je nutné důsledně rozlišovat mezi dlužníkem samotným a provozem dlužníkovy závodu a upozornit, že reorganizace ve smyslu sanace nutně neznamená zachování samotného podnikání a existence dlužníka. Mezi způsoby provedení reorganizace uvedenými v ustanovení § 341 odst. 1 Insolvenčního zákona totiž najdeme i prodej celé majetkové podstaty, nebo její části (jejíž součástí samozřejmě může být i samotný závod), po kterém insolvenční zákon nebrání tomu, aby došlo k likvidaci samotného dlužníka. Principiálně však reorganizace nesmí v konečném důsledku představovat jen cestu k likvidaci a úspěšnému výmazu z obchodního rejstříku, jak zdůraznil Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ze dne 12. března 2015, sp. zn. 3 VSPH 890/2014-B-158. „[Vzhledem] k tomu, že reorganizační plán neuvažuje s jakýmkoliv pokračováním činnosti dlužníkovy podniku a reorganizace je toliko způsobem jeho likvidace a výmazu z obchodního rejstříku (čl. V reorganizačního plánu) s tím, že po dobu reorganizace bude majetkovou podstatu řádně spravovat, je namístě závěr, že se navržená reorganizace dlužníkovy podniku míjí s cílem reorganizace (§ 316 IZ), jímž je postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů. To za situace, kdy dle znaleckého posudku má dlužník nedokončený dlouhodobý majetek ohodnocený částkou cca 61 mil. Kč (jedná se o rozestavěné stavby), takže cílem reorganizace je faktická likvidace dlužníkovy podniku v jeho režii.“

Opatření, která k ozdravení situace dlužníka a tím i k postupnému uspokojování věřitelů vedou, jsou náležitostí reorganizačního plánu. Může jít o jedno či více opatření uvedených v ustanovení § 341 odst. 1 Insolvenčního zákona, ale mohou být zvolena i jiná, jako je například zefektivnění vnitřních procesů za přítomnosti krizového manažera, či snížení nákladů na

³⁷ Rozdělení forem řešení úpadku na likvidační a sanační vyplývá zejména z úvodních ustanovení č. 10 a 14, článek 1 odst. 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848, ze dne 20. května 2015, o insolvenčním řízení.

provoz.³⁸ Způsoby, kterými je reorganizace prováděna, mohou být rozděleny na tzv. prodejní způsoby a ostatní způsoby, u nichž k prodeji závodu nedochází. Při využití tzv. prodejních způsobů, kdy se z mého pohledu jedná typicky o vydání akcií nebo jiných cenných papírů či zajištění financování provozu dlužníkovy podniku,³⁹ je výsledkem sanace dlužníkovy závodu, přičemž sám dlužník a jeho podnikání zanikne. Vstupem investora ve spojení s nabytím účastnických cenných papírů pozice původních vlastníků však nemusí zaniknout, nebo být zásadně oslabena vždy, neboť díky kombinaci s dalšími způsoby reorganizace, zejména restrukturalizací pohledávek, dojde k sanaci přímo dlužníka, kterému závod zůstává.

Výslovně stanovené postupné uspokojování pohledávek věřitelů nebrání, aby k uspokojení došlo ihned po nabytí účinnosti reorganizačního plánu. Sám Insolvenční zákon předpokládá uspokojení ihned po nabytí účinnosti reorganizačního plánu u pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených.⁴⁰

3.2 Kvalitativní přípustnost reorganizace

Reorganizaci lze za účelem řešení úpadku využít pouze u dlužníka, který je podnikatelem. Není přitom pro účely reorganizace *prima facie* rozdíl mezi podnikatelem- právnickou osobou a podnikatelem- fyzickou osobou.⁴¹ Pro definici podnikatele slouží i v insolvenční praxi ustanovení § 420 a 421 Občanského zákoníku, přitom však dle judikatury Nejvyššího soudu u fyzických osob, které podnikaly na základě živnostenského oprávnění, není pro závěr, že jde o „podnikatele“ určující jejich zápis v živnostenském rejstříku⁴². Reorganizace tak může připadat v úvahu i tam, kde je výkon živnostenského oprávnění přerušen. Z ustanovení § 316 odst. 2, části věty za středníkem Insolvenčního zákona však současně plyne podmínka, že reorganizace se týká podniku dlužníka, což u fyzických osob podnikatelů není samozřejmostí. Případem

³⁸ Ponížení nákladů na provoz a dále mimo jiné marketingové aktivity, jako jeden ze způsobů reorganizace, se osvědčil v případě reorganizace společnosti ZOOT a.s.

³⁹ Ve smyslu ustanovení § 341 odst. 1 písm. e) a f) Insolvenčního zákona. I když při použití těchto způsobů nutně nemusí dojít k oslabení nebo ztrátě pozice původních vlastníků.

⁴⁰ Viz ustanovení § 348 odst. 1, písm. e) Insolvenčního zákona.

⁴¹ Ve zvláštní části důvodové zprávy k vládnímu návrhu insolvenčního zákona, který byl Poslaneckou Sněmovnou Parlamentu České republiky projednán ve svém 4. volebním období 2002 - 2006 jako tisk č. 1120.

⁴² Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. dubna 2009, sen.zn. 29 NSČR 3/2009.

navržené reorganizace dlužníkem fyzické osoby se zabýval Nejvyšší soud a poznamenal, že: „U dlužníka - fyzické osoby, který má živnostenské oprávnění a současně se nachází v úpadku nebo mu úpadek hrozí, se totiž může stát, že dlužník (lhostejno, zda dobrovolně nebo pod tlakem okolností) přeruší nebo dočasně ukončí podnikatelskou činnost (tak, že stále má živnostenské oprávnění, na jehož základě dočasně „nepodniká“) do doby, než se vyjasní jeho status v insolvenčním řízení.“⁴³ Nejvyšší soud dále uzavřel, že: „S přihlédnutím k takto nastavené charakteristice podnikatele na základě živnostenského oprávnění lze uzavřít, že u dlužníka - fyzické osoby, který má živnostenské oprávnění, na jehož základě „nepodniká“ v době, kdy insolvenční soud rozhoduje o návrhu na povolení reorganizace, je (při splnění dalších předpokladů vymezených insolvenčním zákonem může být) reorganizace přípustná, má-li dlužník podnik, jehož provoz lze reorganizací zachovat (ve smyslu pokračování v provozu podniku nebo znovuobnovení provozu podniku).“⁴⁴

Existence dlužníkovy závodu, který tento reálně provozuje a který může být reorganizován, je s ohledem na insolvenční judikaturu⁴⁵ dána v případě existence majetku, se kterým dlužník reálně vykonává podnikatelskou činnost, a dále například tím, že zaměstnává osoby, prostřednictvím kterých podnikatelskou činnost vykonává, tedy má k dispozici *know-how* a aktivní složky, díky kterým svůj závod provozuje.⁴⁶ Tam, kde tyto skutečnosti dány nejsou, není co formou reorganizace ozdravovat. Pro rozhodnutí o existenci závodu je relevantní moment, kdy insolvenční soud o povolení reorganizace rozhoduje.⁴⁷

V souvislosti s rozlišením reorganizace u právnické osoby podnikatele a fyzické osoby podnikatele bych ráda upozornila na rozsah reorganizace, která se dle ustanovení § 316 odst. 2

⁴³ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2015, sen. zn. 29 NSČR 50/2013.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Viz rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 25. února 2015, č.j. MPSH 99 INS 2391/2015.

⁴⁶ V situaci, kdy dlužník již podnikatelskou činnost reálně neprovozuje a jeho činnost spočívá už jen ve vymáhání jeho pohledávek, byla reorganizace insolvenčními soudy vyloučena, Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 6. listopadu 2015, č. j. 1 VSPH 967/2015 -B - 129. Insolvenční soud upozornil zejména na to, že vymáhání pohledávek může být učiněno insolvenčním správcem v rámci konkurzu, přičemž dlužník je dle ustanovení § 210 Insolvenčního zákona povinen poskytnout insolvenčnímu správci veškerou součinnost.

⁴⁷ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2015, sen. zn. 29 NSČR 50/2013.

části věty za středníkem týká vždy podniku dlužníka. Ze strany J. Kozáka⁴⁸ bylo učiněno srovnání rozsahu majetku, na který se řešení úpadku vztahuje u právnických a fyzických osob podnikatelů. Zatímco v případě právnických osob není dle J. Kozáka způsob řešení úpadku dlužníka relevantní, jelikož (jak při řešení úpadku konkurzem, tak reorganizací) se bude způsob řešení úpadku vztahovat na veškerý majetek, u podnikatele – fyzické osoby bude možné vztáhnout reorganizaci pouze na majetek dlužníka, který s jeho podnikatelskou činností přímo souvisí. Nad správností tohoto názoru si dovoluji polemizovat, neboť reorganizace se sice týká dlužníkovu závodu, toto pravidlo však dle mého názoru slouží k vymezení přípustnosti reorganizace a eliminuje subjekty, které závod neprovozují, jelikož díky existenci závodu a zájmu na jeho přetrvání je reorganizace onou speciální formou řešení úpadku. Předmětem insolvenčního řízení by však i v případě reorganizace dle mého prvotního názoru měl být veškerý dlužníkuv majetek, a k řešení úpadku by tedy měl být využit i majetek, který s podnikáním dlužníka nebo jeho části přímo nesouvisí. Opačný závěr jednak z Insolvenčního zákona dle mého soudu nevyplývá, jednak je stále reorganizace pouze formou řešení úpadku, který by měl dlužník mít možnost překonat všemi dostupnými (legálními) prostředky. Pokud by nemohl v případě reorganizace využít majetek, který přímo s jeho podnikáním nesouvisí, byl by v překonávání svého úpadku zbytečně limitován. V mé polemice mě podporuje mimo jiné názor uvedený v komentáři k Insolvenčnímu zákonu, aniž by osobu dlužníka na fyzickou či právnickou osobu, jako podnikatele, výslovně rozlišoval: *„Reorganizace se sice týká dlužníkovu závodu, nicméně předmětem insolvenčního řízení vedeného vůči dlužníku musí být vždy veškerý majetek a dluhy dlužníka, nikoli jen ten majetek a dluhy náležející k dlužníkovu závodu. Reorganizační plán se tak případně musí vypořádat i s majetkem a dluhy dlužníka, které s provozem jeho závodu nesouvisí. Dále nelze vyloučit ani, to že dlužník může provozovat více než jeden obchodní závod ve smyslu § 502 ObčZ. I v takovém případě však musí platit, že předmětem insolvenčního řízení bude veškerý majetek a dluhy dlužníka, tj. včetně majetku a dluhů náležejících k jinému dlužníkovu závodu než k tomu, který má být primárně reorganizován (např. prodejem tohoto závodu jako celku třetí osobě).“*⁴⁹ Pokud se však na podnikající fyzickou osobu podívám úhlem definice obchodního závodu, kdy závodem je soubor jmění, který podnikatel

⁴⁸ Kozák J. a kol.: Insolvenční právo anebo osobní bankroty začínají. Vyd. I. Brno : Nakladatelství Rašínova vysoká škola s.r.o., 2008. s. 154.

⁴⁹ Sprinz P., Jirmánek T., Řeháček O., Vrba M., Zoubek H., a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 800.

vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti, pak je ohledně rozsahu majetku zahrnutelného do reorganizace nutno zastat mírnější přístup a opravdu vyloučit majetek, který je ryze osobního rázu a k podnikání jakéhokoli druhu u dané fyzické osoby neslouží. Docházím k tak odůvodněnému kompromisu, kdy mám za to, že u fyzické osoby podnikatele je reorganizace zapotřebí vztáhnout na majetek dlužníka, který souvisí s jakoukoli formou podnikání, ať už živností, v rámci které se dlužník dostal do úpadku, či dalším živnostenským nebo jiným oprávněním opravňujícím k podnikání. Prakticky by v postižení majetku reorganizací nemělo stát v cestě, zda fyzická osoba ten majetek používá k výkonu podnikání jednoho druhu a jiný majetek k výkonu podnikání jiného druhu.

V třetím odstavci ustanovení § 316 Insolvenčního zákona nalezneme negativní vymezení přípustnosti reorganizace, které z možnosti řešit svůj úpadek touto formou diskvalifikuje právnické osoby v likvidaci, obchodníky s cennými papíry, a podnikatele oprávněné k obchodování na komoditní burze. Diskvalifikace těchto osob je dána už jejich statutem a je dále bez významu, zda jejich aktuální dluhy z výše jmenovaných činností skutečně vyplývají, nebo ne.⁵⁰

Vyřazení právnických osob v likvidaci z možnosti řešit svůj úpadek formou reorganizace je v teorii i soudní praxi⁵¹ odůvodněno smyslem a účelem reorganizace, kterým je zachování provozu dlužníkovy závodu, přičemž reorganizací nesmí dlužník jako svůj hlavní cíl sledovat svůj výmaz z obchodního rejstříku se zachováním možnosti dlužníka svou majetkovou podstatu do té doby sám spravovat díky povolené reorganizaci.⁵² Chápu a souhlasím s důležitostí zachování poctivého záměru insolvenčního řízení a zamezení zneužití reorganizace pouze pro nepoctivý záměr, a sice účely likvidace. Dle mého názoru je však strohá úprava nepřipustnosti reorganizace pro právnické osoby v likvidaci bez dalšího na úkor těch dlužníků, jejichž závod je se vstupem do likvidace ještě provozuschopný, nebo co do provozu obnovitelný. Je nutné si uvědomit, že úpadek obchodní korporace může být zjištěn právě až po rozhodnutí společnosti o vstupu do likvidace a jmenování likvidátora cestou zahajovací rozvahy. Právě reorganizace by

⁵⁰ Z rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. dubna 2009, sp.zn. 2 VSOL 106/2009, vyplývá: „*Jazykový výklad ustanovení § 316 odst. 3 IZ nevede k závěru, že při posuzování přípustnosti reorganizace je třeba přihlížet i k důvodu vzniku převážné části závazků dlužníka, které mají být vypořádány při řešení jeho úpadku.*“

⁵¹ Například rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 12. března 2015, sp. zn. 3 VSPH 890/2014.

⁵² Ve smyslu dlužníka s dispozičními oprávněními dle ustanovení § 330 odst. 1 Insolvenčního zákona.

mohla nabídnout možnosti, jak úpadek i likvidaci zvrátit a v podnikání pokračovat dále, neboť v souladu s ustanovením § 170 Občanského zákoníku lze rozhodnutí o zrušení společnosti s likvidací změnit⁵³. Řešení naznačeného problému se zneužitím reorganizace by pak bylo možné upravit v reorganizačním plánu cestou prodeje obchodního závodu, čímž by bylo zajištěno přetrvání jeho provozu a související uspokojení věřitelů z prostředků takto nabitých. Likvidace dlužníka by byla umožněna až následně, pokud by k ní vůbec mělo dojít. S ohledem na výše uvedené *de lege ferenda* navrhuji zákaz reorganizace pro dlužníky v likvidaci vypustit. Pro věřitele by tato úprava přinesla užitek v tom, že prodej dlužníkovy závodu v reorganizaci může znamenat vyšší uspokojení jejich pohledávek, neboť likvidovaný podnik může nabýt investor schopný pokračovat v jeho podnikání namísto dlužníka, který potřebný elán již ztratil a rozhodl se svůj byznys zlikvidovat a trh opustit. Insolvenční zákon by neměl tyto možnosti *a priori* vylučovat.

Zákaz využití reorganizace v případě zjištěného úpadku podnikatele oprávněného k obchodování na komoditní burze souvisí a reaguje na úpravu vyloučení obchodníka z obchodů na komoditní burze obsaženou v ustanovení § 22 odst. 1, písm. b) zákona č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, dle které toto vyloučení nastává až prohlášením konkursu na majetek obchodníka.⁵⁴ Je však záhodno eliminovat z burzovního trhu subjekty již ve chvíli, kdy je rozhodnuto o jejich úpadku, a zamezit tak obchodování nesolventním subjektům.⁵⁵

Na rozdíl od podnikatelů s oprávněním k obchodování na komoditní burze jsou obchodníci s cennými papíry eliminováni v této činnosti již samotným rozhodnutím o úpadku, kterým v souladu s ustanovením § 145 odst. 1 písm. a) ZKPT⁵⁶ dochází k odejmutí povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry. *Především pak ale platí, že obchodník s cennými papíry je značně omezen ve výkonu případné další podnikatelské činnosti (srov. § 6a ZPKT), a tudíž si lze jen stěží představit, že po rozhodnutí o jeho úpadku (a s ní spojenou ztrátou povolení k výkonu podnikatelské činnosti) by obchodník s cennými papíry stále ještě disponoval závodem*

⁵³ Obdobně jako to umožňovala úprava obsažená v ustanovení § 68 odst. 8 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku.

⁵⁴ Resp. dalšími zde uvedenými rozhodnutími týkajícími se konkursu majetku dlužníka.

⁵⁵ Vyplývá z rozhodnutí Vrchního osudu v Olomouci ze dne 28. dubna 2009, sp. zn. 2 VSOL 106/2009.

⁵⁶ Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.

způsobilým reorganizace, jak požaduje § 316 odst. 2.⁵⁷ Úprava obsažená v ustanovení § 316 odst. 3 Insolvenčního zákona je tak z tohoto pohledu už jen v pořadí druhou pojistkou “čistoty” kapitálového trhu.

3.3 Kvantitativní přípustnost reorganizace

Tam, kde se nejedná o předjednanou reorganizaci, o které bude pojednáno podrobně níže, musí dlužník za účelem využití reorganizace k řešení svého úpadku naplnit kvantitativní kritéria⁵⁸ zohledňující úhrn čistého obratu dlužníka za poslední účetní období, předcházející podání insolvenčního návrhu, a počet zaměstnanců dlužníka, souhrnně v právní praxi označovaná za kvantitativní bránu vstupu do reorganizace⁵⁹. Tyto podmínky nemusejí být splněny současně.

Standardní reorganizace je tak určena větším podnikům, přičemž dle T. Richtera „*toto pravidlo spočívá na úvaze, že čím menší je podnik úpadce, tím menší je pravděpodobnost, že: by tento podnik měl sám o sobě going-concern hodnotu odlišnou od hodnoty lidského kapitálu jeho zakladatele (a zpravidla též jediného manažera a vlastníka) anebo že by jeho majetek vykazoval významnou specificitu.*“⁶⁰ S tímto názorem se v zásadě ztotožňuji za předpokladu, že onou specifitou je například výroba statku významného pro společnost na daném trhu, přičemž sama obecněji a zjednodušeně řečeno vnímám kvantitativní kritérium jako nutný předpoklad pro zhodnocení potenciálu reorganizace dlužníka. Pohledávky a případné investice věřitelů představují z pohledu věřitelů náklady, které je ve stavu úpadku dlužníka možné považovat za již utopené. Pro věřitele je však nyní relevantní, zda se vyplatí investovat další náklady, které s sebou příprava a průběh reorganizace přinese, zejména potom to, zda podnik dlužníka je

⁵⁷ Sprinz P., Jirmánek T., Řeháček O., Vrba M., Zoubek H., a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 1 vydání. Praha : C. H. Beck, 2019, str. 801

⁵⁸ Kvantitativní kritéria jsou upravena v ustanovení § 316 odst. 3 Insolvenčního zákona a ke dni odevzdání této práce činí 50.000.000,- Kč čistého obratu dlužníka za poslední účetní období, předcházející podání insolvenčního návrhu a 50 zaměstnanců v pracovním poměru.

⁵⁹ Viz např. Smrkča Luboš ve Smrkča, L. a kol. v Insolvenční zákon. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 1200 nebo Richter Tomáš v Richter, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, str. 419.

⁶⁰ Richter, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, str. 419-420

natolik velký, myšleno z pohledu obratu, a jeho udržení či znovuoobnovení, aby tyto náklady nebyly do budoucna vynaloženy marně.

Splnění kritéria obratu bude zohledněno ke dni podání insolvenčního návrhu, tedy bude zkoumáno to účetní období, které předchází účetnímu období, v němž bylo insolvenčního řízení ve smyslu ustanovení § 97 Insolvenčního zákona zahájeno. S ohledem na judikaturu Městského soudu v Praze⁶¹ zabývající se naplněním této podmínky díky dosažení tzv. konsolidovaného obratu propojených osob, je zapotřebí aby jej naplnil každý dlužník sám o sobě, přestože z funkčního pohledu podniky v rámci koncernu představují podnik jediný. Kritérium počtu zaměstnanců zohledňuje pouze zaměstnance v pracovním poměru nikoli ty, kteří u dlužníka pracují na základě dohody mimo pracovní poměr, a to ke dni, kdy soud rozhoduje o povolení reorganizace.

Dlužníci se ve snaze uspět s návrhem na povolení reorganizace mohou dopustit zkršení některých údajů, ať už v návrhu na povolení reorganizace, nebo reorganizačním plánu. Týká-li se výše uvedených kvantitativních kritérií, kritérium obratu půjde obejít těžko, nicméně kritérium počtu zaměstnanců nabízí účelové navýšení počtu zaměstnanců na období, kdy insolvenční soud o povolení reorganizace rozhoduje. Při takovém počínání by však dlužník měl dbát na to, aby navýšení svých zaměstnanců byl schopen řádně odůvodnit, a to nejen s ohledem na péči řádného hospodáře, ale též co do existence obchodních důvodů. Účelové navýšení počtu zaměstnanců nepodložené legitimními obchodními důvody může být ze strany insolvenčního soudu posouzeno jako jednání sledující nepoctivý záměr dlužníka, přičemž poctivost zájmů dlužníka představuje další kvalitativní korektiv kvantitativního kritéria. Existence nepoctivého záměru dlužníka může mít za důsledek zamítnutí návrhu na povolení reorganizace a přeměnu reorganizace v konkurz.⁶²

3.4 Subjekty reorganizace

Ze všech subjektů reorganizace, kam nepochybně patří i insolvenční soud a insolvenční správce, se v této části zaměřuji na dlužníka a věřitele, včetně jejich zájmů, kteří jsou podle

⁶¹ Jedná se o usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. března 2012, č.j. MSPH 79 INS 6021/2011-B-306.

⁶² Viz například případ dlužníka Residence Kavčí hory, a.s., projednávaný pod sp. zn. MSPH 79 INS 13739/2014.

Insolvenčního zákona jedinými účastníky insolvenčního řízení v procesním slova smyslu⁶³. Reorganizace podle Insolvenčního zákona totiž nepředstavuje pouze samotný způsob řešení úpadku, ale spíše i způsob, jak se na řešení úpadku dohodnout.⁶⁴ Dlužník a věřitelé jsou z mého pohledu subjekty stěžejní, protože je to právě dlužník, jehož úpadek je řešen, a právě věřitelé mohou mít na rozhodnutí o formě řešení úpadku značný vliv. Forma reorganizace přitom nemůže být dlužníku, ani věřitelům přikázána ze strany insolvenčního soudu.

3.4.1 Postavení dlužníka a společníků dlužníka v reorganizaci

Dlužník, jako účastník řízení, je osobou legitimovanou k podání insolvenčního návrhu a návrhu na řešení úpadku reorganizací i k předložení reorganizačního plánu. Návrh na povolení reorganizace může dlužník podat i v případě, že insolvenční návrh byl podán ze strany věřitele, a to do deseti dnů před první schůzí věřitelů⁶⁵ konané po rozhodnutí o úpadku. V případě dlužnického insolvenčního návrhu je dlužník v podání návrhu na povolení reorganizace limitován rozhodnutím o jeho úpadku.

Dlužníku, který podává insolvenční návrh, Insolvenční zákon umožňuje, aby s tímto návrhem spojil návrh na povolení reorganizace. Z pohledu výše uvedených lhůt je při tomto postupu důležité, aby tak dlužník učinil způsobem, jež nevzbuzuje pochybnosti a nebyl zaměněn s pouhým návrhem na řešení úpadku ve smyslu ustanovení § 106 odst. 2 Insolvenčního zákona, jak vyplývá z rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. dubna 2009, sen. zn. 2 VSOL 106/2009: „*V této věci podal návrh na povolení reorganizace dlužník, který v insolvenčním návrhu tvrdí hrozící úpadek. Odvolací soud nesouhlasí s názorem soudu prvního stupně, že dlužník již v insolvenčním návrhu žádal řešení úpadku reorganizací, neboť dlužník v něm výslovně navrhl zjištění úpadku soudem, aniž by zároveň rozhodl o způsobu jeho řešení. Pokud v insolvenčním návrhu uvedl, že možným způsobem řešení úpadku se jeví reorganizace, případně konkurs, nelze tuto část posuzovat jako návrh na řešení úpadku určitým konkrétním způsobem, ale jako názor vyjádřený v insolvenčním návrhu o možných eventualitách řešení svého úpadku tak, jak to umožňuje § 106 odst. 2 IZ.*” V případě, že dlužník, který se svým insolvenčním návrhem návrh na povolení reorganizace přímo nespojil a nevědomky tak lhůtu pro jeho podání

⁶³ Ve smyslu ustanovení § 14 odst. 1 Insolvenčního zákona.

⁶⁴ Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str 378

⁶⁵ Ta je v případě reorganizace insolvenčním soudem svolána tak, aby se konala nejpozději do tří měsíců od rozhodnutí o úpadku.

do rozhodnutí o úpadku promešká, může být na své cestě k povolené reorganizaci zachráněn věřitelem, který se k jeho návrhu připojí. Věřiteli totiž lhůta k podání návrhu na povolení reorganizace neuběhne dříve, než deset dní před první schůzí věřitelů konané po rozhodnutí o úpadku.⁶⁶

Obecně lze dlužníku při standardní reorganizaci dále doporučit, aby ve svém návrhu na povolení reorganizace řádně prokázal splnění kvantitativních kritérií například přiložením seznamu svých zaměstnanců, resp. příslušné účetní závěrky dle toho, jakého kritéria se dovolává, ačkoli tyto nejsou povinnou přílohou ve smyslu ustanovení § 319 odst. 2 Insolvenčního zákona.

Povolení reorganizace přináší dlužníku s ohledem na jeho dispoziční oprávnění značnou výhodu oproti prohlášení konkursu. Zatímco prohlášením konkurzu dlužník svá dispoziční oprávnění k majetku ztrácí a tyto přechází na insolvenčního správce, právní mocí rozhodnutí o povolení reorganizace dispoziční práva zůstávají, respektive se opět vrací do rukou dlužníka.⁶⁷ Výkon funkce nejvyššího orgánu dlužníka je však právní mocí rozhodnutí o povolení reorganizace v rukou insolvenčního správce, který se o ni co do volby nových členů statutárních a jiných orgánů případně dělí s věřitelským výborem. Dlužník je z povahy insolvenčního řízení nadále omezen pouze v rozsahu ustanovení § 109 Insolvenčního zákona a jednání, která mohou významně ovlivnit hodnotu majetkové podstaty, postavení či míru uspokojení věřitelů, je dlužník oprávněn činit pouze se souhlasem věřitelského výboru.⁶⁸ I tato, jakož i jiná omezení stanovená dosud soudem, zanikají v okamžiku účinnosti reorganizačního plánu, kdy je bez dalšího oprávněn s majetkovou podstatou nakládat již pouze dlužník a dochází též k obnově funkce nejvyššího orgánu dlužníka. Jakákoli omezení lze pak upravit pouze samotným reorganizačním plánem.

⁶⁶ Vyplyvá z rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. dubna 2009, sen. zn. 2 VSOL 106/2009: „... podle obsahu spisu žádný z věřitelů nepřistoupil včas (ve lhůtě do 20.4.2009, § 318 odst. 2, věta druhá IZ) k dlužníkovu opožděnému návrhu na povolení reorganizace a proto je vyloučeno, aby soud prvního stupně o povolení reorganizace věcně rozhodoval...”

⁶⁷ Přitom se ruší i omezení dispozičních oprávnění dlužníka, ke kterým došlo ze zákona nebo rozhodnutím insolvenčního soudu v dosavadním průběhu insolvenčního řízení, pokud insolvenční soud v daném případě nerozhodne jinak v zájmu věřitelů (viz ustanovení § 332 Insolvenčního zákona).

⁶⁸ Za taková jednání lze považovat například zcizení závodu.

Od okamžiku zveřejnění návrhu na povolení reorganizace v insolvenčním rejstříku dlužník požívá zákonné ochrany zákazu započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele. Splnění zákonných předpokladů pro započtení před touto skutečností přitom na tomto zákazu nic nemění. Až do okamžiku schválení reorganizačního plánu dlužník též požívá ochrany automatického moratoria dle ustanovení § 109 odst. 1 Insolvenčního zákona.

Ve standardní reorganizaci je z pohledu dlužníka velmi významné právo přednosti při sestavování a předložení reorganizačního plánu, a to i v případech, kdy byl návrh na povolení reorganizace podán ze strany věřitele.⁶⁹ Dané pravidlo se odvíjí od zákonné podoby reorganizačního plánu, ze které logicky vyplývá, že nejvíce informací k sestavení reorganizačního plánu bude mít právě dlužník. Pravidlo má další význam při standardní reorganizaci v tom, že pokud dlužník projde kvantitativními kritérii přípustnosti reorganizace bez podpory věřitelů, kdy je reorganizace věřitelům v podstatě vnucena, musí mít právě dlužník přednostní možnost na cestě k reorganizaci co nejlépe navrhnout její vhodné způsoby tak, aby nebyl předem utlačen návrhy reorganizačních plánů jednotlivých věřitelů, kteří s reorganizací nesouhlasí.⁷⁰ Dlužník je však nejen při sestavování reorganizačního plánu povinen dbát společného zájmu věřitelů, přičemž se na něj stále vztahuje povinnost péče řádného hospodáře a loajality⁷¹. Dle komentáře⁷² má přitom ve střetu těchto dvou povinností vždy přednost první z výše jmenovaných.

Věřitelů nesouhlasících se zvoleným způsobem reorganizace při takzvané vnucené reorganizaci, jak bylo naznačeno výše, však nesmí být mnoho, neboť ti mohou dlužníka tohoto

⁶⁹ Viz ustanovení § 339 Insolvenčního zákona.

⁷⁰ Jak vyplývá z rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14. prosince 2016, č.j. 2 VSOL 1315/2016-A-36: „Rozhodování insolvenčního soudu přitom není závislé na odmítavém stanovisku jednotlivých věřitelů. V jistém slova smyslu tedy může být reorganizace věřitelům vnucena; ti pak mají zásadní vliv na další průběh reorganizace až při hlasování o přijetí reorganizačního plánu (§ 344 a násl. IZ).”

⁷¹ Ve smyslu ustanovení § 159 občanského zákoníku a 51 zákon ač. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (obchodních korporacích) (dále jen **”Zákon o obchodních korporacích”**).

⁷² Sprinz P., Jirmánek T., Řeháček O., Vrba M., Zoubek H., a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 1 vydání. Praha : C. H. Beck, 2019, str. 858

práva na schůzi věřitelů zbavit prostou většinou hlasů⁷³. Věřitelé přitom nemusí čekat na schůzi svolanou insolvenčním soudem v souvislosti s rozhodnutím o úpadku a mohou se za tímto účelem sejít z vlastní iniciativy. Předností právo k sestavení reorganizačního plánu dlužník dále pozbývá, pokud insolvenčnímu soudu oznámí, že nehodlá reorganizační plán předložit, nebo pokud insolvenční soud z jednání dlužníka usoudí, že bez skutečného zájmu tento sestavit dlužník pouze prodlévá, například za účelem co nejdelšího udržení si výše uvedených privilegií. Následně bude na schůzi věřitelů, aby o osobě oprávněné k sestavení reorganizačního plánu rozhodla. Pokud ke schůzi věřitelů nedojde, nebo z jiných důvodů⁷⁴ nebude reorganizační plán sestaven, rozhodne insolvenční soud o přeměně reorganizace v konkurz.

Týká-li se správy dlužníkovy podniku ze strany jeho managementu, T. Richter se zabýval motivací dlužníkovy managementu k provedení reorganizace a dospěl k závěru, že management je k reorganizaci hnán „*až do soudního dne, či do okamžiku, kdy bude utracena poslední koruna z insolvenční podstaty, podle toho, co nastane dříve*“, neboť to znamená možnost zůstat ve funkci, kdy i nadále hodnota lidského kapitálu, která byla z jejich strany do dlužníka vložena, tak zůstane zachována.⁷⁵ Až do povolení reorganizace je jednání managementu omezeno v rozsahu § 111 insolvenčního zákona tak, aby byla chráněna majetková podstata dlužníka, a v případě, že insolvenčním navrhovatelem byl sám dlužník, také stížen svěřenskými povinnostmi dle ustanovení § 229 odst. 5 Insolvenčního zákona, která tím, jak bylo již naznačeno výše, přesouvá jeho odpovědnost vůči společníkům k věřitelům a jejich společnému zájmu. Z hlediska postavení společníků nedochází zahájením insolvenčního řízení až do povolení reorganizace ke změnám oproti pravidlům obsaženým v Občanském zákoníku a Zákoně o obchodních korporacích. Ti jsou tak s ohledem na pravomoci svěřené nejvyššímu orgánu dané společnosti, případně u společnosti s ručením omezeným dále s přihlédnutím k možnosti vyhradit si k rozhodování případy, které jinak přísluší jinému orgánu společnosti, zdánlivě oprávněni dělat se společností navzdory insolvenčnímu řízení co chtějí. I v tomto období však brzda v tomto jednání existuje a je dána zejména skutečností, že za společnost stále jedná i vůči třetím osobám, a tak rozhodnutí

⁷³ S ohledem na absenci speciálního pravidla v části druhé Insolvenčního zákona dojde k uplatnění pravidla dle ustanovení § 49 odst. 1 Insolvenčního zákona, a sice, že k platnosti usnesení schůze věřitelů postačí prostá většina přítomných, resp. řádně zastoupených věřitelů, počítaná podle výše jejich pohledávek.

⁷⁴ Viz zejména ustanovení § 363 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona.

⁷⁵ Richter, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, str. 134

realizuje management, který je při realizaci konečných nápadů společníků omezen právě výše uvedeným ustanovením 111 IZ⁷⁶. Za další důležité omezení platí pravidlo, že reorganizační plán nemůže být nikdy prosazen pouze z vůle společníků dlužníka, jako samostatné skupiny věřitelů, navzdory tomu, že jiné skupině věřitelů bez podpory ostatních věřitelů to Insolvenční zákon umožňuje.⁷⁷

3.4.2 Postavení věřitelů

Věřitele účastníci se reorganizace můžeme rozdělit na přihlášené věřitele, věřitele s pohledávkami za majetkovou podstatou a společníky, resp. členy dlužníka, které Insolvenční zákon pro účely reorganizace za věřitele považuje.⁷⁸

Přihlášení věřitelé jsou ti, kteří své pohledávky v insolvenčním řízení uplatnili přihláškou. Věřitelé jsou oprávněni tak učinit již od zahájení insolvenčního řízení, přičemž jsou k tomu výslovně vyzváni usnesením insolvenčního soudu, kterým soud rozhoduje o úpadku dlužníka a stanoví věřitelům lhůtu v délce dvou měsíců.⁷⁹ Věřitelé s řádně přihlášenými pohledávkami se v reorganizaci uspokojují plněním reorganizačního plánu, tedy tak, jak je schváleným reorganizačním plánem předem určeno. Pohledávky věřitelů, kteří nejsou včas a řádně do

⁷⁶ Důsledkem nedodržení této brzdy by pak byla neúčinnost právního jednání společnosti vůči věřitelům, resp. jejich odporovatelnost dle 240 a 242 IZ.

⁷⁷ Za podmínek stanovených v ustanovení § 348 odst. 1 Insolvenčního zákona.

⁷⁸ Vedle tohoto základního členění lze věřitele pro účely jejich uspokojení dále rozlišovat na zajištěné a nezajištěné. Zajištění věřitelé mají pak z povahy věci výhodnější postavení. Pro praxi je pak zajímavé a důležité ustanovení § 167, odst. 3 Insolvenčního zákona, dle kterého platí, že je-li dle znaleckého posudku vypracovaného po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky, považuje se pohledávka co do takto zjištěného rozdílu za pohledávku nezajištěnou; pohledávky dalších zajištěných věřitelů s pozdějším pořadím se v takovém případě považují za nezajištěné v plném rozsahu. Je v zájmu věřitelů, aby své přílášky řádně doložili, a to včetně jejich zajištění, a byli si vědomi, že hodnota jejich zajištění se může v čase měnit, což může mít důsledky pro výši jejich uspokojení.

⁷⁹ Výzvu věřitelům však soud může spojit již s oznámením o zahájení insolvenčního řízení. V takovém případě mohou věřitelé své pohledávky podávat do rozhodnutí o úpadku dlužníka. Pokud soud následně rozhodne o úpadku, je soudem poskytnut další prostor pro uplatnění pohledávek, a sice stanovena lhůta nová, propadná.

insolvenčního řízení přihlášeny, předmětem insolvenčního řízení být nemohou, a není k nim tedy brán zřetel.⁸⁰

Věřitelé pohledávek za majetkovou podstatou, jakož i pohledávek těmto na roveň postavených, jsou osobami, kterým zákon pro jejich uplatnění nestanoví striktní formu, nýbrž hovoří pouze o uplatnění v písemné formě vůči osobě, která je nadána dispozičními oprávněními. Přestože se jedná o pohledávky privilegované, není v souladu se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt* jejich věřitelům odbřemeněno od kroků k jejich uplatnění; výjimkou jsou jen pohledávky vyplývající z pracovněprávního vztahu mezi dlužníkem a jeho zaměstnanci, které jsou ze zákona považovány za přihlášené do insolvenčního řízení automaticky, a to v rozsahu, který vyplývá z účetních dokumentů dlužníka.⁸¹ Tyto pohledávky lze výše uvedeným způsobem v reorganizaci uplatňovat až do doby, kdy soud vezme na vědomí splnění reorganizačního plánu. Rozdíl způsobu uplatnění pohledávek za majetkovou podstatou oproti přihlašování pohledávek ostatních věřitelů souvisí s rozdíly v jejich uspokojení. Pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky těmto na roveň postavené se v reorganizaci uspokojují průběžně, dobrovolně, ze strany osoby s dispozičními oprávněními,⁸² což je obecně předpoklad splnění podstatných částí reorganizačních plánů.⁸³ Dojde-li ke sporu o výši a pravost pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek těmto na roveň postavených, není dlužník povinen takové pohledávky plnit až do okamžiku, kdy v soudním řízení o sporu týkající se pohledávky za podstatou vyjde její pravost najevo. Jak bylo vyloženo Vrchním soudem v Praze:

⁸⁰ Tyto pohledávky nemohou být v insolvenčním řízení uspokojeny, ani se nepřezkoumávají, jak vyplývá např. z usnesení Vrchního soudu v Praze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 1 VSPH 605/2011 - P68-8.

⁸¹ Věřitelé pohledávek za majetkovou podstatou, věřitele pracovněprávních pohledávek nevyjímaje, musí o svém uplatnění, resp. existenci pohledávek vyrozumět insolvenčního správce, pokud osobou s dispozičními oprávněními je dlužník, Viz například rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, ze dne 20. dubna 2010.

⁸² V případě, že přednostní pohledávka není v průběhu reorganizace plněna dobrovolně, může se věřitel domáhat uhrazení soudní cestou, tedy žalobou. Žaloba, k jejímuž podání je pasivně legitimována osoba s dispozičními oprávněními, představuje výjimku z principu insolvenčního práva, kterou po zahájení insolvenčního řízení zakazuje uplatňování pohledávek mimo insolvenční řízení. Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2017, sp. zn. 21 Cdo 460/2017. V případě úspěšnosti žaloby je rozsudek exekučním titulem, dle kterého se lze navzdory insolvenčního řízení domáhat vymožení pohledávek za majetkovou podstatou v exekučním řízení (výjimka ze zákazu exekuce dle § 140e odst. 1 Insolvenčního zákona).

⁸³ Viz například reorganizační plán společnosti SKD Bojkovice s.r.o., zveřejněný v insolvenčním rejstříku v rámci insolvenčního řízení vedeného Krajským soudem v Brně pod sp. zn. KSBR 40 INS 18297/2019.

„Pokud je na pohledávku za podstatou – s ohledem na stanovisko dlužníka – nutno nahlížet jako na spornou, nelze po dlužníku požadovat, aby ji uspokojil bez toho, že by měl možnost obhájit své odmítavé stanovisko v soudním řízení, které je k autoritativnímu rozhodnutí o takovém sporu dotčeného věřitele a dlužníka příslušné.“⁸⁴

Specifickou a samostatnou skupinou věřitelů jsou společníci, resp. členové dlužníka, u nichž mohou být dány dvě odlišné povahy pohledávek. Jednak jsou to pohledávky, vyplývající z jejich účasti ve společnosti, jednak pohledávky, které s účastí společníka v dlužníku nesouvisejí⁸⁵. První z výše uvedených pohledávek jsou ze zákona rovny nule, tedy v reorganizaci nebude co z těchto pohledávek uspokojovat. Zároveň se tyto pohledávky uspokojují až jako poslední v pořadí. Bude-li však zachována spravedlnost vůči ostatním skupinám věřitelů, ve smyslu ustanovení § 349 Insolvenčního zákona, je možné se od výše uvedených pravidel v reorganizačním plánu odchýlit a pohledávky společníků uspokojit. Druhé skupiny pohledávek společníků se omezení netýkají a budou uspokojeny podle standardních pravidel, tedy na základě jejich přihlášení a přezkumu dle reorganizačního plánu.

4. Předjednaná (předbalená) reorganizace

Předjednaná reorganizace již ze svého názvu představuje dohodu věřitelů a dlužníka na formě a konkrétních způsobech řešení dlužníkovy úpadku obsažených v reorganizačním plánu⁸⁶, o kterém Insolvenční zákon umožňuje věřitelům hlasovat ještě před zahájením insolvenčního řízení.⁸⁷ Předjednaná reorganizace klade velké nároky na sebereflexi, sebezáchovu a vyjednávací

⁸⁴ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. října 2010, č. j. 3 VSPH 441/2010-B-81, ze kterého dále vyplývá, že navzdory tomu, že popřená pohledávka za podstatou dle ustanovení Insolvenčního zákona nezakládá incidenční spor, *tak jak popřenou pohledávku, o níž je veden incidenční spor, není dlužník při provádění reorganizace povinen uspokojit dříve, než bude v tomto sporu pravomocně určena (nebo než nastane jinak následek, že se považuje za zjištěnou), a pro ten případ ovšem musí dlužník v reorganizačním plánu s plněním příslušejícím této pohledávce v dané skupině počítat a zajištění tohoto plnění reálně vymezit (§ 340 odst. 2 IZ), není žádného rozumného důvodu, aby bylo jinak zacházeno se spornými pohledávkami, jež svojí povahou náleží mezi pohledávky za majetkovou podstatou či mezi pohledávky postavené jim na roveň.*

⁸⁵ Například pohledávky z obligačních vztahů, jako jsou zápůjčky apod., nebo pohledávky z deliktů.

⁸⁶ A později ve zprávě o reorganizačním plánu.

⁸⁷ Předjednaný reorganizační plán je nezbytnou vstupenkou k reorganizaci tzv. podlimitních dlužníků, Viz výše, využít jej však mohou i ti, kteří kvantitativní kritéria splňují, neboť nabízí značné výhody. Tou hlavní je

schopnosti dlužníka. Dlužník směřující k předjednané reorganizaci totiž čelí nelehkému úkolu, kterým je získat potřebný počet hlasů u potřebného počtu věřitelů, a přitom zachovat obraz podniku schopného touto cestou ještě překonat úpadkovou situaci. Tu je ze strany dlužníka zapotřebí líčit velmi opatrně tak, aby ve věřitelích nevzbudila naléhavou potřebu podat věřitelský insolvenční návrh.⁸⁸

Stejně tak jako předjednaná reorganizace klade nároky na otevřenost dlužníka a důvěru věřitelů, důležité je i její správné načasování. Insolvenční soud povolí reorganizaci současně s rozhodnutím o úpadku, pokud společně s insolvenčním návrhem dlužník insolvenčnímu soudu předloží i onen předjednaný reorganizační plán. Komentářová literatura⁸⁹ však připouští uplatnění předjednaného reorganizačního plánu i v případě, že dlužník tento nestihne předložit spolu s insolvenčním návrhem. V takovém případě nabízí možnost vzít insolvenční návrh zpět a podat nový, nyní již s věřiteli schváleným reorganizačním plánem. Podat schválený reorganizační plán lze tedy podle výslovného vyjádření Insolvenčního zákona pouze současně s insolvenčním návrhem, to však může být učiněno i cestou přistoupení dlužníka k insolvenčnímu návrhu věřitele podle ustanovení § 107 Insolvenčního zákona.⁹⁰

Aby bylo možné plně zdůraznit výhody předjednané reorganizace, je nejprve nutné uvědomit si ve stručnosti proces standardní reorganizace. Při standardní reorganizaci jsou odděleny kroky návrhu na povolení reorganizace a předložení reorganizačního plánu.⁹¹ Dlužník

rychlost, jelikož dobu od podání insolvenčního návrhu do rozhodnutí o povolení reorganizace lze teoreticky zkrátit na 15 dnů (viz §134 Insolvenčního zákona), a tou další je například vysílání informace o tom, že insolvenční řízení probíhá za konsenzu a podpory věřitelů, kteří reorganizaci zpravidla financují, což má pozitivní efekt zejména na obchodní partnery dlužníka, respektive dodavatelsko-odběratelské vztahy.

⁸⁸ Taková situace by byla pro dlužníka nežádoucí nikoliv tím, že by mu snad zcela zabraňovala vést insolvenční řízení cestou standardní reorganizace, neboť jeho přednostní právo sestavit reorganizační plán zůstává zachováno, nýbrž tím, že požadavky na jeho schválení ze strany věřitelů by v takovém případě byly přísnější.

⁸⁹ Sprinz P., Jirmánek T., Řeháček O., Vrba M., Zoubek H., a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 405

⁹⁰ Příkladem z praxe je insolvenční řízení vedené Krajským soudem v Brně, pod sp. zn. KSBR 40 INS 18297 / 2019, proti dlužníku SKD Bojkovice s.r.o., ve kterém dlužník v moratoriu, povoleném před zahájením insolvenčního řízení, přistoupil k insolvenčnímu návrhu věřitele, předkládá reorganizační plán.

⁹¹ Podává se do 10 dnů před první schůzí věřitelů, která má rozhodnout o řešení prohlášeného úpadku, nebo z pozice dlužníka, který podal insolvenční návrh pro svůj hrozící úpadek právě do rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku.

nejprve sám bez podpory věřitelů čelí úvaze soudu při prosazování kýženého způsobu řešení úpadku obecně.⁹² Od povolení reorganizace má dlužník 120 dnů na předložení reorganizačního plánu. Tento musí následně projednat schůze věřitelů, případně věřitelé odhlasovat mimo schůzi věřitelů. Prosadit nepředjednaný reorganizační plán mezi věřitele je velmi náročné, a to jak fakticky, tak časově. Věřitelé dlužníka se při hlasování o přijetí reorganizačního plánu rozdělují do skupin.⁹³ Rozdělení věřitelů v rámci jednotlivých skupin musí obsahovat reorganizační plán včetně uvedení, podle jakých kritérií k rozdělení věřitelů do skupin došlo. Všechny skupiny vymezené reorganizačním plánem pak musí s reorganizačním plánem vyslovit souhlas.

Posledně uvedené platí i pro reorganizace konsenzuální, tedy tu, na jejíž podobě se věřitelé před povolením reorganizace již shodli. Při povolování reorganizace je však dlužníku, který se rozhodne pro předjednanou reorganizaci, umožněno reorganizační plán předjednat s věřiteli a tento v rámci jednoho kroku, tedy při podání návrhu na povolení reorganizace, předložit insolvenčnímu soudu. Jelikož je dlužník již předem na základních rysech reorganizace s věřiteli nebo alespoň jejich podstatnou částí domluven, schůze věřitelů může lépe dosáhnout konsenzu ohledně reorganizačního plánu, nemluvě o daleko klidnější pozici při žádosti o samotné povolení reorganizace za účelem vyhnutí se prohlášení konkurzu.

Stěžejní rozdíl v procesu předjednané a standardní reorganizace jsou tak nejvíce patrné v době do předložení reorganizačního plánu soudu.

4.1 Reorganizační plán

Z výše uvedeného jednoznačně vyplývá reorganizační plán jako stěžejní dokument samotné reorganizace. Ztělesňuje způsoby reorganizace, existenci a upokojení pohledávek věřitelů, další podstatu existence dlužníka a v rámci toho titul k zániku pohledávek a ke vzniku nových pohledávek a dalších práv věřitelů i třetích osob.

Předjednaný reorganizační plán může být předložen insolvenčnímu soudu (spolu s insolvenčním návrhem a návrhem na povolení reorganizace) pouze ze strany dlužníka, bez ohledu na to, že je výsledkem činnosti a jednání též věřitelů. Po povolení reorganizace na jeho

⁹² Nepodal-li návrh na povolení reorganizace dlužník, musí jej nejprve schválit schůze věřitelů.

⁹³ Základním kritériem rozdělení do skupin je, aby v každé skupině byli věřitelé se zásadně shodným právním postavením a se zásadně shodnými hospodářskými zájmy, jak plyne z ustanovení § 337 odst. 1, věty první Insolvenčního zákona.

základě pak pravděpodobně dojde vlivem přihlašování pohledávek věřitelů k dokreslení obrazu o stavu dlužníkových věřitelů a jejich pohledávkách. Proto je i pravděpodobná potřeba aktualizace reorganizačního plánu, kterou Insolvenční zákon umožňuje až do doby jeho schválení insolvenčním soudem. O aktualizovaném reorganizačním plánu musí znovu hlasovat věřitelé. Věřitelé přitom nejsou vázáni svým hlasováním před povolením reorganizace a mohou hlasovat i odlišně, neboť se jedná v podstatě o nový reorganizační plán. Velmi teoretická, a v praxi ne příliš pravděpodobná, je situace, kdy přihlašování pohledávek ze strany věřitelů věřitelské portfolio oproti stavu při povolení reorganizace nezmění, a tedy věřitelé včetně výši jejich pohledávek budou dopovídat tomu, jak byli uvedeni v původním věřiteli schváleném reorganizačním plánu. Za předpokladu, že by tento zjištěný stav korespondoval s hlasováním před povolením reorganizace po zohlednění, respektive přepočtu potřebných většin podle ustanovení § 347 Insolvenčního zákona, je možné přistoupit přímo ke schválení reorganizačního plánu soudem.⁹⁴

Běžný reorganizační plán je na rozdíl od předjednané reorganizace sestavován ve lhůtě do 120 dnů od povolení reorganizace, která je povolena samostatným rozhodnutím podle ustanovení § 328 Insolvenčního zákona, následujícím po rozhodnutí o úpadku. Tuto lhůtu může insolvenční soud prodloužit o dalších 120 dnů. Přednostní právo k sestavení náleží dlužníku. Pokud tohoto práva nevyužije z vlastní vůle nebo pokud je mu odebráno,⁹⁵ není při jeho sestavování omezen v nakládání s majetkovou podstatou.⁹⁶

4.1.1 Důsledky předložení reorganizačního plánu insolvenčnímu soudu

Insolvenční zákon spojuje s předložením reorganizačního plánu mimo jiné dva zákazy. První z nich se uplatní na všechny subjekty reorganizace, které nesmí až do zprávy o reorganizačním plánu vyvíjet činnost směřující k přijetí nebo odmítnutí reorganizačního plánu.

⁹⁴ Výše uvedené judikoval Vrchní soud v Praze dne 20. března 2014, v rozhodnutí č. j. 1 VSPH 172/2014-B-70: „Pokud by dlužník předložil reorganizační plán, jenž by měl se svými věřiteli předjednaný takovým způsobem, že by ve lhůtě k tomu určené předložil souhlasy minimálně poloviny všech svých nezajištěných věřitelů počítané podle výše jejich pohledávek, byl soud I. stupně takovou řádně předjednanou reorganizaci bez dalšího povolil, bez jakéhokoliv hlasování na schůzi věřitelů, přičemž pokud by okruh věřitelů a výše jejich pohledávek tak, jak byly uvedeny dlužníkem v reorganizačním plánu, korespondovala též s došlými přihláškami věřitelů, nebylo by zapotřebí konat ani schůzi věřitelů za účelem přijetí reorganizačního plánu (§ 344 odst. 3 IZ)“.

⁹⁵ Viz část 3.4.2 této práce.

⁹⁶ Nerozhodne-li insolvenční soud v konkrétním případě jinak.

Obsahem tohoto zákazu jsou dle judikatury Vrchního soudu v Praze⁹⁷ vyjednávání mezi předkladatelem reorganizačního plánu a věřiteli, aby nedocházelo ke zvýhodňování věřitelů, se kterými bylo jednáno o reorganizačním plánu ještě před jeho předložením, oproti těm, se kterými dlužník dosud nejednal a kteří v důsledku toho mají k dispozici mnohem méně informací o dlužníku, jeho stavu a možnostech do budoucna. Další vyjednávání předkladatele s věřiteli by mohlo tuto informační asymetrii ještě prohloubit. Insolvenční zákon tedy volí cestu vyrovnání tohoto postavení mezi věřiteli cestou zprávy o reorganizačním plánu, která poskytne všem věřitelům dostatečné informace pro to, aby se mohli rozhodnout, zda reorganizační plán přijmou, nebo ne. Komentářová literatura⁹⁸ vykládá moment ukončení tohoto zákazu jako okamžik, kdy je zpráva o reorganizačním plánu zveřejněna v insolvenčním rejstříku.⁹⁹

Druhý ze zákazů působí vůči předkladateli reorganizačního plánu, který po předložení reorganizačního plánu nesmí činit jakékoli činnosti, které jsou v rozporu s reorganizačním plánem, nebo jinak ovlivňují jeho splnění. Smysl a účel této úpravy patrně míří na jednání, která by mohla negativně ovlivnit majetkovou podstatu dlužníka. S touto však zpravidla není oprávněna nakládat osoba, která reorganizační plán předložila. Aby byl výše uvedený smysl ustanovení § 338 odst. 2 Insolvenčního zákona naplněn, měl by tento zákaz spíše směřovat vůči osobám oprávněným nakládat s majetkovou podstatou, neboť ty budou od podání návrhu na povolení reorganizace subjektem obdobného zákazu podle ustanovení § 324 Insolvenčního zákona. Tento zákaz se však rozhodnutím o povolení reorganizace již neuplatní. Ustanovení § 330 Insolvenčního zákona totiž právní mocí rozhodnutí o povolení reorganizace omezení

⁹⁷ Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ze dne 26. června 2012, č. j. 3 VSPH 512/2012-B-116 k tomu uvedl: „Úprava v ustanovení § 338 a § 344 až § 348 IZ rozděljuje řízení následující po povolení reorganizace soudem do jejího schvalování podle § 348 IZ, nejen z časového hlediska ale také z hlediska vymezení oprávnění, jež náleží insolvenčnímu soudu, předkladateli, dotčeným osobám a schůzi věřitelů, do několika období. V prvním období může být reorganizační plán vyjednáván mezi dotčenými osobami a předkladatelem reorganizačního plánu bez omezení do doby než je předložen insolvenčnímu soudu společně se zprávou o reorganizačním plánu. Po předložení reorganizačního plánu insolvenčnímu soudu musí být jednání ukončena až do okamžiku předložení zprávy o reorganizačním plánu věřitelům podle § 343 odst. 3 IZ. Pro tuto fázi řízení je příznačné, že soud do ní nezasahuje“.

⁹⁸ Sprinz P., Jirmánek T., Řeháček O., Vrba M., Zoubek H., a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 855

⁹⁹ Děje se tak po tom, co je zpráva o reorganizačním plánu schválena insolvenčním soudem podle ustanovení § 343 odst. 3 Insolvenčního zákona.

dispozičních oprávnění ruší. Za použití argumentu *a maiori ad minus* se pak kloním závěru, že neplatí-li od této chvíli omezení dispozičních oprávnění, neuplatní se ani omezení ostatních činností, jako je vyjednávání subjektů reorganizace i třetích osob¹⁰⁰.

K výše uvedeným zákazům lze však jistě shrnout, že hlavním cílem je zdůraznit závaznost opatření a způsobů reorganizace stanovených reorganizačním plánem předloženým insolvenčnímu soudu, jejichž pozměňování je bez transparentní a Insolvenčním zákonem předvídané aktualizace reorganizačního plánu nežádoucí.

4.1.2 Obsah a náležitosti reorganizačního plánu

Při sestavování reorganizačního plánu je nutné respektovat jednak ustanovení § 340 Insolvenčního zákon, jakož i ustanovení Insolvenční vyhlášky¹⁰¹. Mezi čistě formálními náležitostmi reorganizačního plánu, které jsou obsaženy v ustanovení § 14 Insolvenční vyhlášky, nalezneme ty, které se věcně týkají navrhovaného způsobu řešení úpadku.

Za stěžejní považuji vymezení dlužníka, jeho podnikání a popis příčin dlužníkovy úpadku. Tyto informace jsou nutným předpokladem k uvědomění si, zda dosavadní model podnikatelské činnosti dlužníka je udržitelný, případně jak převratné změny, které se projeví ve způsobech reorganizace, dlužníkovy podnikání vyžaduje. Tento popis může odhalit i to, že změny nevyžaduje jen samotné podnikání dlužníka, nýbrž jeho obchodní vedení a korporátní struktura.

S popisem samotného dlužníka úzce souvisí uvedení předpokladů pro přípustnost reorganizace právě u dlužníka,¹⁰² jakož i uvedení všech skutečností argumentů svědčících o naplnění předpokladů pro schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem.¹⁰³ Judikatura Vrchního soudu v Praze přitom zdůrazňuje: „*odpovědnost za splnění podmínek vymezených insolvenčním zákonem pro způsob řešení úpadku reorganizací nese v případech, kdy dlužník*

¹⁰⁰ Např. investory odlišnými od těch věřitelům známým a uvedeným v reorganizačním plánu.

¹⁰¹ Vyhláška č. 191/2017 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰² Tyto skutečnosti byly sice již obsaženy v návrhu na povolení reorganizace, jinak by k povolení reorganizace zpravidla nemohlo dojít.

¹⁰³ Lze jen doporučit uvést v reorganizačním plánu informace osvědčující naplnění předpokladů podle ustanovení § 348, odst. 1, jakož i § 349 Insolvenčního zákona, pokud by snad insolvenční soud došel k závěru, že některé ze základních předpokladů pro schválení reorganizačního plánu uvedených v ustanovení § 348, odst. 1 Insolvenčního zákona, nebyly naplněny.

*podal návrh na povolení reorganizace a sestavuje-li reorganizační plán, výlučně dlužník, a jde toliko k jeho tíži, není-li reorganizační plán věřiteli schválen, respektive nespĺňuje-li ani podmínky za nichž může být schválen insolvenčním soudem.*¹⁰⁴ Je tedy v zájmu dlužníka uvést veškeré skutečnosti jasně a spíše detailněji než obecně a nespolehat přitom v žádném případě na výzvu či vlastní zjištění insolvenčního soudu.

Nedílnou součástí reorganizačního plánu je popis všech závazků dlužníka. Od struktury dluhů se rovněž odvíjí rozdělení věřitelů do skupin, včetně uvedení, jakým způsobem budou pohledávky věřitelů v jednotlivých skupinách uspokojovány, bez kterých se úspěšný reorganizační plán neobejde. Uvedení, jakým způsobem bude nakládáno s pohledávkami věřitelů jednotlivých skupin, se nevyhne téměř žádný reorganizační plán, neboť nejvyužívanějším způsobem reorganizace je restrukturalizace pohledávek. V praxi bude ohledně některých pohledávek běžně existovat incidenční spor. Reorganizační plán nesmí tyto opomenout, nýbrž určit, jak bude zajištěno jejich případné splnění, jako je tomu u pohledávek podmíněných.

Chybět rovněž nesmí údaje o tom, jestli bude provoz dlužníkova podniku, případně jeho části, pokračovat včetně podmínek dalšího provozu, určení osob, které se budou podílet na financování reorganizace, dopadu reorganizace na zaměstnanost a výsledku reorganizace pro dlužníkovy závazky po jejím ukončení.

4.1.2.1 Přehled majetku dlužníka a jeho ocenění

V souladu s ustanovením § 14, písm. f) Insolvenční vyhlášky reorganizační plán obsahuje též přehled majetku dlužníka. Samotný reorganizační plán většinou uvádí ten nevýznamnější majetek s tím, že úplný přehled majetku tvoří přílohu k reorganizačnímu plánu.¹⁰⁵ Zvláště se přitom uvádí majetek dlužníka, který je předmětem zajištění.

S majetkem dlužníka úzce souvisí i jeho ocenění. V případě reorganizace je pro účely ocenění majetkové podstaty povinně ustanoven znalec. Rozhodnutí o ustanovení znalce spojí insolvenční soud s rozhodnutím o povolení reorganizace dle ustanovení § 153 Insolvenčního zákona. Určení konkrétní osoby znalce může být ponecháno věřitelům, spolu s jejich rozhodnutím o způsobu řešení úpadku, na schůzi věřitelů. V případě předjednané reorganizace dlužník zpravidla ve svém reorganizačním plánu osobu znalce navrhne a podaří-li se mu ji spolu

¹⁰⁴ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 12. listopadu 2012, č.j. 3 VSOL 731/2012-B-197

¹⁰⁵ Seznam majetku, jakož i seznam závazků, je povinnou přílohou reorganizačního plánu podle ustanovení § 342, písm. e) Insolvenčního zákona.

s reorganizačním plánem prosadit nadpoloviční většinou všech věřitelů, měl by soud znalece jmenovat v souladu s jeho věřiteli schváleným návrhem. Ustanovením znalce dle návrhu v předjednané reorganizaci se významně zvyšuje pravděpodobnost toho, že schůze věřitelů, která bude znalecký posudek schvalovat, jej pravděpodobněji přijme. Takový postup je tedy bezpochyby žádoucí z hlediska principů rychlosti a hospodárnosti insolvenčního řízení.

V rámci postupu dlužníka na cestě k reorganizaci musí být znalecký posudek schválen schůzí věřitelů. Insolvenční soud svolá schůzi věřitelů za účelem projednání a schválení reorganizačního plánu tak, aby se konala nejdříve 15 dnů před zveřejněním znaleckého posudku v insolvenčním rejstříku. Podle výsledku schůze věřitelů vydá insolvenční soud rozhodnutí o ceně majetkové podstaty. Znalecký posudek oceňující majetkovou podstatu dlužníka podle ustanovení § 153 Insolvenčního zákona je mimo jiné stěžejní pro posouzení výhodnosti reorganizace oproti konkurzu a dále pro zjištění rozsahu, ve kterém se zajištění věřitelé považují za skutečně zajištěné.¹⁰⁶

Komentářová literatura akcentuje problém ocenění majetkové podstaty při reorganizaci. Při standardní i předjednané reorganizaci je totiž velice pravděpodobné, že reorganizační plán se bude v průběhu reorganizace měnit. Jelikož znalec vychází z jemu předloženého původního reorganizačního plánu a v něm uvedených reorganizačních opatřeních, je význam ocenění hodnoty majetkové podstaty tímto oslaben, jelikož alternativy nelze z jeho pohledu dopředu předvídat.¹⁰⁷

Reorganizační plán, respektive jeho aktualizované znění v předjednané reorganizaci by mělo být předloženo po zpracování znaleckého posudku a jeho odsouhlasení schůzí věřitelů. V soudní praxi se však v rámci řešení specifického případu dlužníka Auto Bohemia objevil názor, že schválení znaleckého posudku schůzí věřitelů není nutným předpokladem pro hlasování věřitelů o předloženém reorganizačním plánu¹⁰⁸. Tohoto právního názoru se v nedávném době chytila další insolvenční praxe, například v kauze dlužníka OLEO CHEMICAL: „*Usnesením čj. MSPH 76 INS 2762/2011-B-54 ze dne 11.5.2017 soud vydal rozhodnutí o ceně majetkové podstaty ve výši Kč 321 646 000,00. Usnesení o ceně majetkové*

¹⁰⁶ To má dále ve smyslu ustanovení § 167 odst. 3 Insolvenčního zákona vliv na hlasovací práva věřitelů.

¹⁰⁷ Sprinz P., Jirmánek T., Řeháček O., Vrba M., Zoubek H., a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 418

¹⁰⁸ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 NSČR 18/2010, jež bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem Rc 65/2013.

podstaty po aktualizaci posudku doplňkem č. 1 soud nevydával s odkazem na závěr Vrchního soudu v Praze učiněný v rozhodnutí ze dne 18.4.2019, čj. 1 VSPH 523/20169-B-58, dle kterého neschválení znaleckého posudku schůzí věřitelů, v daném případě se týká doplňku č. 1, nebrání projednání dlužníkem předloženého aktualizovaného reorganizačního plánu. Tento soud svůj závěr Vrchní soud v Praze opřel o rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 NSČR 18/2010, jenž bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 65/2013, a to, že: „Předpokladem hlasování věřitelů o předloženém reorganizačním plánu není schválení znaleckého posudku ve smyslu § 155 insolvenčního zákona.“ Jakkoli se z ustanovení § 167 odst. 2 insolvenčního zákona podává, že takový posudek může mít (do doby, než se skutečná hodnota zajištění vyjeví případným zpeněžením zajištění) vliv na posouzení, v jakém rozsahu bude věřitel považován (i pro účely hlasovacích práv) za zajištěného věřitele, podstatné je, zda v době výkonu hlasovacího práva, zde takový posudek je. V režimu posudku podle § 153 a násl. insolvenčního zákona má přitom (tento) význam jen posudek schválený schůzí věřitelů.....“¹⁰⁹ V citovaném případě, který stále ještě nebyl ukončen, ani soudy vyšších stupňů neshledávají problém s hlasováním věřitelů ohledně přijetí reorganizačního plánu na podkladu schůzí věřitelů neschváleného (doplněného) znaleckého posudku. Kauza je však aktuálně předložena Nejvyššímu soudu České republiky a není vyloučeno, že tato problematika bude stran insolvenčních soudů ještě rozřešena jinak.

4.1.2.2 Způsoby provedení reorganizace

Uvedení způsobu reorganizace a jim odpovídajících reorganizačních opatření je dalším požadavkem na předkladatele reorganizačního plánu. Obecně lze ke způsobům provedení reorganizace uvést, co vyjádřil Nejvyšší soud České republiky, a sice že dlužník vyvine činnost k “přežití” obchodního závodu podle reorganizačního plánu, v důsledku kterých vyřeší svůj úpadek a bude schopen fungovat po dobu reorganizačního plánu.¹¹⁰ Výše uvedeným je potvrzeno, že výčet opatření uvedených v ustanovení § 341 odst. 1 Insolvenčního zákona je pouze demonstrativní. Tyto jsou pak označovány za základní a je možné je mezi sebou různě kombinovat. Ohledně dalších opatření, která může předkladatel reorganizačního plánu zvolit, pak platí, že musí být skutečně proveditelná a schopná ustát naplnění předpokladů pro schválení reorganizačního plánu soudem. Níže bude krátce pojednáno o výběru některých z nich:

¹⁰⁹ Viz rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 21. listopadu 2019, č. j. MSPH 76 INS 2762/2011-B-796.

¹¹⁰ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2016, sp. zn. 29 Cdo 1430/2014.

4.1.2.2.1 Restrukturalizace pohledávek

Jak bylo uvedeno výše, reorganizace se zpravidla neobejde bez změny výše splatnosti a pořadí dluhů, jinak řečeno restrukturalizace pohledávek, v souladu s písm. a) naposledy uvedeného ustanovení. Tento způsob reorganizace se dostává do popředí zejména z důvodu, že účinností reorganizačního plánu všechny pohledávky věřitelů zanikají¹¹¹ a nadále existují pouze ty pohledávky, které budou reorganizačním plánem upravené. Restrukturalizace pohledávek se logicky nebude vztahovat na pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky těmto na roveň postaveným, které musí být uspokojeny v celém svém rozsahu (není-li s věřitelem ujednáno jinak), a to ihned po účinnosti reorganizačního plánu.

Míra a způsob uspokojení vyplývá vždy z dohody mezi dlužníkem a věřiteli. Lépe je však říci, že dohoda se uskutečňuje mezi dlužníkem a skupinami věřitelů, neboť nedochází k vyjednávání podmínek vůči jednotlivým věřitelům zvlášť. To standardně platí pro obecné nezajištěné věřitele. U zajištěných věřitelů má však toto pravidlo svou výjimku, neboť výše zajištění pohledávek jednotlivých věřitelů se od sebe navzájem liší, čímž se liší i výše peněžních prostředků v majetkové podstatě, která tomuto zajištění odpovídá. Nároky jednotlivých zajištěných věřitelů tak logicky budou různé, proto nemohou být uvedeni v jedné skupině. Každý zajištěný věřitel tak v reorganizačním plánu tvoří samostatnou skupinu. Nutno doplnit, že pohledávka zajištěného věřitele tvoří samostatnou skupinu jen do té míry, do které je kryta zajištěním. Ve zbylém rozsahu své pohledávky se zajištěný věřitel zařadí do skupiny věřitelů nezajištěných.¹¹²

4.1.2.2.2 Prodej majetkové podstaty a převod majetku na novou společnost

Jakkoli je prodej majetkové podstaty typickým opatřením v případě řešení dlužníkového úpadku konkurzem, jedná se o legální způsob i v případě reorganizace. Důležité je dbát na to, aby se převod části majetkové podstaty uskutečnil bez převodu dluhů, jejichž řešení je

¹¹¹ Bez ohledu na to, zda byly do insolvenčního řízení přihlášeny, nebo ne.

¹¹² T. Richter si kladl otázku, zda lze v rozsahu části zajištěním nekryté pohledávky vést zajištěného věřitele ve skupině obecných nezajištěných pohledávek z obchodního styku. Za pomoci odkazu na judikaturu z amerického insolvenčního řízení (případ Phoenix Mutual Life Insurance Co. vs. Greystone III Joint Venture) dospívá k názoru, že věřitele odlišných pohledávek lze zařadit do stejné skupiny, ale i do skupin odlišných. Zvolený způsob zařazení věřitele však nesmí být zvolen účelově s cílem dosáhnout kýženého scénáře v hlasování. (Richter T. Insolvenční právo. 2. vydání Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, str. 505).

předmětem insolvenčního řízení. Zvýšenému riziku nesplnění tohoto předpokladu čelí prodej závodu, v důsledku kterého přecházejí na nabyvatele závody i dluhy se závodem spojené, nejsou-li příslušné problematické části z transakce vyloučeny¹¹³. V praxi je proto někdy raději zvolen postup, v rámci kterého je dlužníkův závod nebo jeho část vložen do nově založené dceřiné společnosti jako nepeněžitý vklad, a předmětem prodeje je následně podíl v dceřiné společnosti. Věřitelům může být následně nabídnut odkup podílů na této společnosti, nebo se mohou uspokojit z výnosu z prodeje těchto podílů třetím subjektům. Odkupem podílu na nové dceřiné společnosti dochází k investici do nové, finančně čisté společnosti, včetně jejich účetních podkladů.

4.1.2.2.3 Změny výše základního kapitálu

V reorganizační praxi běžně dochází k rekapitalizaci společnosti ve smyslu konverze pohledávek věřitelů do podílů na základním kapitálu dlužníka, které vyžaduje navýšení základního kapitálu.¹¹⁴ Zvýšení základního kapitálu společnosti může být také uskutečněno bez související konverze dluhů do podílu na společnosti dlužníka, tedy tak, že dojde ke standardnímu vydání akcií (či obchodních podílů) a vstupu investora. Splacením emisního kurzu akcií investorem dojde k získání peněžních prostředků na úhradu pohledávek věřitelů.

Obecně používané je také snížení základního kapitálu za účelem úhrady ztráty společnosti v určité výši, přičemž nedochází k poskytnutí plnění společníkům dlužníka.¹¹⁵

Vyloučeno není ani simultánní snížení a zvýšení základního kapitálu dlužníka. Tento způsob byl v nedávné době využit řadou dlužníku, například v případě dlužníka ZOOT A.S.¹¹⁶, OLEO CHEMICAL, a.s. Základní kapitál je přitom snižován na nulu, při současném zvýšení na požadovanou výši upsáním nových akcií, to vše ke dni účinnosti reorganizačního plánu. Stávající akcionáři jsou tak ze společnosti dlužníka vytěsněny bez nároku na upsání nových akcií. K souladu tohoto postupu se zákonem se dále věnuji v části 6 této práce.

¹¹³ Ve smyslu ustanovení § 2175 Občanského zákoníku.

¹¹⁴ Což předvídá vzájemné započtení pohledávky věřitele za dlužníkem (např. z obchodního styku) vůči pohledávce dlužníka za věřitelem (na splacení emisního kurzu akcií).

¹¹⁵ Z účetního pohledu pak podle reorganizačního plánu dojde k odpovídajícímu snížení základního kapitálu z položek „Neuhrazená ztráta minulých let“ a „Výsledek období“ oproti položce „Základní kapitál“.

¹¹⁶ Viz část 7.5. reorganizačního plánu společnosti ZOOT a.s.

Ať už se předkladatel reorganizačního plánu rozhodne pro jakýkoli model změny základního kapitálu, titulem pro zápis změn do obchodního rejstříku by měl být sám reorganizační plán, ve kterém je předkladatel povinen dané kroky podrobně uvést a vysvětlit. T. Richter přitom považuje za nezbytné, aby k reorganizačnímu plánu bylo přiloženo nové zakladatelské právní jednání společnosti, respektive stanovy.¹¹⁷

4.2 Hlasování věřitelů o reorganizačním plánu

Reorganizační plán soud schválí pouze za předpokladu, že jej přijala každá skupina věřitelů¹¹⁸. Právě zde se dostáváme k hlavní těžkosti standardní reorganizace, neboť každý zajištěný věřitel zde tvoří vlastní skupinu, a je tedy zapotřebí získat souhlas všech zajištěných věřitelů. Jde-li o skupiny čítající vícero věřitelů, tedy těch nezajištěných, insolvenční zákon stanoví kritérium posouzení, zda taková jednotlivá skupina reorganizační plán přijala. V jednotlivé skupině věřitelů se reorganizační plán považuje za přijatý, jestliže se pro jeho přijetí vyslovila většina hlasujících věřitelů této skupiny. Většina věřitelů skupiny se přitom posuzuje podle poměru jmenovité hodnoty pohledávek hlasujících věřitelů vůči jmenovité hodnotě všech pohledávek skupiny. Pohledávky věřitelů hlasujících pro musí pro účely přijetí představovat nejméně polovinu celkové jmenovité hodnoty pohledávek hlasujících věřitelů této skupiny. *To znamená, že v rámci každé skupiny je třeba získat většinu věřitelů (většinu „hlav“), kteří současně mají alespoň polovinu výše pohledávek z pohledávek těch věřitelů, kteří hlasovali.*¹¹⁹ Přitom platí, že má-li věřitel více pohledávek zařazených do různých skupin, hlasuje prostřednictvím každé takové pohledávky v těchto skupinách zvlášť.

Oproti tomu je schvalování reorganizačního plánu při předjednané reorganizaci mnohem jednodušší. Složitý proces schvalování, který je mimo jiné i časově náročný, zde zprvu tedy pro účely povolení reorganizace odpadá. Hlasování se uskutečňuje pouze v rámci dvou skupin věřitelů, a to těch zajištěných a dále těch nezajištěných. Každý zajištěný věřitel zde samostatnou skupinu netvoří. Za účelem schválení reorganizačního plánu a jeho podání spolu s dlužnickým insolvenčním návrhem je zapotřebí získat alespoň polovinu hlasů všech zajištěných věřitelů a polovinu hlasů všech nezajištěných věřitelů.

¹¹⁷ Richter T. Insolvenční právo. 2. vydání Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, str. 513.

¹¹⁸ Jak vyplývá z ustanovení § 348 odst. 1 písm. c) Insolvenčního zákona.

¹¹⁹ Mgr. Pavel Mlíkovský, Mgr. Ing. Jakub Zubáň; Předschválená reorganizace; dostupné online na <https://www.epravo.cz/top/clanky/predschvalena-reorganizace-99476.html>

Polovina věřitelů se v obou skupinách určuje podle výše pohledávek. Pro určení výše pohledávek je stěžejní seznam závazků dlužníka, který je nutnou přílohou insolvenčního návrhu.¹²⁰ Jde-li o seznam závazků, z nichž vyplývá hodnota pohledávek, je nutné v něm uvést všechny závazky včetně těch, které dlužník popírá. Pro účely hlasování však nebudou zohledněny ty pohledávky, se kterými není spojeno hlasovací právo, například pohledávky věřitelů, kteří s dlužníkem tvoří koncern.¹²¹ Dalším příkladem pohledávky, se kterou není spojeno hlasovací právo, je pohledávka popřená insolvenčním správcem. V předjednané reorganizaci však hlasování věřitelů přichází v době, kdy ještě nejsou pohledávky věřiteli vůbec přihlašovány. Skutečnost, že výše jmenované pohledávky budou využity pro hlasování o reorganizačním plánu na podkladu seznamu závazků předloženém dlužníkem, pak v navazujícím přezkumu může vést k závěru o nepoctivém záměru dlužníka, a tím i zamítnutí reorganizačního plánu. K zohledňování pohledávek při hlasování o předjednaném reorganizačním plánu se vyjádřil Vrchní soud v Praze: „... *pro přijetí reorganizačního plánu tu je nutno dosáhnout souhlasu většiny zajištěných a nezajištěných věřitelů, které dlužník uvádí (má uvést) v reorganizačním plánu a v seznamu svých závazků (co povinné přílohy návrhu na povolení reorganizace), tedy i souhlasu těch věřitelů, jejichž uplatňované pohledávky dlužník neuznává (popírá). Není-li dlužník schopen tohoto souhlasu věřitelů se svým reorganizačním plánem dosáhnout, a nepřípustnost svojí reorganizace tak prolomit, nemůže tento způsob řešení svého úpadku prosadit.*“¹²²

O předjednané reorganizaci, respektive reorganizačním plánu mimo schůzi věřitelů, mohou věřitelé hlasovat pouze za předpokladu, že mají pro hlasování možnost seznámit se s informacemi odpovídajícími informacím, obsažených ve zprávě o reorganizačním plánu. V praxi proto dochází k tomu, že dlužník v rámci vyjednávání s věřiteli vyhotovuje a těmto doručuje dokument, který obsahově odpovídá zprávě o reorganizačním plánu, případně jej zveřejňuje na svých internetových stránkách. Po jeho aktualizaci, v případě úspěšného povolení

¹²⁰ Pro úplnost nutno dodat, že ten je určující i pro samotné rozřazení věřitelů do skupin zajištěných či nezajištěných věřitelů.

¹²¹ Tento názor zastává P. Sprinz (Sprinz P., Jirmánek T., Řeháček O., Vrba M., Zoubek H., a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 406) i T. Richter (Richter, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, str. 422).

¹²² Usnesení Vrchního soudu v Praze 1 VSPH 172/2014-B-70, ze dne 20. března 2014, vztahující se k dlužníku nespňujícího kvantitativní kritéria standardní reorganizace.

reorganizace, tento dokument v návaznosti na aktualizovaný reorganizační plán poslouží jako samotná zpráva¹²³ o reorganizačním plánu.

Hlasování o předjednané reorganizaci mimo schůzí věřitelů se uskutečňuje prostřednictvím písemných hlasovacích lístků, které co do náležitosti musí zejména poskytovat nepochybnou informaci o tom, jak hlasovali, a úředně ověřený podpis hlasujícího věřitele. Hlasovací lístek je nutné doručit dlužníku, který logicky hlasování o reorganizačním plánu sám zorganizoval, ve lhůtě, kterou pro tento účel dlužník určil. Běh a právní povaha této lhůty není insolvenčním zákonem upravena. Je na dlužníkovi, aby za účelem schválení svého reorganizačního plánu zajistil souhlasy potřebných většin věřitelů, není proto například vyloučeno, aby dlužník pro účely předložení schváleného reorganizačního plánu soudu zohlednil a použil i souhlasy věřitelů, kteří tyto doručili po stanovené lhůtě, nebo případně reorganizační plán soudu předložil před uplynutím stanovené lhůty, pokud již potřebných většin dosáhl. Stanovená lhůta je však v jistém smyslu relevantní pro ty dlužníky, kteří hodlají s reorganizačním plánem projevit nesouhlas.¹²⁴

4.3 Přihlašování a přezkum pohledávek

Po podání návrhu na povolení reorganizace (spolu se schváleným reorganizačním plánem) podle ustanovení § 148 odst. 2 Insolvenčního zákona je soud povinen o insolvenčním návrhu rozhodnout do 15 dnů, přičemž v případě trvajících moratoria tato lhůta neskončí dříve než za 10 dnů od zániku moratoria.¹²⁵ Povolením reorganizace budou věřitelé vyzváni, aby přihlásili své pohledávky ve lhůtě 2 měsíců a rovněž insolvenční soud nařídí přezkumné jednání. Tím jsou zahájeny takzvané insolvenční kolektivizační procesy.

Ve fázi přezkumu dochází k odhalování rizika zdánlivě předjednané reorganizace. Jak již bylo uvedeno výše, při hlasování věřitelů nemusí být ještě v insolvenčním řízení známí všichni věřitelé a jejich úplné rozdělení, neboť přihlašování pohledávek je na samém počátku a dosud se

¹²³ Ta bude předložena insolvenčnímu soudu před svoláním schůze věřitelů, která má projednat aktualizovaný reorganizační plán. Schválená zpráva o reorganizačním plánu bude následně poskytnuta věřitelům nejméně 15 dní před konáním schůze věřitelů.

¹²⁴ Pouze ti věřitelé, kteří hlasovali proti přijetí reorganizačního plánu, jsou následně oprávněni podat vůči rozhodnutí insolvenčního soudu žádost o schválení reorganizačního plánu.

¹²⁵ Tento postup je možné pozorovat v insolvenčním řízení vedeném Krajským osudem v Brně pod sp. zn. KSBR 40 INS 18297/2019.

vychází pouze z tvrzení dlužníka (a jeho seznamu závazků). V procesu přihlašování a přezkoumávání pohledávek tak může snadno dojít ke zjištění, že přijatý reorganizační plán ve skutečnosti nebyl potřebným počtem věřitelů schválen. Tyto případy se již v právní praxi objevily, přičemž rozhodujícím ukazatelem důsledků byla jednak velikost rozdílu ve skutečném portfoliu věřitelů oproti dlužníkem tvrzeným skutečnostem, (ne) existence dlužníkovy úmyslu zkreslit údaje o svých závazcích (případně nedbalost při sestavování seznamu závazků), jakož i velikost dlužníka. Vrchní soud v Praze v případě dlužníka Rezidence Kavčí hory na základě skutkových zjištění ohledně rozsahu a struktury dlužníkových věřitelů konstatoval, že: „*lze předpokládat, že dlužník návrhem na povolení reorganizace nesledoval poctivý záměr, když zamlčel podstatné okolnosti týkající se složení jeho možných věřitelů, čímž prosadil řešení svého úpadku reorganizací (aniž tomu v této fázi řízení mohl soud zákonem předvídaným způsobem případně zabránit) ...*“,¹²⁶ a potvrdil rozhodnutí Městského soudu v Praze, který na podkladě oněch skutkových zjištění rozhodl o přeměně reorganizace v konkurz. V případech, kdy nejsou nepřilíš velké rozdíly v portfoliu věřitelů způsobeny nepoctivým záměrem dlužníka, bude osud reorganizace záviset na tom, zda dlužník splní, nebo nesplní kvantitativní kritéria reorganizace. U dlužníků splňujících velikostní test nebude rozhodnutí o povolení reorganizace dotčeno, pokud věřitelé na schůzi věřitelů nerozhodnou o řešení úpadku cestou konkurzu.¹²⁷ Dlužník, který nesplňuje kvantitativní podmínky přípustnosti reorganizace, naopak svou pouť na cestě k reorganizaci ukončí, a soud, navzdory výslovné úpravě tohoto důvodu v Insolvenčním zákoně, rozhodne o přeměně reorganizace v konkurz. Při této úvaze T. Richter odkazuje na ustanovení §316 odst. 5 a 6 IZ, které vyžaduje předložení reorganizačního plánu schváleného tam předepsanými většinami do rozhodnutí o úpadku, resp. do 30 dnů po zahájení insolvenčního řízení na základě insolvenčního návrhu věřitele.¹²⁸ Na daném místě se však vyjadřuje k reorganizaci obecně a neomezuje se jen na reorganizaci předjednanou. Pro úplnost tedy uvádím, že pro účely předjednané reorganizace nejsou tato ustanovení relevantní. Nesplní-li totiž dlužník kvantitativní kritérium, pak je reorganizace pro něj zapovězena zcela, nevyužije-li úspěšně cestu předjednané

¹²⁶ Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 4 VSPH 646/2015-B-233, ze dne 5. října 2015

¹²⁷ Diskrepance v portfoliu věřitelů mohou mít vliv teprve při schvalování reorganizačního plánu.

¹²⁸ Viz Richter T. Insolvenční právo. 2. vydání Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, str. 465.

organizace dle § 148 odst. 2 Insolvenčního zákona. Pokud se to dlužníku nepodaří, zůstává v takovém případě konverze v konkurz bez debaty.

4.4 Schvalování reorganizačního plánu insolvenčním soudem

Výše uvedené hlasování o reorganizačním plánu mimo schůzi věřitelů před zahájením insolvenčního řízení je účelné pro vyhnutí se fáze mezi rozhodnutím o úpadku a rozhodnutím o způsobu řešení zjištěného úpadku. I u předjednané reorganizace, kdy byl reorganizační plán přijat postupem podle § 148 odst. 2 Insolvenčního zákona, musí být v konečném důsledku hlasováno v rámci všech skupin věřitelů uvedených v reorganizačním plánu¹²⁹, a to pro účely jeho schválení soudem. Schválení všemi skupinami věřitelů uvedených v reorganizačním plánu však nemusí být nepřekonatelnou podmínkou pro schválení reorganizačního plánu soudem ve všech případech. Insolvenční zákon totiž svým ustanovením § 348 odst. 2 insolvenčnímu soudu umožňuje schválit reorganizační plán přijatý pouze jednou skupinou věřitelů. Takový reorganizační plán musí být spravedlivý vůči každé ze skupin věřitelů, která reorganizační plán nepřijala, a zajišťovat rovné zacházení s každou zjištěnou pohledávkou v rámci takové skupiny s tím, že realizace reorganizačního plánu nepovede k dalšímu úpadku dlužníka (případně k likvidaci, pokud není realizačním plánem předvídána), jak bude rozebráno níže.

Mezi základní podmínky pro schválení reorganizačního plánu patří:

- (i) soulad reorganizačního plánu s právními předpisy,
- (ii) absence sledování nepoctivého záměru,
- (iii) míra konsenzu věřitelů nad podobou reorganizačního plánu,
- (iv) výhodnost oproti konkurzu a
- (v) úhrada pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených.

Co však podmínkou pro schválení reorganizačního plánu není, je ukončení všech incidenčních sporů. Existence trvajících sporů má přitom své řešení, souladné s plněním reorganizačního plánu: *„Pokud řízení o některých incidenčních sporech trvá nebo je některá z pohledávek věřitelů vázána na splnění odkládací podmínky, musí být v reorganizačním plánu takové*

¹²⁹ Jak předvídá ustanovení § 348 odst. 2 Insolvenčního zákona.

*pohledávky zařazeny do příslušných skupin a stanoven způsob a rozsah, jakým budou věřitelé uspokojeni pro případ, že pohledávka bude pokládána za zjištěnou, resp. dojde ke splnění odkládací podmínky. Uspokojení pohledávek, ohledně kterých nebyl skončen incidenční spor nebo podmíněných pohledávek, může být zajištěno vytvořením rezervy v reorganizačním plánu, ze které budou takové pohledávky uspokojovány, pokud budou zjištěny, resp. podmínka bude splněna. Jinak tato rezerva poslouží k navýšení plnění ostatním věřitelům způsobem předpokládaným v reorganizačním plánu.*¹³⁰

K předpokladům schválení reorganizačního plánu bylo mnohokrát judikováno, že všechny tyto předpoklady musí být splněny kumulativně a že insolvenční soud musí každý z těchto předpokladů posuzovat samostatně.¹³¹ Jeho role v tomto smyslu nastupuje až ve chvíli, kdy je reorganizační plán skutečně projednán a odsouhlasen věřiteli. „*Insolvenční soud tedy vyšel z nesprávného právního závěru, jestliže zákonnou úpravu vyložil tak, že je oprávněn neschválit reorganizační plán ještě před tím, než o něm jednala a hlasovala schůze věřitelů. V této souvislosti jen odvolací soud připomíná, že předkladatel reorganizačního plánu může do rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu reorganizační plán doplnit nebo změnit. Věřitelé pak hlasují o reorganizačním plánu v té podobě, jaká vyplývá z jeho změn (§ 350 odst. 3 IZ). Ostatně dříve, než je znám výsledek hlasování, ani není vymezen rozsah, v jakém může soud zkoumat reorganizační plán (§ 348 odst. 2 IZ).*¹³²

4.4.1 Soulad reorganizačního plánu s právními předpisy

V rámci zkoumání zákonnosti reorganizačního plánu slouží insolvenčnímu soudu jako hlavní vodítka základní zásady insolvenčního řízení, jako jsou rovné možnosti věřitelů a jejich zásadně stejné nebo obdobné postavení, zákaz nedovoleného zvýhodňování či nespravedlivého poškozování věřitelů. Mimo tyto musí insolvenční soud dle výslovného příkazu Insolvenčního zákona¹³³ posoudit odůvodněnost a vhodnost rozdělení věřitelů do skupin. Kritéria rozdělování

¹³⁰ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, ze dne 12. června 2012, č. j. 3 VSPH 512/2012-B-116.

¹³¹ Viz názor Nejvyššího soudu České republiky, projevový v usnesení ze dne 30. června 2015, sen. zn. 29 NSČR 43/2013, znovu akcentovaný v rozhodnutí Vrchního soud v Praze ze dne 24. října 2019, č.j. MSPH 76 INS 2762/2011.

¹³² Viz Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 26. června 2012, č. j. 3 VSPH 512/2012-B-116.

¹³³ Uvedeného v ustanovení § 337 odst. 4.

do skupin přitom stanoví jasně ustanovení § 347 odst. 1 až 4 Insolvenčního zákona.¹³⁴ V rámci jednotlivých skupin pak musí být reorganizačním plánem zajištěno, že dojde k poměrnému uspokojení věřitelů. Samozřejmostí je pak přezkum všech zákonných náležitostí reorganizačního plánu

Zákonnost reorganizačního plánu se však neomezuje pouze na soulad s Insolvenčním zákonem. V úvahu připadají i jiné právní předpisy. Na základě svých zkušeností z praxe si dovoluji zmínit například Zákon o obchodních korporacích. V souvislosti s tímto zákonem nebylo až do rozhodnutí v kauze dlužníka OLEO CHEMICAL¹³⁵, jak je podrobně rozebrána níže, jasno o souladu některých opatřeních při reorganizaci zasahujících do korporátní i vlastnické struktury dlužníka, s tímto zákonem. Insolvenční soudy právě v této kauze opakovaně konstatovaly nesoulad reorganizačního plánu s pravidly Zákona o obchodních korporacích, a tím i rozpor s ustanovením § 348 odst. 1, písm. a) Insolvenčního zákona.

4.4.2 Absence sledování nepoctivého záměru

Nepoctivý záměr není Insolvenčním zákonem definován, přestože je vyžadován jak pro samotné povolení reorganizace, tak pro schválení reorganizačního plánu. Vodítka k úvaze nad poctivostí dlužníkovým záměrem Insolvenční zákon poskytuje pouze ve vztahu ke stádiu povolování reorganizace¹³⁶. Hovořit se však dá pouze o vodítkách, neboť zde uvedené předpoklady nejsou formulovány ani jako vyvratitelné právní domněnky. Nezbyvá proto než se opřít o závěry vyplývající z judikatury, která předně stanoví, že: „*Insolvenční soud tak má při zkoumání zákonné podmínky poctivého záměru vždy nejen právo, ale i povinnost úvahy a posouzení všech významných okolností.*“¹³⁷.

¹³⁴ Za hlavní je možné jmenovat kritérium zásadně shodného právního postavení a zásadně shodných hospodářských zájmů pro věřitele dané skupiny.

¹³⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. října 2019.

¹³⁶ Podle ustanovení § 326 odst. 2 Insolvenčního zákona se na nepoctivý záměr dlužníka dá usuzovat, jestliže ohledně dlužníka (jeho zákonného zástupce, statutárního orgánu, či jeho člena) probíhalo v posledních pěti letech insolvenční řízení, a to podle výsledku takového řízení, nebo jestliže ohledně těchto osob je podle výpisu z rejstříku trestů možné zjistit, že v posledních pěti letech proběhlo trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy.

¹³⁷ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, ze dne 6. února 2009, č. j. 1 VSPH 53/2009-A-16.

K objasnění významu toho, co představuje sledování nepoctivého záměru dlužníka, bohatě přispěl Vrchní soud v Praze v případě Rezidence Kavčí Hory¹³⁸, kdy se postavil za závěry učiněné soudem prvního stupně. V daném případě věřitel zejména zamlčel podstatné skutečnosti ohledně složení věřitelů, jakož i o výši a množství jejich pohledávek. Dále za účelem vylepšení obrazu své majetkové podstaty učinil krátce před nepoctivě prosazenou reorganizací právní jednání prostřednictvím nekompetentní, nastrčené osoby, kterou je možné označit za tzv. bílého koně, neboť jako statutární orgán jednala za dalších několik společností, aniž by o chodu společnosti dlužníka měla jakékoli ponětí, kdy tuto společnost fakticky řídil někdo jiný. Zároveň navrhl insolvenčnímu soudu, mimo jiné za účelem ocenění majetkové podstaty podjatého znalce. Typickým příkladem nepoctivého záměru dlužníka pak je jednání, kterým dlužník zamlčí některé své věřitele, nebo v seznamu svého majetku opomine uvést část svého majetku.¹³⁹

Judikatura nejenže poskytuje příklady nepoctivého záměru, zároveň ovšem tento pojem vymezuje negativně. V mnohých insolvenčních řízeních se lze setkat s nespokojeností menších věřitelů. K připomínkám, které z jejich stran často zaznívají, je dobré si uvědomit, že *„věřitelé vyšších nebo větších pohledávek mají větší (velký, významnější) vliv na chod insolvenčního řízení než věřitelé malých nebo rozsahem menších pohledávek.“*¹⁴⁰ Ze samotného tohoto faktu nelze na nepoctivost oněch větších věřitelů usuzovat, neboť *„smysl naopak dává jen taková úprava úpadkového práva, která váhu hlasů věřitelů s rozsahem velkými (nebo i majoritními) pohledávkami jen proto nepotlačuje.“* Právě na tom je mimo jiné vyjádřen princip poměrnosti. Ten podle mého názoru není izolován jen na poměrné uspokojení věřitelů, ale za předpokladu zachování spravedlivého přístupu k nim se vztahuje i na (poměrnou) míru jejich vlivu v insolvenčním řízení.

Otázkou spojenou s existencí či absencí nepoctivého záměru dlužníka je také ta, kdy má insolvenční soud tuto skutečnost zkoumat, nebo spíše, zda a kdy lze pro zjištěnou existenci nepoctivého záměru rovnou přistoupit k přeměně povolené reorganizace v konkurz. Tato otázka

¹³⁸ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, ze dne 5. října 2015, č. j. 4 VSPH 646/2015-B-233.

¹³⁹ Viz rozhodnutí uvedené ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod označením Rc 86/2013.

¹⁴⁰ Z citovaného usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. června 2015, sp.zn. 29 NSČR 43/2013, dále vyplývá, že nepoctivost dlužníkovu záměru neplyne ani z toho, že s účinností reorganizačního plánu na sebe dlužník převezme další závazky v podobě půjček. Pro posouzení nepoctivosti dlužníkovu záměru pak rovněž není samo o sobě významné, zda půjčitelem je osoba fyzická, nebo právnická.

vyvstala například ve výše zmíněném případě Rezidence Kavčí Hory, kdy se dlužníku navzdory jeho nepoctivému záměru podařilo prosadit a soudem reorganizaci povolit. Skutečnosti svědčící o jeho nepoctivém záměru vyšly najevo až následně, a tak byl Vrchní soud v Praze nucen zabývat se otázkou, zda v dané fázi, tedy od povolení reorganizace do rozhodování o schválení reorganizačního plánu, lze z těchto důvodů dlužníkovu sanaci cestou reorganizace ukončit. „*Odvolací soud nesdílí základní odvolací výhrady dlužníka, že důvodem pro přeměnu reorganizace v konkurs mohou být jen důvody taxativně uvedené v § 363 odst. 1 IZ a že insolvenční soud nebyl oprávněn zkoumat jeho nepoctivý záměr. Ačkoliv taxativní výčet důvodů přeměny reorganizace v konkurs neobsahuje expressis verbis požadavek na poctivost záměru navrhovatele reorganizace, zastává odvolací soud názor, že vyjde-li po povolení reorganizace najevo, že navrhovatel (v daném případě dlužník) navrženou reorganizací sledoval nepoctivý záměr, je to důvodem k přeměně reorganizace v konkurs podle § 363 odst. 1 IZ, neboť reorganizace jako jeden ze dvou sanačních způsobů řešení úpadku dlužníka je na poctivosti záměru jejího předkladatele celá vystavěna (obdobně jako oddlužení § 389 IZ a násl.).*¹⁴¹ S těmito závěry se však již naplno neztotožnil Nejvyšší soud České republiky, který k dovolání dlužníka výše citované rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a v rámci svého odůvodnění mimo jiné uvedl: „*V situaci, kdy je reorganizační plán předložen, však musí insolvenční soud o tomto reorganizačním plánu rozhodnout (s výjimkou případu, kdy bude reorganizační plán vzat zpět podle § 350 odst. 2 insolvenčního zákona), a to tak, že reorganizační plán buď schválí, anebo jej zamítne. ... Jestliže po předložení reorganizačního plánu insolvenční soud se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládá, že předkladatel sleduje reorganizačním plánem nepoctivý záměr, reorganizační plán zamítne. Zamítnutí reorganizačního plánu může následně vést k přeměně reorganizace v konkurs podle § 363 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona. ... použití analogie při řešení této otázky není na místě, neboť insolvenční zákon postup pro případ nepoctivosti předkladatele reorganizačního plánu upravuje výše popsáním způsobem, tj. zamítnutím reorganizačního plánu. Jinak řečeno, s ohledem na to, že insolvenční zákon s možností nepoctivého záměru předkladatele reorganizačního plánu počítá a upravuje způsob, jak se s tímto zjištěním vypořádat, aby to nepoškodilo ostatní účastníky insolvenčního řízení, není možné postupovat jinak a rozhodnout za použití analogie (jen z tohoto důvodu) o přeměně reorganizace v konkurs. Ještě jinak řečeno, poté, co byl předložen reorganizační plán, nemůže*

¹⁴¹ Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 4 VSPH 646/2015-B-233, ze dne 5. října 2015.

mít nepoctivý záměr předkladatele reorganizačního plánu bez dalšího za následek přeměnu reorganizace v konkurs. Insolvenční soud je vždy povinen vypořádat se (nejdříve) s reorganizačním plánem.“ K možnosti přeměnit reorganizaci v konkurs po zamítnutí reorganizačního plánu Nejvyšší soud přitom ještě zdůraznil, že: „Je přitom nutné zdůraznit, že zamítnutí reorganizačního plánu z důvodu nepoctivého záměru vyřazuje původního předkladatele z možnosti předložit další reorganizační plán (byť ve lhůtě určené pro předložení reorganizačního plánu), když osoba vedená nepoctivým záměrem nemůže prosazovat jí koncipovaný způsob sanačního řešení úpadku. Jestliže dlužník právo k předložení reorganizačního plánu pozbyl, může schůze věřitelů postupem podle § 339 odst. 6, § 363 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona určit jinou osobu, která bude mít přednostní právo sestavit reorganizační plán. Neurčí-li schůze věřitelů osobu, která má přednostní právo na předložení reorganizačního plánu, přechází právo k předložení reorganizačního plánu na věřitele, kteří podali návrh na povolení reorganizace, nebo se k tomuto návrhu připojili. Jinak řečeno, přeměnit reorganizaci v konkurs lze po zamítnutí reorganizačního plánu teprve tehdy, jestliže možnost předložit reorganizační plán nevyužily další osoby, které toto právo měly.“¹⁴²

Lze shrnout, že nereaguje-li insolvenční soud na nepoctivost dlužníkovy záměru ve stádiu rozhodování o povolení reorganizace, další možnost přichází až při schvalování, resp. zamítnutí reorganizačního plánu, které je nutným předpokladem pro případnou přeměnu reorganizace v konkurs, přičemž je nutné zachovat práva dalších osob, které jsou k jeho předložení po vyřazeném dlužníka oprávněni.

4.4.3 Míra konsenzu věřitelů nad podobou reorganizačního plánu

Předpokladem úspěšného reorganizačního plánu je, že bude schválen všemi skupinami věřitelů. Kdy se tento považuje za přijatý danou skupinou, již bylo popsáno výše.

U předjednané reorganizace je podstatné si uvědomit, že zjednodušené přijetí stran skupin zajištěných a nezajištěných věřitelů je směrodatné pouze pro povolení předjednané reorganizace, tedy té, na jejíž realizaci se věřitelé s dlužníkem shodli již před zahájením insolvenčního řízení. Neznamená to však, že by reorganizační plán, případně aktualizovaný reorganizační plán, nemusel být odsouhlasen všemi skupinami věřitelů, se kterými sám počítá¹⁴³. Nenechal-li

¹⁴² Viz Usnesení Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 27. června 2018, č. j. 29 NSČR 15/2016-B-332.

¹⁴³ Samozřejmě s výjimkou těch, u který se *de iure* považuje za přijatý.

dlužník svůj reorganizační plán schválit jím stanovenými skupinami věřitelů ještě před jeho předložením insolvenčnímu soudu spolu s návrhem na povolení reorganizace ve smyslu ustanovení § 344, odst. 3 Insolvenčního zákona, bude za účelem jeho projednání a přijetí insolvenčním soudem svolána schůze věřitelů. Komentář v této souvislosti zdůrazňuje, že posledně zmíněné ustanovení Insolvenčního zákona je nutné vykládat tak, že o přijetí reorganizačního plánu mimo schůzi věřitelů musel aktivně hlasovat každý z věřitelů zařazený do příslušné skupiny. Nelze se spokojit s tím, že přestože nehlasovali všichni věřitelé dané skupiny, reorganizační plán byl potřebnou většinou této skupiny přijat. Opačný výklad by vedl k tomu, že věřitelé, kteří mimo schůzi věřitelů aktivně nehlasovali, by o svou možnost hlasování na schůzi věřitelů postupem podle § 344, odst. 3 Insolvenčního zákona zcela přišli.¹⁴⁴

Situace, kdy se podaří řádně odhlasovat reorganizační plán mimo schůzi věřitelů tak, aby mohlo být přistoupeno k uplatnění § 344 odst. 3 Insolvenčního zákona, nastává v praxi jen zřídka. Zejména se bude jednat o ty předjednané organizace, kdy je věřitelů velmi málo a není sporu o jejich hlasovacích právech. Ve většině případů však ke svolání schůze věřitelů dojde vždy. K této tezi vede mimo jiné názor Vrchního soudu v Olomouci, dle kterého není povinností věřitelů mimo schůzi věřitelů hlasovat. Ti, co tak neučinili, nesmí být o své právo vyjádřit se k reorganizačnímu plánu na schůzi věřitelů ochuzeni. Svůj názor dovedl Vrchní soud v Olomouci do důsledku tím, že věřitelé, který mimo schůzi věřitelů nehlasoval a následně nemohl své právo využít na schůzi věřitelů, neboť nebyla svolána ve smyslu ustanovení § 344 odst. 3 Insolvenčního zákona, právo na podání odvolání proti rozhodnutí o přijetí reorganizačního plánu zachoval: *„Jeho hlas by sice již nemohl zvrátit přijetí reorganizačního plánu, ale hlasování proti přijetí reorganizačního plánu by mu zpřístupnilo možnost podat odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení reorganizačního plánu, v němž by mohl namítat nesplnění i jiných podmínek pro schválení reorganizačního plánu dle § 348 odst. 1 IZ. Za situace nastalé v dané věci, kdy odvolatel nehlasoval hlasovacím lístkem před zrušením schůze věřitelů svolané k projednání reorganizačního plánu a hlasování o jeho přijetí, dospěl*

¹⁴⁴ Důsledkem by pak byla ztráta práva těchto věřitelů na odvolání proti rozhodnutí soudu o schválení reorganizačního plánu.

*odvolací soud k závěru, že odvolatel (jako věřitel, který nehlasoval pro přijetí reorganizačního plánu) je osobou oprávněnou k podání odvolání.*¹⁴⁵

4.4.4 Výhodnost oproti konkurzu

Insolvenční soud schválí reorganizační plán mimo jiné v případě, že bude naplněn test výnosnosti reorganizace, jinak označovaný jako test nejlepšího zájmu¹⁴⁶, upravený v ustanovení § 348 odst. 1 písm. d) Insolvenčního zákona. Podstatou tohoto testu je zjištění, že plnění získané věřiteli podle reorganizačního plánu je stejné nebo vyšší hodnoty, než je plnění, které by věřitelé obdrželi při řešení dlužníkovy úpadku konkurzem, pokud by s tím příslušný věřitel sám nesouhlasil. U věřitelů, kteří nižší uspokojení oproti konkurzu akceptují, se test výnosnosti nepoužije. Při přezkumu tohoto kritéria vychází insolvenční soud ze znaleckého posudku poskytujícího informaci ohledně plnění, které by věřitelé v případě konkurzu získali, a informací obsažených v reorganizačním plánu a zprávě o něm, které uvádějí, jakého plnění se věřitelům dle účinného reorganizačního plánu dostane. Hodnota dosažitelná cestou konkurzu by měla být přitom ponížena o náklady na odměnu insolvenčního správce, správu a zpeněžení majetkové podstaty. Tyto totiž věřitelé v reorganizaci z hodnot získaných dle reorganizačního plánu již sami nehradí, respektive takto uvedené částky se o ně již dále neponižují.

Pro účely schválení reorganizačního plánu je nezbytné, aby výsledek testu docházel k tomu, že *výnos pro věřitele na jednu korunu přihlášené pohledávky podle navrhovatele reorganizačního plánu je vyšší nebo roven výnosu pro věřitele na jednu korunu přihlášené pohledávky v případě řešení pohledávky konkursem.*¹⁴⁷ Rozdíl v obou výnosech zkrátka nesmí být záporný v neprospěch reorganizace.¹⁴⁸

Do poměrování výnosnosti reorganizace a konkurzu pro věřitele může vstoupit zákaz vzájemného započtení pohledávek dlužníka a věřitele, upravený reorganizačním plánem, na který upozornil Vrchní soud v Praze při řešení úpadku společnosti KRÁLOVOPOLSKÁ RIA.

¹⁴⁵ Stalo se tak v případě dlužníka PSK-Průmyslové stavby a konstrukce, a.s., viz rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. září 2015, sp. zn. 2 VSOL 780/2015.

¹⁴⁶ Richter T. Insolvenční právo. 2. vydání Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, str. 508.

¹⁴⁷ Sprinz P., Jirmánek T., Řeháček O., Vrba M., Zoubek H., a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 899

¹⁴⁸ V takovém případě argumenty věřitelů o tom, že rozdíl není dostatečně vysoký, neobstojí, což vyplývá mimo jiné z rozhodnutí publikovaného ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek pod číslem Rc 23/2016.

Vzhledem k tomu, že v případě konkurzu je vzájemné započtení bez dalšího přípustné, mohou být v postupu dle reorganizačního plánu někteří věřitelé znevýhodněni nastaveným zákazem započtení, pokud by započtení mělo na jejich uspokojení vliv. Posledně zmíněným se insolvenční soud musí zabývat, neboť pokud by se spokojil pouze se zjištěním, že někteří věřitelé mají proti dlužníkovým pohledávkám započitatelné pohledávky a nemohou provést zápočet v důsledku zákazu formulovaného v reorganizačním plánu, by mohl dojít k mylnému závěru o výhodnosti konkurzu oproti reorganizaci.¹⁴⁹ Vzájemné započtení totiž v konkrétním případě bez dalšího výhodnější uspokojení pohledávky věřitele přinést nemusí.

4.4.5 Úhrada pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených

Pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky těmto na roveň postavených musí být dle reorganizačního plánu uhrazeny v plné výši, pokud mezi dlužníkem a věřitelem nedojde k odlišné dohodě. Nepřichází v úvahu jejich krácení, jako je to možné v konkurzu, pokud majetková podstata na jejich plnou úhradu nepostačuje. Z vůle dlužníka tak nikdy nemůže v kontextu reorganizace dojít pouze k částečné úhradě pohledávky za majetkovou podstatou, výjimkou zůstává dohoda s věřitelem.

V souladu s Insolvenčním zákonem a jeho ustanovením §348 odst. 1, písm. e) je a v praxi se s tím lze často setkat, že pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené jsou v reorganizačním plánu uvedeny a jednoznačně konkretizovány, přičemž

¹⁴⁹ Z rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. října 2018, č. j. 2 VSOL 562/2018-B-391 vyplývá, že:“.. *odvolací soud neshledává rozhodnutí soudu dostatečné, neboť soud se nezabýval tím, zda reorganizační plán obsahuje zákaz započtení pohledávek (jak je v reorganizačním plánu zákaz započtení pohledávek upraven), neuvedl, kteří konkrétní věřitelé mají vůči dlužníci započitatelné pohledávky a jaké, jinými slovy kteří konkrétní věřitelé budou zákazem započtení vzájemných pohledávek zakotveným v reorganizačním plánu dotčeni a zda to bude mít dopad na uspokojení jejich pohledávek, přičemž je nutno vzít v úvahu, zda takoví věřitelé s nižším plněním souhlasí (reorganizační plán přijali). Obecný závěr soudu, že z obsahu spisu (znaleckého posudku, reorganizačního plánu a dalších podání) je zřejmé, že v řízení jsou věřitelé, kteří by v případě konkursu mohli postupem podle ustanovení § 140 I. Z. provést započtení svých pohledávek za dlužníci na závazky vůči dlužníci, a proto by získali v konkursu nepochybně vyšší plnění než v reorganizaci, je podle odvolacího soudu zcela nedostatečné.”*

reorganizační plán počítá s jejich postupnou úhradou po účinnosti reorganizačního plánu.¹⁵⁰ V době schvalování reorganizačního plánu nelze vyloučit, že se po dobu plnění reorganizačního plánu objeví nové pohledávky za podstatou a mnohé reorganizační plány proto počítají s finanční rezervou vytvořenou pro tyto případy.¹⁵¹ Týká-li se však splnění podmínky pro schválení reorganizačního plánu dle naposledy zmíněného ustanovení Insolvenčního zákona, tato podmínka se na pohledávky za podstatou a jim na roveň postavené, které vzniknou v budoucnu, nevztahuje. Vrchní soud v Praze na toto téma v rámci insolvenčního řízení vedeného vůči dlužníku BETSPORT, akciová společnost, uvedl: „Skutečností, že v reorganizačním plánu a s ním předložených dokumentech nejsou obsažena ustanovení o zajištění splnění pohledávek za majetkovou podstatou, které mohou vzniknout až v budoucnu a na něž se tedy nevztahuje ustanovení § 348 odst. 1 písm. e) IZ, jsou v souladu s insolvenčním zákonem. Po předkladateli nelze požadovat více, než co je uvedeno ve Zprávě, jde-li o vytvoření rezervy na údajné či dlužníkem popírané pohledávky za podstatou. ... odvolací soud zdůrazňuje, že citované ustanovení míří na pohledávky za podstatou a jim naroveň postavené, jež v době schvalování reorganizačního plánu lze uplatnit, nikoliv na ty, jež snad mohou v budoucnu vzniknout. V souladu se zákonem je též postup předkladatele, pakliže v Plánu předpokládá finanční rezervu na dlužníkem popírané pohledávky za podstatou.“¹⁵²

4.4.6 Podmínky pro schválení reorganizačního plánu bez plného konsenzu věřitelů

Naplnění podmínky podle ustanovení § 348 odst. 1 písm. c) Insolvenčního zákona, a tedy schválení všemi skupinami věřitelů uvedených v reorganizačním plánu, nemusí být nepřekonatelnou podmínkou pro schválení reorganizačního plánu soudem ve všech případech. Insolvenční zákon totiž svým ustanovením § 348 odst. 2 insolvenčnímu soudu umožňuje schválit reorganizační plán přijatý byť jen jednou skupinou věřitelů. Takový reorganizační plán musí být spravedlivý vůči každé ze skupin věřitelů, která reorganizační plán nepřijala, a zajišťovat rovné zacházení s každou zjištěnou pohledávkou v rámci takové skupiny s tím, že

¹⁵⁰ Nejsou tedy v plné výši uhrazeny již ve chvíli, kdy insolvenční soud o schválení reorganizačního plánu rozhoduje.

¹⁵¹ Obdobně jako s finanční rezervou pro pohledávky, které jsou předmětem trvalého incidenčního sporu, jak bylo uvedeno výše.

¹⁵² Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, ze dne 12. června 2012, č. j. 3 VSPH 512/2012-B-116.

realizace reorganizačního plánu nepovede k dalšímu úpadku dlužníka (případně k likvidaci, pokud není realizačním reorganizačním plánem předvídána)¹⁵³. „*Formulace zákonných podmínek rovnosti, spravedlnosti a uskutečnitelnosti, jež soud zkoumá podle ust. § 348 odst. 2 insolvenčního zákona, je založena na předpokladu, že odmítnutí reorganizačního plánu věřitelem má svůj důvod buď v nejistotě, zda získá plnění v hodnotě, kterou reorganizační plán nabízí, protože není ekonomicky realistický nebo proto, že je podíl tohoto věřitele na celkové hodnotě reorganizovaného podniku (majetkové podstaty) menší, než pokládá za přiměřené ve srovnání s vyšším dílem věřitele, který je ve srovnatelném postavení (právním i ekonomickém), anebo jiní věřitelé v jiných skupinách získávají díl, který by měl nesouhlasící věřitel podle svého mínění získat sám se zřetelem k tomu, jaké bylo jeho postavení před zjištěním úpadku.*“¹⁵⁴

Požadavku spravedlnosti reorganizačního plánu vůči každé skupině věřitelů se Insolvenční zákon v daném kontextu věnuje ve vztahu zajištěných, nezajištěných věřitelů a společníkům dlužníka v ustanovení § 349 Insolvenčního zákona. Považuji za důležité zdůraznit pravidlo absolutní přednosti koncipované v ustanovení § 349 odst. 2 Insolvenčního zákona, dle kterého, nesouhlasí-li s reorganizačním plánem nezajištění věřitelé, lze jejich souhlas nahradit rozhodnutím insolvenčního soudu pouze, pokud je zajištěno, že dosáhnou plného uspokojení jejich pohledávek, nebo, že právě dle absolutní přednosti v hierarchii nároků žádný z juniornějších věřitelů neobdrží z majetkové podstaty žádné plnění. Jelikož se za věřitele považují též společníci dlužníka, je v reorganizačním plánu potřebné v této souvislosti eliminovat jakákoli práva těchto osob na majetek společnosti plynoucí z účasti na společnosti dlužníka¹⁵⁵.

Možnost schválení reorganizačního plánu navzdory neúplnému věřitelskému konsenzu má své opodstatnění v tom, že zabraňuje zablokování reorganizace obstrukcemi jedné či více skupin věřitelů. Jejich souhlas s reorganizačním plánem tak může být nahrazen rozhodnutím insolvenčního soudu. Insolvenční soud na tento postup může přistoupit pouze v případě, že se přesvědčí o tom, že všechny dodatečné podmínky pro schválení reorganizačního plánu byly

¹⁵³ Jedná se o takzvané dodatečné podmínky pro schválení reorganizačního plánu.

¹⁵⁴ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, ze dne 10. června 2014, č.j. 2 VSPH 1938/2013-B-513.

¹⁵⁵ K tomu je možné využít reorganizační opatření spočívající ve změně základního kapitálu dlužníka, jak je popsáno v části 4.1.2.2.3 této práce.

splněny.¹⁵⁶ Nepodaří-li se dlužníku insolvenční soud přesvědčit, může využít svou případně zbývající lhůtu k podání reorganizačního plánu a podat nový reorganizační plán. Lepší variantou však je, aby dlužník svůj podaný reorganizační plán, o němž soud ještě nerozhodl, ve lhůtě podle § 350 odst. 3 Insolvenčního zákona změnil, a nechal věřitele na schůzi věřitelů dosáhnout plného konsenzu.

4.5 Účinnost soudem schváleného reorganizačního plánu

Příprava, jednání s věřiteli, jejich souhlas a nakonec schválení reorganizačního plánu spěje k zásadnímu bodu, a sice nabytí účinnosti reorganizačního plánu. Tím nemá dlužník zdaleka vyhráno, nýbrž se jedná o pomyslný spouštěč “pravé“ reorganizace, kdy je na dlužníku, aby opatření, ke kterým se zavázal, provedl, svůj úpadek skutečně vyřešil a své podnikání tak sanoval.

Reorganizační plán nabývá účinnosti v okamžiku, kdy rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení reorganizačního plánu nabyde právní moci. Účinnost reorganizačního plánu s sebou nese spoustu důsledků, a proto je nezbytné vázat jeho účinnost až na okamžik právní moci, a umožnit tak oprávněným osobám zvážit a případně podat proti rozhodnutí o jeho schválení odvolání. Insolvenční soud může ve svém rozhodnutí, kterým schvaluje reorganizační plán, rovněž určit jiné datum jeho účinnosti. V takovém případě je nutné rozlišovat účinnost rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu a účinnost samotného reorganizačního plánu. Neboť tímto dochází k situaci, kdy existuje pravomocné a účinné rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, který však sám ještě účinků nenabývá, jelikož jeho účinnost je stanovena klidně až na pozdější dobu. Datum této pozdější účinnosti může vycházet nejenom z rozhodnutí insolvenčního soudu, ale také z návrhu určeného v reorganizačním plánu. Insolvenční soud přitom není návrhem předkladatele na datum účinnosti reorganizačního plánu vázán. Může zachovat nabytí účinnosti podle Insolvenčního zákona, nebo určit datum účinnosti, které tomu navrhovanému předchází.

¹⁵⁶ Dlužníku, který si je vědom neúplného souhlasu věřitelů, lze doporučit, aby při předložení reorganizačního plánu na tuto skutečnost insolvenční soud upozornil a poskytl dostatečné argumenty vedoucí k závěru o naplnění oněch dodatečných podmínek.

4.5.1 Specifické dopady účinnosti reorganizačního plánu na vybrané subjekty

Účinný reorganizační plán se dotýká celé řady osob, tedy nejen dlužníka, osob nakládajících s majetkovou podstatou a věřitelů, nýbrž i třetích subjektů, mezi které patří například věřitelé, kteří své pohledávky do řízení nepřihlásili. Těchto se účinný reorganizační plán dotýká tím, že jejich pohledávky bez dalšího zanikají. Za věřitele dlužníka se považují už jen věřitelé uvedení v reorganizačním plánu.¹⁵⁷

Reorganizačním plánem dotčené subjekty jsou i ti, kteří ztrácí práva k majetkové podstatě dlužníka, nebo jimž účinný reorganizační plán naopak určitá práva přiznává. To vyplývá z ustanovení § 356 odst. 2 a 356 odst. 4 Insolvenčního zákona. Mezi tyto osoby patří například ti, jež mají k majetku v majetkové podstatě například právo nájemní, nebo právo věcné. Aby však k jejich vzniku či zániku mohlo docházet účinností reorganizačního plánu, je zapotřebí, aby tyto osoby byly zároveň věřiteli, tedy účastníky insolvenčního řízení, a měli možnost proces přijímání reorganizačního plánu ovlivnit. Opačný scénář by mohl narazit na rozpor s Ústavou České republiky. Komentářová literatura, jakož i T. Richter v tomto smyslu naznačují, že široce formulované ustanovení § 356, odst. 2 Insolvenčního zákona se uplatňuje pouze ve vztahu k právům k majetkové podstatě, které náležejí věřitelům, ustanovení 356, odst. 4 Insolvenčního zákona pak i na třetí osoby, a to díky tomu, že počítá s projevem vůle takové osoby, jako součástí reorganizačního plánu, přičemž tento postup lze již označit za ústavně konformní.

Zajímavou skupinou dotčených subjektů jsou taktéž společníci dlužníka. Těm, není-li to již předvídaný důsledek reorganizačního opatření, zanikají ve smyslu ustanovení § 335, odst. 1 Insolvenčního zákona jejich dosavadní obchodní podíly na společnosti dlužníka. Reorganizační plán by tak měl především stanovit složení společníků a rozložení hlasovacích práv při výkonu působnosti valné hromady mezi nimi,¹⁵⁸ neboť účinností reorganizačního plánu se obnovuje výkon funkce nejvyššího orgánu obchodní korporace, který byl od povolení reorganizace pozastaven a vykonáván ze strany insolvenčního správce.¹⁵⁹ V této souvislosti je poněkud

¹⁵⁷ Mají-li tedy být pohledávky existující před schválením reorganizačního plánu zachovány, musí s nimi reorganizační plán počítat. Pokud tomu tak není, zánik se nevyhýbá ani pohledávkám, které jsou svým charakterem zapodstatové. Toto pravidlo cílí zejména na to, že po dobu insolvenčního řízení nebude docházet k obcházení zákona uspokojováním individuálních věřitelů jinými způsoby na úkor věřitelů ostatních.

¹⁵⁸ Novela Zákona o obchodních korporacích s účinností od 1. ledna 2021 počítá s vytvářením podílů bez hlasovacích práv.

¹⁵⁹ Viz ustanovení § 333, odst. 1 Insolvenčního zákona.

kontroverzní ustanovení §356, odst. 2 Insolvenčního zákona, podle kterého je v případě absence určení struktury společníků v reorganizačním plánu výkon funkce valné hromady ponechán osobám, které tuto funkci dosud vykonávaly. Jakkoli jím byl dosud insolvenční správce, komentářová literatura¹⁶⁰ se kloní k výkladu, že jsou tím myšleni dosavadní společníci dlužníka. Specifickým výkladem ustanovení § 349 odst. 2 Insolvenčního zákona by v této souvislosti mohlo dojít k porušení principu spravedlivosti reorganizačního plánu, a to vůči skupině nezajištěných věřitelů, která jej nepřijala, neboť by tím bývalým společníkům defacto zůstalo zachováno právo k vlastnickému podílu na společnosti dlužníka. Na základě provedené rešerše judikatury nebyla soudní praxe dosud nucena se s takovým případem vypořádávat. *De lege ferenda* lze však navrhnout, zda citované ustanovení nepřizpůsobit dané situaci tak, že v případě absence určení nové struktury společníků v reorganizačním plánu bude výkon funkce valné hromady stále svěřen insolvenčnímu správci, dokud nedojde k jeho změně cestou předvídanou v ustanovení § 361 Insolvenčního zákona. Tato úprava by ostatně byla v souladu s již existující úpravou, dle které je možné reorganizačním plánem určit, že výkon funkce valné hromady zůstává neobnoven a dále bude vykonáván ze strany insolvenčního správce.¹⁶¹

Účinností reorganizačního plánu se obnovuje i činnost managementu dlužníka, jelikož nakládat s majetkovou podstatou je opět oprávněn dlužník. Obnovené oprávnění managementu dlužníka může být nadále určitým způsobem limitováno dle určení v reorganizačním plánu (například ponechat jej ještě insolvenčnímu správci, což může zabezpečit důvěru věřitelů v provádění reorganizačního plánu). Z povahy pokračujícího insolvenčního řízení je management společnosti dlužníka rovněž limitován zájmy věřitelů. Těmi jsou však již nyní myšleni jen ti, jejichž nároky jsou reorganizačním plánem upraveny. Omezení jednání managementu může vyplynout i z vůle věřitelského výboru. Ten může podle ustanovení § 355 odst. 2 insolvenčního zákona rozhodnout, že jednání zásadního významu mohou být učiněna pouze na základě předběžného souhlasu věřitelského výboru. Z pohledu vnitřní správy je proto období od účinnosti reorganizačního plánu do jeho splnění označované jako období kombinované správy dlužníka na pomezí solventního a nesolventního subjektu.

¹⁶⁰ Sprinz P., Jirmánek T., Řeháček O., Vrba M., Zoubek H., a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 918.

¹⁶¹ Viz první věta ustanovení § 353 odst. 2 Insolvenčního zákona.

4.5.2 Zákaz započtení pohledávek (zrušení)

Od zveřejnění návrhu na povolení reorganizace v insolvenčním rejstříku je zakázáno započtení pohledávek mezi věřitelem a dlužníkem. Pravidlo vychází z pomyslného zakonzervování stavu, který má být reorganizační řešení až do účinnosti reorganizačního plánu, a to logicky, aby mohl být reorganizační plán sestaven v reakci na konkrétní situaci, nikoli na nestále se měnící scénář. Výjimky z tohoto pravidla je možné dosáhnout jen cestou předběžného opatření. Tento zákaz účinností reorganizačního plánu odpadá. Podmínkám reorganizace však může lépe vyhovovat zákaz započtení dále aplikovat. Proto lze v reorganizačním plánu výslovným uvedením tento zákaz zachovat.

4.5.3 Výkon rozhodnutí a exekuce jako účinek schváleného reorganizačního plánu

Jedním z účinků zahájení insolvenčního řízení je zákaz provést výkon rozhodnutí nebo exekuci pohledávky věřitele, přičemž po rozhodnutí o úpadku je zapovězeno i samotné zahájení výkonu rozhodnutí nebo exekuce. Účinnost reorganizačního plánu však tyto pravidla vzhledem k pohledávkám stanovených reorganizačním plánem mění. Samotný reorganizační plán představuje pro restrukturalizované pohledávky exekuční titul¹⁶² dle Insolvenčního zákona. Z povahy restrukturalizované pohledávky je při zahájení výkonu rozhodnutí nebo exekuce nutno vycházet z nové výše pohledávky a zejména z její nově stanovené splatnosti.

4.6 Provádění soudem schváleného reorganizačního plánu

Provádění reorganizačního plánu podléhá jeho pravidlům. Insolvenční zákon do těchto jednání nezasahuje, kromě stanovení povinností insolvenčního správce a informační povinnosti dlužníka.

Insolvenční správce je zejména povinen plnit procesní povinnosti spojené s přetrvávajícími incidenčními spory. Pokud byla dispoziční oprávnění dosud svěřena insolvenčnímu správci a nyní jsou navraceny dlužníku, je na něm, aby dlužníka prostřednictvím zprávy o své dosavadní činnosti informoval o dosavadním nakládání s majetkovou podstatou. Stěžejní úlohu insolvenčního správce pak představuje dohled nad plněním reorganizačního plánu ze strany dlužníka, zejména, zda řádně a včas vyplácí restrukturalizované dluhy a pohledávky za

¹⁶² Představuje takzvanou jinou listinu, její výkon je připuštěn ustanovením § 271, odst. 4, písm. h) občanského soudního řádu a ustanovení § 40, odst. 1, písm. f) exekučního řádu.

majetkovou podstatou, případně zda přetrvávající provoz dlužníkovu závalu je v souladu s reorganizačním plánem.¹⁶³ O své činnosti po účinnosti reorganizačního plánu je insolvenční správce povinen informovat pravidelně insolvenční soud a věřitelský výbor, a to s tříměsíční pravidelností.

Dlužníku s dispozičním oprávněním Insolvenční zákon ukládá povinnost informovat po účinnosti reorganizačního plánu insolvenčního správce informovat o provedených jednáních dle reorganizačního plánu. Pro plnění této povinnosti nejsou Insolvenčním zákonem předepsány formální náležitosti, ani časový harmonogram. Na tyto skutečnosti by měl myslet reorganizační plán, aby v průběhu plnění reorganizačního plánu nedošlo ke spekulacím, zda dlužník reorganizační plán plní řádně, nebo ne. Neplnění povinnosti dlužníka k předkládání průběžných informací totiž ve svém konečném důsledku může být považováno za nepoctivý přístup a může vyústit k rozhodování insolvenčního soudu o konverzi povolené reorganizace v konkurz.¹⁶⁴

Jak bylo uvedeno výše, kontrola provádění reorganizačního plánu funguje v rámci plnění povinností insolvenčního správce a dlužníka. Typickým projevem reorganizace, jako řešení úpadku za dohledu věřitelů, je funkce věřitelského výboru, která neustává ani po nabytí účinnosti reorganizačního plánu. Jeho hlavním úkolem, jako povinného věřitelského orgánu v reorganizaci, je podle ustanovení § 588 Insolvenčního zákona ochrana společných zájmů věřitelů, proto je věřitelský výbor oprávněn čerpat informace jak ze zpráv insolvenčního správce, tak ze zpráv, prostřednictvím kterých dlužník plní svou informační povinnost, není-li reorganizačním plánem stanoven jiný způsob.

4.7 Změna účinného reorganizačního plánu

V průběhu realizování reorganizace mohou účastníci insolvenčního řízení dojít k závěru o potřebě změny již účinného reorganizačního plánu, v důsledku které bude tento lépe proveditelný. Navzdory obecně platnému pravidlu, že účinný reorganizační plán je pro všechny účinný a nelze jej obcházet, výše uvedený účel umožňuje z tohoto pravidla výjimku. Návrh na

¹⁶³ Při přetrvávajícím provozu dlužníkovu závodu je vhodné zmínit, že v případech, kdy mají být věřitelé uspokojováni z výnosu provozu dlužníkovu závodu, je vhodné upozornit na povinnost insolvenčního správce k doplňování seznamu majetku dle ustanovení § 354 odst. 2 Insolvenčního zákona.

¹⁶⁴ Neplnění informační povinnosti dlužníka se zabýval Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí ze dne 2. dubna 2012, č. j. 2 VSPH 1514/2011-B-49: „*O poctivém přístupu dlužnice nesvědčí ani to, že po schválení reorganizačního plánu neplnila svoji zákonnou povinnost dle ust. § 354 odst. 3 IZ, když insolvenčnímu soudu nepodávala pravidelné zprávy o své podnikatelské činnosti a o plnění reorganizačního plánu, a to ani na základě výzvy soudu ze dne 26.7.2011 (č.l. B-38).*“

změnu účinného reorganizačního plánu může podat pouze jeho předkladatel. Rozsah navrhované změny je, až na výše uvedený účel, bez omezení, což odůvodňuje zejména fakt, že nad příslušnou změnou musí panovat široký konsenzus věřitelů. K povaze navrhovaných změn vyjádřil Vrchní soud v Olomouci¹⁶⁵ požadavek, aby navrhovaná změna směřovala k uspokojení pohledávek věřitelů, k zachování provoz dlužníkovy podniku a povede k jeho ozdravení.

K projednání navrhované změny reorganizačního plánu bude nařízeno jednání. Komentářová literatura¹⁶⁶ přitom zdůrazňuje, že jelikož nejde o schůzi věřitelů, mohou se navzdory restrukturalizovaným pohledávkám tohoto jednání účastnit jak věřitelé původní, tak věřitelé nových nároků vyplývajících z reorganizačního plánu. Komentář a judikatura se zde neshodnou na tom, zda jednání musí být insolvenčním soudem nařízeno bezvýhradně, nebo zda existují důvody pro jeho neuskutečnění. Vrchní soud v Olomouc k tomuto tématu uvádí: *„Podle názoru odvolacího soudu z úpravy obsažené v ustanovení § 361 IZ bezvýhradná povinnost insolvenčního soudu nařídit k projednání návrhu změny reorganizačního plánu jednání nevyplývá. Ustanovení § 361 ve svém odstavci 2 umožňuje věřitelům (původním i novým) se ještě před jednáním soudu k návrhu změny reorganizačního plánu v soudem stanovené lhůtě (jež nesmí být kratší než 30 dnů ode dne doručení návrhu změn) vyjádřit a svůj nesouhlas s navrhovanou změnou plánu projevit tím, že změněný plán odmítnou. Pokud tak věřitelé (někteří z nich) ve stanovené lhůtě učiní, a je-li možno již na základě těch nesouhlasných vyjádření, jež má insolvenční soud k dispozici, učinit závěr, že změněný reorganizační plán nelze schválit (neboť jej neschválili věřitelé uvedení v ustanovení § 361 odst. 4 IZ), bylo by jeho projednání u jednání soudu nadbytečné. Postup soudu prvního stupně, který rozhodl o návrhu změny reorganizačního plánu bez nařízení jednání, tudíž nepředstavuje tzv. zmatečnostní vadu ve smyslu ustanovení § 229 odst. 3 o.s.ř., pro niž by bylo nutno rozhodnutí soudu prvního stupně-bez dalšího-zrušit a vrátit věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.“*¹⁶⁷ Komentář však na druhou stranu myslí na věřitele, kteří s původní verzí reorganizačního plánu nesouhlasili, a měli by nyní dostat, případně mít možnost projevit

¹⁶⁵ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. 3 VSOL 1206/2017.

¹⁶⁶ Sprinz P., Jirmánek T., Řeháček O., Vrba M., Zoubek H., a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 937

¹⁶⁷ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. července 2016, č.j. 3 VSOL 1286/2015-B-136.

svůj názor a vzít svůj nesouhlas zpět.¹⁶⁸ Vychází přitom z předpokladů uvedených v ustanovení § 361 odst. 4 Insolvenčního zákona.

Pro přijetí změny účinného reorganizačního plánu je zapotřebí získat souhlas všech skupin věřitelů tak, jak byly roztrženy v původním reorganizačním plánu.¹⁶⁹ Souhlas se samozřejmě vyžaduje i od většiny nových, v návrhu na změnu uvedených, věřitelů dlužníka. Oproti hlasování o prvotním reorganizačním plánu zde však můžeme pozorovat jednu odchylku. Zatímco pro účely původního reorganizačního plánu museli věřitelé aktivně projevit svůj souhlas, pro změnu se uplatní opačný princip a pro případ, že je pro ně změna reorganizačního plánu nežádoucí, musí projevit aktivně svůj nesouhlas. Pokud je předepsaným soudem odsouhlasena změna, měl by ji za předpokladů ustanovení § 361 odst. 4 Insolvenčního zákona schválit též insolvenční soud.¹⁷⁰

5. Komplikace při realizaci zamýšlené reorganizace

5.1 Moratorium v období před povolením předjednané reorganizace

Dlužník může být v procesu dosahování konsenzu na podobě reorganizačního plánu mezi věřiteli před zahájením insolvenčního řízení postaven před nepříjemný fakt podání věřitelského insolvenčního návrhu v době, kdy pro konsenzus mezi věřiteli potřebuje více času, než mu jinak Insolvenční zákon po podání insolvenčního návrhu, resp. po rozhodnutí o úpadku poskytuje. Na tuto situaci může dlužník reagovat podáním návrhu na vyhlášení moratoria, a to ve lhůtě do 15 dnů ode dne doručení insolvenčního návrhu dlužníkovi soudem.¹⁷¹

¹⁶⁸ Sprinz P., Jirmánek T., Řeháček O., Vrba M., Zoubek H., a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 938.

¹⁶⁹ Opět se uplatňují obdobně pravidla hlasování uvedená v ustanovení § 347 Insolvenčního zákona, nevyžaduje se tedy souhlas všech jednotlivých věřitelů.

¹⁷⁰ Ustanovení § 348 odst. 1, písm. c) Insolvenčního zákona se již nepoužije.

¹⁷¹ Tímto moratoriem přitom není myšleno takzvané automatické moratorium ve smyslu ustanovení § 109 odst. 1, písm. a) Insolvenčního zákona, které se uplatňuje samotným zahájením insolvenčního řízení a zbavuje dlužníka břemene čelit žalobám podaných v souvislosti s jeho majetkovou podstatou, nýbrž moratorium upravené v ustanovení v hlavě čtvrté, dílu čtvrtém Insolvenčního zákona. Toto moratorium, stejně jako moratorium mimořádné, o němž bude pojednáno dále, „není insolvenčním řízením ve smyslu Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 o insolvenčním řízení, protože ani nevyvolává přeshraniční účinky dle tohoto nařízení“. (viz Sprinz P., *Právní rozhledy* 10/2020, s. 343).

Moratorium poskytuje dlužníku ochranu spočívající zejména v zákazu rozhodnout v době moratoria o úpadku dlužníka. Dlužníku je však současně umožněno přednostně před ostatními hradit závazky vzniklé v době 30 dnů před trváním moratoria nebo po něm. Zároveň je dlužníkovi usnadněna pozice při zachování nutného chodu jeho závodu, neboť navzdory svému případnému prodlení s plněním smluv je chráněn od výpovědi smluv na dodávky zboží a služeb z důvodu jeho prodlení nebo zhoršení majetkové situace.¹⁷²

5.2 Dopad pandemie viru COVID-19

Z jara roku 2020 naplno propukla celosvětová pandemie viru SARS-CoV-2 způsobující onemocnění COVID-19. Důsledky této pandemie byly samozřejmě zejména zdravotního a ekonomického rázu. Oblastí, která na tuto nečekanou skutečnost musela reagovat, byla ale i legislativa. Proto vedle velmi početné skupiny podzákonných právních předpisů vzniklo též několik zákonů přizpůsobujících legální stav skutečnému aktuálnímu stavu. Jedním z předpisů se silou zákona je takzvaný Lex Covid¹⁷³ upravující právo procesní, korporátní, ale také právo insolvenční.

5.2.1 Dopady Lex Covid na plnění reorganizačního plánu

Účinností zákona Lex Covid bylo mimo jiné¹⁷⁴ zavedeno zvláštní opatření týkající se plnění reorganizačního plánu¹⁷⁵. V souvislosti s četnými mimořádnými opatřeními vydávanými ze strany orgánů moci výkonné, která v dané době způsobovala mnohé restriktce, bylo dlužníkům, jejichž reorganizační plán byl již¹⁷⁶ pravomocně schválen, umožněno požádat

¹⁷² Tato ochrana se však vztahuje pouze na smlouvy, které ke dni vyhlášení moratoria trvaly alespoň 3 měsíce.

¹⁷³ Zákon č. 192/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu (dále jen „Lex Covid“).

¹⁷⁴ Dalším zajímavým opatřením bylo například obecné suspendování dlužníků – podnikatelů podat vůči sobě insolvenční návrh, a to v době účinnosti Lex Covid do uplynutí 6 měsíců od ukončení nebo zrušení mimořádného opatření při epidemii.

¹⁷⁵ Viz ustanovení § 16 Lex Covid.

¹⁷⁶ Pravidlo se vztahovalo k reorganizačním plánům pravomocným nejpozději ke dni 12. března roku 2020, což byl den, kdy vláda České republiky v rámci svých pravomocí poprvé reagovala na danou situaci restriktivními opatřeními.

insolvenční soud o dočasné suspendování jejich povinnosti reorganizační plán plnit. Povinností soudu bylo zohlednit při rozhodování o dlužníkově návrhu vyjádření insolvenčního soudu a věřitelského výboru. Pokud insolvenční soud návrhu dlužníka vyhověl, byla tím zároveň po dobu uvedenou v rozhodnutí insolvenčního soudu zapovězena možnost přeměny reorganizace v konkurz. Lex Covid však ponechal insolvenčnímu soudu volbu případně rozhodnout o zvláštním ochranném přístupu k věřitelům, jejichž oprávněné zájmy by v daném případě bylo nutné ochránit, jakož i možnost reagovat na aktuální vývoj situace dané u dlužníka nebo obecně, tedy přijaté rozhodnutí změnit či zrušit.

5.2.2 Mimořádné moratorium

Lex Covid zároveň představuje novelu Insolvenčního zákona. Změnu představuje zavedení mimořádného moratoria, *které lze charakterizovat jako dočasné prodlužnické opatření, jehož cílem je napomoci dlužníkovi ubránit se rychle a operativně proti případným individuálním krokům věřitelů.*¹⁷⁷ Obdobně jako u řádného moratoria jsou to právě věřitelé, proti jejichž počínání je dlužník chráněn, avšak s tím rozdílem, že ochrana je tentokrát poněkud vyšší.

Nestanoví-li Lex Covid výslovně výjimky, použije se úprava řádného moratoria. Stěžejní odchylky můžeme pozorovat jednak v přístupu k úhradě závazků bezprostředně souvisících se zachováním provozu podniku vzniklých v posledních 30 dnech před vyhlášením mimořádného moratoria, kdy dlužník není oprávněn tyto závazky hradit přednostně jako v případě moratoria řádné, a jednak v přístupu započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitelů. Při mimořádném moratoriu se obecný zákaz započtení neuplatní a takového zákazu je možné dosáhnout případně jen cestou předběžného opatření.

Dochází-li k vyhlášení mimořádného moratoria před zahájením insolvenčního řízení, nejsou s vyhlášením mimořádného moratoria spojeny účinky insolvenčního řízení, jako tomu je u moratoria řádného.

Za účelem vyhlášení moratoria mimořádného není na rozdíl od řádného moratoria vyžadován souhlas věřitelů. Nutné potřebě souhlasu většiny věřitelů počítané podle výše jejich pohledávek však již nebyli zproštěni dlužníci, kteří si přáli mimořádné moratorium prodloužit

¹⁷⁷ Sprinz P., Právní rozhledy 10/2020, str. 343.

v době do 12. 11. 2020. Účinností novely¹⁷⁸ Lex Covid se pravidlo souhlasu věřitelů pro účely prodloužení mimořádného moratoria ode dne 13. 11. 2020 přestalo vztahovat na dlužníky, kteří podali návrh na mimořádné moratorium do 31. 8. 2020.

Při mimořádném moratoriu se uplatní některé účinky moratoria řádného a mimo jiné i to, že za jeho trvání nelze rozhodnout o úpadku dlužníka. Zde se dostávám k propojení s reorganizací. Dlužník má za trvání moratoria možnost řešit situaci tím způsobem, že se rozhodnutí o úpadku zcela vyhne, případně má čas sestavit reorganizační plán a s nutnou většinou věřitelů prosadit reorganizaci předjednanou. Při těchto řešeních dlužník ocení zejména časovou výhodu mimořádného moratoria, neboť jej lze případně prodloužit až o 3 měsíce, narozdíl od moratoria řádného, u kterého Insolvenční zákon umožňuje prodloužení pouze o 30 dnů. Při těchto úvahách nutno zohlednit ještě další zvýhodnění, a sice věřitelů, jejichž návrh na mimořádné moratorium byl podán do 31. 8. 2020, a kteří, jak je uvedeno výše, nemusí dosáhnout konsenzu věřitelů.

6. Analýza případu dlužníka OLEO CHEMICAL, a.s., vedeného podle Insolvenčního zákona

Společnost OLEO CHEMICAL a.s. je českou společností, jejíž hlavní podnikatelskou činností byla výroba bionafty a její následný prodej. OLEO CHEMICAL a.s. prochází insolvenčním řízením již řadu let a její cesta k reorganizaci je více než trnitá. Soudy a odborná veřejnost měla možnost zabývat se zajímavými situacemi, z nichž vyplývá užitečná judikatura. Koncem roku 2019 přinesl stěžejní rozhodnutí Vrchních soud v Praze, který poskytuje odpovědi na již delší dobu kladené otázky v reorganizační praxi.

6.1 Rekapitulace insolvenčního řízení na cestě k reorganizaci OLEO CHEMICAL a.s.

Reorganizaci, jako předjednanou, na základě předloženého reorganizačního plánu odsouhlaseného zákonem požadovaným počtem zajištěných a nezajištěných věřitelů, poprvé

¹⁷⁸ Zákon, kterým se mění zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu, a zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

povolil Městský soud v Praze dne 16. února 2020¹⁷⁹. Následně však v důsledku ústavní stížnosti zejména podané jedním z hlavních věřitelů, společnosti RAVAK, byly stěžejní výroky¹⁸⁰ výše uvedeného usnesení včetně výroku o povolení reorganizace Nálezem Ústavního soudu¹⁸¹ zrušeny. Důvodem zrušení bylo porušení práva věřitelů na spravedlivý proces tím, že rozhodnutí o povolení předjednané reorganizace nebylo zdůvodněno.¹⁸² Nález přitom přišel až ve chvíli, kdy byla první fáze insolvenčního řízení již ukončena.¹⁸³ Městský soud poté rozhodl o povolení reorganizace znovu¹⁸⁴, tentokrát již s uvedením stručného odůvodnění, které však nebylo natolik dostatečné, aby uspělo v řízení o ústavní stížnosti, podané opět věřitelem RAVAK. Ústavní soud proto v pořadí druhé rozhodnutí o povolení reorganizace zrušil, opět s odkazem na trvajících přehlížení námitek vztahujících se k jednotlivým položkám seznamů předložených dlužníkem.¹⁸⁵

¹⁷⁹ Usnesením č.j. MSPH 76 INS 2762/2011-A-250, kterým zároveň zjistil úpadek dlužníka a vyzval jej k předložení aktualizovaného reorganizačního plánu a aktualizované zprávy o reorganizačním plánu dle výsledků přezkumného jednání, schůze věřitelů a znaleckého ocenění majetkové podstaty, provedeného ustanoveným znalcem.

¹⁸⁰ Nezrušené však zůstaly výrok o zjištěném úpadku i výrok o ustanovení insolvenčního správce.

¹⁸¹ Nález Ústavního soudu ze dne 18. ledna 2018, sp.zn. ÚS II.1162/17.

¹⁸² Ústavní soud svým Nálezem ze dne 18. ledna 2018, sp.zn. ÚS II.1162/17 poskytl řešení zajímavé situace, kdy návrhu na povolení reorganizace dle soudu prvního stupně sice nikdo účinně neodporoval, a rozhodnutí tak bylo soudem prvního stupně vydáno bez odůvodnění dle ustanovení § 169 odst. 2 občanského soudního řádu, nicméně za okolností, že v průběhu řízení stran stěžovatelů zaznívaly nesouhlasy s dlužnickým reorganizačním plánem i povolením reorganizace, jak vyplývá například z podání ze dne 10. února 2017 č. j. MSPH 76 INS 2762/2011-A-241 stěžovatele RAVAK, ve zkratce řečeno pro nepoctivý záměr dlužníka ze dne 18. ledna 2018, sp.zn. ÚS II.1162/17. Tím, že se soud prvního stupně s námitkami stěžovatelů ve svém rozhodnutí nijak nevypořádal, zatížil řízení vadou, jak sdělil Ústavní soud v odůvodnění svého nálezu.

¹⁸³ “ ... již byla ukončena první fáze insolvenčního řízení, proběhlo přezkumné jednání, schůze věřitelů si zvolila věřitelský orgán, schválila znalecký posudek, soud rozhodl o ceně majetkové podstaty, dlužník předložil aktualizovaný reorganizační plán, soud schválil zprávu o reorganizačním plánu, konala se schůze o přijetí reorganizačního plánu a bylo nepravomocně soudem dne 19.12.2017, B-222 rozhodnuto o schválení reorganizačního plánu (toto rozhodnutí Vrchní soud v Praze proto zrušil usnesením ze dne 31.8.2018, č.d.B-404).” viz rekapitulace uvedená v Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. července 2019, č.j.: MSPH 76 INS 2762/2011-B-697.

¹⁸⁴ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. února 2018, č.j. MSPH 76 INS 2762/2011-A-292.

¹⁸⁵ Viz Nález Ústavního soudu ze dne 26. června 2018, sp. zn. II.ÚS 699/18. V tomto nálezu Ústavní soud argumentoval mimo jiné svým ustáleným právním názorem zveřejněným v nálezu ze dne 28. listopadu 2017, sp. zn. III. ÚS 2849/17 (N 221/87 SbNU 529), že vedle náležitostí insolvenčního návrhu podle § 148 odst. 2

Městský soud nucen zabývat se případem znovu, vázán právním názorem Ústavního soudu ohledně povinnosti toto rozhodnutí řádně odůvodnit, se následně konečně vypořádal s námitkami účastníků řízení a svým v pořadí třetím rozhodnutím¹⁸⁶ v dané věci předjednanou reorganizaci OLEO CHEMICAL a.s. povolil.

Insolvenční soud prvního stupně následně rozhodoval o aktualizovaném reorganizačním plánu dlužníka a svým rozhodnutím sp. zn. MSPH 76 INS 2762/2011-B-697 dne 31. července 2019 reorganizační plán OLEO CHEMICAL a.s. zamítl a na jeho majetek prohlásil konkurz. Toto usnesení považuji v insolvenční praxi za stěžejní, neboť jím insolvenční soud vyjádřil své názory na několik dosud v praxi nejasných a v odborné veřejnosti sporných otázek, na které právní řád nepodává explicitní odpověď. Zavedl tak cestu k jejich rozřešení v rámci soudního výkladu, ke kterému dále přispěl Vrchní soud v Praze¹⁸⁷.

S rozhodnutím o přeměně reorganizace v konkurz se Vrchní soud v Praze neztotožnil, jak bude rozebráno níže v části 9.1.3. této práce, v důsledku čehož soud prvního stupně posuzoval reorganizační plán znovu. Tentokrát vázán názorem Vrchního soudu v Praze reorganizační plán schválil.

6.2 Uplatněné způsoby realizace reorganizačního plánu v případě OLEO CHEMICAL a.s.

Vedle v praxi běžných způsobů řešení reorganizace, jako jsou restrukturalizace přihlášených pohledávek a jejich úhrada z vypořádacího úvěru poskytnutého investorem, kterým bývá zpravidla movitý věřitel, včetně úhrady existujícího úvěrového financování z poskytnutého vypořádacího úvěru, přišel dlužník OLEO CHEMICAL a.s. s níže uvedenými návrhy:

Insolvenčního zákona musí insolvenční soud posuzovat také okolnosti daného případu ve smyslu, zda jsou splněny podmínky pro povolení reorganizace z věcného hlediska, například i dobré víry dlužníka a poctivosti záměru řešit úpadek cestou reorganizace. Nesmí tedy postupovat formalisticky a přehlížet z pohledu reorganizace relevantní skutečnosti, jako je například přiměřenost rizika věřitelů v případě povolené reorganizace v poměru k výhodám z toho plynoucích, neboť by tím nedostal principům interpretace a aplikace ustanovení insolvenčního zákona, to jest zejména principu ochrany věřitelů (viz § 5 písm. a) Insolvenčního zákona a principu hodnocení poctivého záměru (viz § 317 odst. 2, § 323, § 326 odst. 1 písm. a) a § 348 odst. 1 písm. b) Insolvenčního zákona.

¹⁸⁶ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. listopadu 2018, sp. zn. MSPH 76 INS 2762/2011-B-426.

¹⁸⁷ Zejména svým usnesením ze dne 24. října 2019, sp. zn. MSPH 76 INS 2762/2011.

- snížení základního kapitálu dlužníka na nulu, tedy snížení nominální hodnoty akcií na nulu, čímž současné akcie dlužníka zanikají, a to ke dni účinnosti reorganizačního plánu;
- vydání nových akcií, které upíše věřitel, poskytující stěžejní vypořádací úvěr;
- kapitalizace pohledávky věřitele poskytujícího vypořádací úvěr oproti pohledávce dlužníka na zaplacení emisního kurzu nových akcií, čímž se věřitel poskytující vypořádací úvěr, jako hlavní investor, stane jediným akcionářem dlužníka a
- následná realizace fúze mezi dlužníkem a věřitelem poskytujícím vypořádací úvěr, kdy fúze bude do obchodního rejstříku zapsána po splnění reorganizačního plánu.¹⁸⁸

6.2.1 Snížení a zvýšení základního kapitálu dlužníka OLEO CHEMICAL a.s.

Jak bylo uvedeno v aktualizovaném reorganizačním plánu, ke snížení základního kapitálu mělo dojít poměrným snížením jmenovité hodnoty všech stávajících akcií v listinné podobě na jmenovitou hodnotu 0,- Kč za současného zvýšení základního kapitálu téměř v ten samý moment (v 0:00) počátkem dne účinnosti reorganizačního plánu, přičemž zánik existujících akcií v důsledku snížení základního kapitálu následoval ihned poté (v 0:01).

Výše uvedený postup se dostává do střetu s pravidly Zákona o obchodních korporacích. Dle ustanovení § 421, odst. 2 Zákona o obchodních korporacích patří do působnosti valné hromady rozhodovat o změnách výše základního kapitálu, jakož i rozhodovat o pověření představenstva ke zvýšení základního kapitálu. Opatření dále naráží na ustanovení § 517 odst. 1 Zákona o obchodních korporacích, dle kterého základní kapitál v důsledku jeho snížení nesmí klesnout pod výši¹⁸⁹ stanovenou tímto zákonem, přičemž účinky případného zvýšení základního kapitálu

¹⁸⁸ V důsledku výše uvedených opatření tak mělo dojít k uspokojení pohledávek věřitelů z vypořádacího úvěru ještě před realizací procesu fúze s věřitelem, který vypořádací úvěr poskytl tak, že by věřitele nebyli fúzí nijak negativně dotčeni. Věřitel poskytnuvší vypořádací úvěr, jež se následně má stát jediným akcionářem dlužníka, by pak jako právní nástupce dlužníka pokračoval v provozování podniku dlužníka.

¹⁸⁹ Ve vztahu k akciové společnosti pod dva miliony korun, ve smyslu ustanovení § 246 odst. 2 Zákona o obchodních korporacích.

nastávají až okamžikem zápisu nové výše základního kapitálu do obchodního rejstříku.¹⁹⁰ Zároveň v této souvislosti vyvstal problém s přednostním právem stávajících akcionářů k úpisu nových akcií dlužníka, které lze omezit nebo vyloučit jen rozhodnutím valné hromady.¹⁹¹ Příslušná usnesení valné hromady však k reorganizačnímu plánu přiložena nebyla. Dlužník v oné době vycházel zejména z rozhodnutí Vrchního soudu v Praze týkajícího se dlužníka Auto Bohemia, s.r.o.¹⁹² a navazujícího usnesení¹⁹³ Nejvyššího soudu, dle kterých se ustanovení Zákona o obchodních korporacích pro výše uvedené účely neuplatní.

Městský soud v Praze však argumentaci naposledy uvedenými rozhodnutími při (ne)schvalování reorganizačního plánu OLEO CHEMICAL navrhované opatření neakceptoval s uvedením, že navrhovaný postup by vedl ke zbavení se původních akcionářů, což právní řád neumožňuje. Svůj názor podpořil dále tím, že ani sám Insolvenční zákon ze souvisejících pravidel Zákona o obchodních korporacích žádnou výjimku neumožňuje.

V důsledku podaného odvolání se mimo jiné výše navrženým opatřením z hlediska jeho souladu s Insolvenčním zákonem a Zákonem o obchodních korporacích zabýval Vrchní soud v Praze a zastal názor, že: *“... reorganizační opatření spočívající ve snížení základního kapitálu dlužníka na nulu a jeho současné zvýšení spojené s “vytěsněním” stávajících společníků dlužníka je nepochybně v souladu s IZ a nelze je poměřovat optikou ZOK, neboť povaha reorganizace jako rychlého a efektivního sanačního prostředku pro řešení úpadku dlužníka vylučuje aplikaci standardních postupů upravených v ZOK Proto také IZ ve svém § 341 odst. 4 výslovně stanoví, že má-li dojít ke změnám údajů, které se zapisují do obchodního rejstříku, musí být z reorganizačního plánu zřejmé, jaké údaje mají být z obchodního rejstříku vymazány a jaké údaje nově zapsány”*.¹⁹⁴ Vrchní soud tak argumentaci soudu prvního stupně nepotvrdil, jelikož

¹⁹⁰ Viz ustanovení § 464 Zákona o obchodních korporacích.

¹⁹¹ Viz ustanovení § 484 odst. 1 Zákona o obchodních korporacích, dle kterého má-li být emisní kurs akcií splácen v penězích, má akcionář přednostní právo upsat část nových akcií společnosti, upisovaných ke zvýšení základního kapitálu, v rozsahu jeho podílu. Přičemž možnost omezení přednostního práva dosavadních akcionářů regulují ustanovení § 487 a § 488 odst. 1 Zákona o obchodních korporacích.

¹⁹² Vrchní soud v Praze jako soud odvolací ve svém rozhodnutí ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. 2 VSPH 753/2009-B-126 připustil možnost simultánního snížení a zvýšení základního kapitálu, kdy by původní společníci ztratili své postavení (došlo by k jejich vytěsnění).

¹⁹³ Názor uvedený v poznámce pod čarou č. 193 poté nebyl Nejvyšším soudem zpochybněn, který dne 29. listopadu 2012 rozhodoval jako soud dovolací svým usnesením sp. zn. 29 NSČR 18/2010-B-270.

¹⁹⁴ Viz Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. října 2019 sp. zn. MSPH 76 INS 2762/2011

mimo jiné dle § 353 odst. 3 Insolvenčního zákona se s účinností reorganizačního plánu mění zakladatelský dokument a podkladem pro zápis skutečností do obchodního rejstříku je samotný reorganizační plán. Vrchní soud v Praze současně nabídl výčet případů¹⁹⁵, díky kterým se výše uvedené opatření stalo zavedenou reorganizační praxí. S výše uvedeným, zejména možnosti cestou reorganizačního plánu realizovat záležitost, která jinak spadá do působnosti valné hromady, zde schválení snížení a zvýšení základního kapitálu bylo schváleno valnou hromadou. Důvodem je zejména to, že valná hromada dlužníka by mohla možné řešení reorganizace cestou vytěsnění společníků zablokovat, tím spíše, jedná-li se o reorganizační plán předložený věřitelem. Potřeba souhlasu valné hromady je pak podle mého názoru nekoncepční vzhledem k časovému presu způsobenému lhůtou k předložení reorganizačního plánu dlužníkem po povolení reorganizace. Prosazení takového pravidla by navíc z mého pohledu vedlo k rozporu s ustanovením § 333 odst. 1 Insolvenčního zákona, svěřujícího rozhodování v působnosti valné hromady insolvenčnímu správci počínaje povolením reorganizace. V této souvislosti lze hodnotit jako oprávněný případně pouze požadavek na schválení navrhovaného opatření insolvenčním správcem, cestou absence námitek vůči reorganizačnímu plánu, neboť vyhotovení formálního rozhodnutí v působnosti valné hromady shledávám jako přílišný formalismus.

K tomuto reorganizačnímu opatření uvádím dále podporující názor Vrchního soudu v Olomouci, dle kterého je žádoucí změna vlastnické struktury dlužníka, pokud může přinést investice a lepší uspokojení věřitelů než řešení, kdy vlastnická struktura dlužníka zůstává po splnění reorganizačního plánu beze změny. Jinými slovy je na úkor uspokojení jednotlivých skupin věřitelů zvolit řešení, při kterém, ve snaze zachovat účast jediného společníka ve společnosti dlužníka, není zvoleno jiné opatření, které by vedlo ke změně vlastnických poměrů.¹⁹⁶

¹⁹⁵ Například reorganizační plán společnosti VEBA, textilní závody a.s., jež byl Krajským soudem v Hradci Králové schválen usnesením ze dne 21. května 2019, č.j. KSHK 33 INS 7406/2018-156, dále společnosti CP Praha s.r.o., schválený usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 25. září 2015, č. j. MSPH 60 INS 851/2015-B-43, nebo společnosti VÍTKOVICE REVMONT a.s., viz její reorganizační plán sšcávení dne 2. července 2018 Krajským soudem v Ostravě (č. j. KSOS 37 INS 4477/2017-B-66).

¹⁹⁶ Viz usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. září 2015, č. j. 2 VSOL 387/2015-B-68

6.2.2 Vydání a úpis nových akcií, kapitalizace pohledávky na splacení emisního kurzu

Jako další důvod pro zamítnutí reorganizačního plánu OLEO CHEMICAL a.s. Městský soud v Praze uvedl porušení zásady nedovoleného zvýhodňování některých účastníků. Porušení této zásady spatřoval ve vydání nových akcií, jejich úpisu věřitelem TEMPERARIOR s.r.o., poskytujícím stěžejní vypořádací úvěr, a v kapitalizaci pohledávky tohoto věřitele oproti pohledávce dlužníka na splacení emisního kurzu nových akcií vydaných a splatných ke dni účinnosti reorganizačního plánu.¹⁹⁷ Oním nedovoleně zvýhodněným věřitelem měl být právě věřitel TEMPERARIOR s.r.o., a to například ve vztahu k jinému věřiteli CRUZ DEL SUR a.s., který taktéž poskytl dlužníku úvěr pro účely reorganizace; nabídka k odkupu akcií se ho však netýkala. Městský soud v Praze v této souvislosti akcentoval názor Vrchního soudu v Olomouci projevený v rozhodnutí ze dne 24. května 2017, č. j. 2 VSOL 468/207-B-209 o povinnosti soudu zjišťovat, zda zápočet pohledávek neodporuje společnému zájmu věřitelů. Trnem v oku mu přitom byla zejména skutečnost, že závazek věřitele TEMPERARIOR a.s. (uhradit emisní kurz) zanikne za plného uspokojení jeho vlastní přihlášené (a nezajištěné) pohledávky, k čemuž by při absenci zápočtu nikdy nedošlo.

K tomuto opatření uvádím, že v případě, že by dlužníku a věřiteli, který zde financuje vypořádacím úvěrem provedení reorganizace, nebyla umožněna kapitalizace pohledávek, nevidím smysl v emisi nových akcií dlužníka. K rekapitalizaci přitom dochází až účinností reorganizačního plánu, kdy je již započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele v insolvenčním řízení dán prostor díky ustanovení § 324 odst. 3 Insolvenčního zákona.

Týká-li se znevýhodnění ostatních věřitelů tím, že vypořádací úvěr byl akceptován právě od věřitele TEMPERARIOR, uvádím, že z insolvenčního spisu v dané věci vyplývá zohlednění nabídek nejméně dalších dvou věřitelů. Pro vyloučení všech pochybností je dle mého názoru na místě, aby dlužník za účelem výběru nejvhodnějšího investora, tím spíše, pokud ten se má cestou rekapitalizace pohledávek stát jediným společníkem dlužníka, spíše volil transparentní cestu výběrového řízení se stanovením jasných kritérií výběru investora předem.

¹⁹⁷ Jak zněly podmínky reorganizačního plánu.

6.2.3 Fúze mezi dlužníkem a věřitelem poskytujícím vypořádací úvěr

Reorganizační plán dlužníka OLEO CHEMICAL a.s. na závěr všech ozdravných opatření počítal s jeho zánikem a současně s přechodem jmění na společnost TEMPERATIOR s.r.o. jako společnost nástupnickou dle projektu fúze. Podle předloženého reorganizačního plánu je toto opatření považováno za výhodné pro ostatní věřitele, neboť ti budou uspokojeni z vypořádacího úvěru poskytnutého nástupnickou společností, a to ještě před dokončením projektu fúze.¹⁹⁸ Smyslem fúze pak je pokračování nástupnické společnosti v provozu dlužníkovy závodu a ozdravení jeho hospodaření.

Městský soud v Praze v souvislosti s tímto opatřením kritizoval neúplnost reorganizačního plánu, neboť k němu není přiložen projekt fúze. Zda a jakým způsobem budou ostatní věřitelé projektem fúze dotčeni, tedy není známo, neboť reorganizační plán neposkytuje informace o podmínkách a základních právech a povinnostech účastníků fúze.

Vrchní soud v Praze zabývající se odvoláním proti zamítnutí reorganizačního plánu se s výše uvedenou kritikou neztotožnil a akcentoval, že projekt fúze bude podepsán a vyhotoven ve formě notářského zápisu až po účinnosti reorganizačního plánu (přičemž do obchodního rejstříku bude vložen až poté, co bude reorganizační plán splněn). Zamítnutí reorganizačního plánu v době rozhodování Městského soudu v Praze nebylo tedy z tohoto důvodu opodstatněné, neboť v případě, že by skutečně některé závazky po uskutečnění projektu fúze zůstaly dlužníku (např. odměna a výdaje insolvenčního správce), který je nebude schopen uhradit, bude důvod k přeměně reorganizace v konkurz dán později.

6.3 Další vývoj a shrnutí kauzy reorganizace OLEO CHEMICAL, a.s.

Shrnu-li výše uvedené, soud prvního stupně zdůraznil, že pro schválení reorganizačního plánu je nutné, aby byly splněny kumulativně všechny předpoklady stanovené v ustanovení § 348 odst. 1 Insolvenčního zákona. Jelikož však zjistil, že dlužníkem předložený reorganizační plán je v rozporu s Insolvenčním zákonem a Zákonem o obchodních korporacích (a tedy není pro schválení reorganizačního plánu splněn základní předpoklad dle ust. § 348 odst. 1, písm. a) Insolvenčního zákona, a dále svědčí o nepoctivém záměru dlužníka), usoudil, že tento nelze realizovat. Opačné stanovisko však zaujal Vrchní soud v Praze a napadené rozhodnutí

¹⁹⁸ Zápis fúze do obchodního rejstříku měl být uskutečněn po splnění reorganizačního plánu.

Městského soudu v Praze zrušil. Jelikož je Městský soud v Praze vázán právním názorem soudu odvolacího, posoudil tento reorganizační plán znovu a tentokrát jej svým usnesením č. j. MSPH 76 INS 2762/2011-B-796 schválil dne 21. listopadu 2019.

Jde-li o předpoklady vymezené v § 348 odst. 1 Insolvenčního zákona k požadavku souladu s Insolvenčním zákonem a jinými právními předpisy, jakož i poctivosti záměru dlužníka, Městský soud v Praze plně odkázal na odůvodnění odvolacího soudu uvedená výše. Podmínka přijetí každou skupinou věřitelů však splněna nebyla. Bylo na místě zabývat se otázkou, zda je vůči skupinám věřitelů, které reorganizační plán nepřijaly, tento plán spravedlivý, a je tedy i zajištěno rovné zacházení s každou skupinou včetně toho, zda realizace reorganizačního plánu nepovede k likvidaci dlužníka.¹⁹⁹ Odvolací soud přitom vyšel ze znaleckého posudku, dle kterého budou věřitelé uspokojeni ve větší míře než v konkurzu. Uzavřel, že reorganizační plán lze tedy považovat za spravedlivý ve smyslu ustanovení § 349 odst. 3 Insolvenčního zákona a dále je hodnocen jako spravedlivý i ke každé skupině zajištěných věřitelů, neboť i tito získají ve smyslu ustanovení § 349 odst. 2 Insolvenčního zákona obdobný druh zajištění v témže pořadí a k obdobnému majetku dlužníka.²⁰⁰

Proti schválení reorganizačního plánu věřitelé opět brojili podáním odvolání.²⁰¹ Vrchní soud v Praze však rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil a mimo zopakování právních závěrů učiněných ve svém kasačním rozhodnutí č.j. VSPH 1217/2019-B-783 ze dne 24. října 2019 se vyjádřil k námitce odvolatele týkající se budoucího možného úpadku věřitele, poskytnutí vypořádací úvěr, který se v důsledku kapitalizace pohledávek a plánované fúze stane právním nástupcem dlužníka. Zdůraznil přitom, že Insolvenční zákon v této souvislosti požaduje, aby realizace reorganizačního plánu nevedla k dalšímu úpadku dlužníka. Tuto podmínku však již nevztahuje k případnému úpadku jiné osoby. Tuto souvislost řešil odvolací soud na námitku nezajištěného věřitele, který má za nástupnickou společností dlužníka dle reorganizačního plánu restrukturalizovanou pohledávku podmíněnou úspěšností v incidenčním sporu. Jeho uspokojení ze strany nástupnické společnosti je teď ohroženo případným jejím úpadkem, při kterém by tento

¹⁹⁹ A to tam, kde není předpokládána. Z ustanovení § 348 odst. 2 Insolvenčního zákona plyne, že soud může schválit reorganizační plán, i když nebyl přijat všemi skupinami věřitelů, pokud jej přijala alespoň jedna skupina věřitelů a nejde přitom o společníky či členy dlužníka.

²⁰⁰ K podrobnostem bod 51 až 54 rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 21. listopadu 2019, č. j. MSPH 76 INS 2762/2011-B-796.

²⁰¹ Věřitelé odvolání odůvodnili zejména tím, že se soud prvního stupně řádně nevypořádal s námitkami věřitelů.

odvolatel získal naprosto minimální uspokojení. Krom výše v tomto odstavci uvedené argumentace se odvolací soud k této námitce postavil pouze s uvedením, že tato skutečnost nemůže zvrátit správnost závěru o výhodnosti reorganizace pro dlužníka, neboť odvolatel i ostatní nezajištění věřitele by jinak v konkurzu nezískali vůbec žádné uspokojení.

Dle mého názoru si podmínka, aby realizace reorganizačního plánu nevedla k dalšímu úpadku dlužníka v intencích dané kauzy, zaslouží delší úvahu. Souhlasím s názorem Vrchního soudu v Praze, že pro případ úpadku nástupnické společnosti půjde o úpadek třetí osoby, na kterou dle textu insolvenčního zákona podmínka nedopadá. Zde je však nutné si uvědomit, že veškeré jmění dlužníka v důsledku fúze, včetně obchodního závodu na nástupnickou společnost přechází. Pokud se tato dostane do úpadku, úpadek stihne dlužníka *de facto* znovu. Dostane-li se nástupnická společnost do úpadku, který se jeví již při schvalování reorganizačního plánu jako pravděpodobný vzhledem k ekonomickým výsledkům nástupnické společnosti a dopadům poskytnutí vypořádacího úvěru v mnoha milionové výši, nabízí se v rámci úvahy nad právní úpravou *de lege ferenda*, zda v takovém případě nemá dojít k přeměně reorganizace v konkurz. Takový stav totiž dle mého názoru nenaplní smysl a účel reorganizace, pokud po částečném uspokojení věřitelů dlužníkův nástupce a věřitelé budou nuceni celé insolvenční martyrium znovu podstupovat. Nežijeme však v ideálním světě, kdy v důsledku reorganizace dochází vždy k nastolení úspěšného chodu závodu, a navíc ekonomické ukazatele v době pravděpodobnosti úpadku nástupnické společnosti nemusí podávat stoprocentní obraz budoucnosti, což je v souladu s riziky podnikání. Ohledně fúze dlužníka a věřitele, u něž je v době schvalování dáno riziko jeho úpadku v budoucnu, zastávám názor, že by taková skutečnost neměla stát v cestě schválení reorganizačního plánu. Svůj názor o takovém způsobu provedení reorganizace opírám mimo jiné o judikaturu Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. listopadu 2016, sp. zn. 29 Cdo 1430/2014, ve které bylo zdůrazněno, že dlužník vyvine činnost k “přežití” obchodního závodu podle reorganizačního plánu, v důsledku kterých vyřeší svůj úpadek a bude schopen fungovat po dobu reorganizačního plánu. Ambice na fungování a zářnou budoucnost poté již Insolvenční zákon nestanoví, a pokud by k tomu bylo ze strany zákonodárce přistoupeno, byla by taková podmínka neudržitelná a institut reorganizace by se pravděpodobně stal obsoletní právní úpravou.

Kauza dlužníka OLEO CHEMICAL se dále vyvíjí tak, že proti poslednímu rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu někteří věřitelé opět brojili odvoláním, přičemž Vrchní soud v Praze se usnesením ze dne 13. května 2020 č. j. 4 VSPH 3/2020-B-966 opět postavil za schválený reorganizační plán. V důsledku napadení naposled zmíněného usnesení odvolacího

soudu dovoláním několika věřitelů je kauza aktuálně řešena Nejvyšším soudem České republiky. Věcné rozhodnutí přitom dosud nebylo učiněno nebo publikováno. Ke dni odevzdání této práce je k dispozici pouze rozhodnutí Nejvyššího soudu, kterým se tento prozatím vyjádřil pouze k návrhu na odklad účinnosti reorganizačního plánu do doby pravomocného rozhodnutí o dovolání, které je součástí dovolání věřitele RAVAK. K takovému rozhodnutí však Nejvyšší soud konstatuje svou věcnou nepříslušnost.²⁰²

Závěr

Tato práce vznikla zčásti v době velkého ekonomického růstu a blahobytu téměř všech subjektů na trhu. Z velké části však také vznikla v době, kdy velká část ekonomických hráčů zaznamenala v rámci svého podnikání velké ekonomické problémy, a kdy se několik velkých podniků známých firem střetlo s tvrdou realitou omezení trhu natolik, že nebyly schopny z ekonomického hlediska novou situaci ustát navzdory tomu, že si dosud nevedly špatně. Touto tíživou situací je pandemie viru SARS-CoV-2. Zájem o insolvenční právo podpořený zkušeností z praxe advokátního koncipienta se tak přehoupal v odhodlání porozumět jeho institutům co nejvíce ve snaze umět správně posoudit a také řešit tíživou situaci některých podnikatelských subjektů.

Přístup ke konkrétním kauzám dokazuje, že stěžejní pro dlužníka v tíživé situaci je umět v pravou chvíli správně definovat úpadek. I na první pohled jasný úpadek může být totiž zvrácen uplatněním mezery krytí či správně zhodnocenou správou dlužníkovu majetku v budoucnu. Teprve na správně definovaném základě je totiž dle mého názoru možné postavit fungující řešení úpadku. Právě reorganizace, z mého pohledu královská disciplína insolvenčního práva, vyžaduje základ ve smyslu ekonomického zhodnocení dlužníkovu podnikání natolik pevný, že se neobejde bez profesionálů nejen právního, ale také účetního a daňového oboru. Je tedy o to více zajímavou metodou, když nevede pouze k ztrátě vybudovaných hodnot a ukončení podnikání,

²⁰² Viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. června 2020, č.j. 29 NSČR 43/2020-B-994 : „K projednání návrhu věřitele č. 5 na odklad účinnosti reorganizačního plánu dle § 352 odst. 1 insolvenčního zákona a obecně k rozhodnutí o návrhu na nařízení předběžného opatření v insolvenčním řízení (tedy i dle § 82 odst. 1 insolvenčního zákona) jsou příslušné v prvním stupni krajské soudy (§ 7a písm. a/ insolvenčního zákona), nikoli Nejvyšší soud, který za aktuální právní úpravy jako soud prvního stupně (§ 9 odst. 3 o. s. ř.) rozhoduje pouze dle § 51 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.“

nýbrž k jejich zachování. Umožňuje-li právní úprava dané oblasti řešit úpadek efektivně, a je-li zároveň aplikována vhodně a citlivě ze strany insolvenčních soudů, může pomoci dlužníkům i věřitelům vyjít z úpadku s kompromisem, který lze hodnotit oproti konkurzu jako úspěšný.

Velká část této práce je věnovaná specifickým předjednané reorganizace zejména z důvodu, že je-li správně uchopena, dává těm, kteří ve svém zmaru dosaženém v podnikání nerezignují na snahu o nápravu, větší prostor, jak vyjít z insolvence s novými možnostmi v podnikání. Zde se naplno projeví potenciál podnikání dlužníka a jeho schopnosti. Obojí však musí být podpořeno v první řadě zájmem věřitelů a investorů na reorganizaci spolupracovat, prostředky na její provedení a týmem poradců. Nesmí přitom chybět ani poctivost dlužníka. Z těchto důvodů je reorganizace, a to i ve své předjednané formě, využitelná jen pro malé množství upadnuvších subjektů, přestože samotné zákonné předpoklady nejsou nastaveny striktně. Z mého pohledu by tedy nemělo docházet k rozvolnění pravidel reorganizace, ale naopak k zachování této metody jako více méně privilegované, protože jinak by došlo k situaci, kdy její výsledek nebude pro všechny zúčastněné subjekty přínosný.

Pokud se upadnuvší subjekt vydá cestou reorganizace s potenciálem úspěchu, neměly by mu stát v cestě nejisté výklady právních norem či procesní pochybení v samotném řízení nebo nezákonné kroky v rámci jeho vnitřního uspořádání. Na mnohé případy, kdy se tak stalo, jsem v této práci upozornila. Tato práce tedy přináší i přehled řešení praktických situací a problémů, kterým by se dlužníci i insolvenční soudy měli v duchu ustálené judikaturní praxe vyvarovat. Ani v životě práva však nic není jisté, proto se s postupným řešením reorganizací zahájených v poslední době teprve přesvědčíme, nakolik tyto závěry obstojí v další praxi.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

- Alexander, J., Havel, B., Kuděj, M., Louda L., Schönfeld, J., *Mezera krytí v příkladech, Restrukturalizace a insolvence*, 2017, Praha, Triton 2017, ISBN 978-80-7553-460-6
- Richter T. *Insolvenční právo*. 2. vydání Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, str. 240
- Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář*. 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998,
- Sprinz P., Jirmánek T., Řeháček O., Vrba M., Zoubek H., a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 2019
- Kozák J. a kol.: *Insolvenční právo anebo osobní bankroty začínají*. Vyd.1. Brno : Nakladatelství Rašínova vysoká škola s.r.o., 2008.
- Smrčka, L. a kol. v *Insolvenční zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, str. 1200
- Richter T. JUDr., *Insolvenční právo*, 1 vydání, dostupný v ASPI a.s.,
- Richter, T., *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017

Seznam použitých internetových zdrojů

- Mgr. Pavel Mlíkovský, Mgr. Ing. Jakub Zubáň: Předschválená reorganizace; dostupné online na <https://www.epravo.cz/top/clanky/predschvalena-reorganizace-99476.html>
- JUDr. František Kučera: Poctivost – základní princip reorganizace, zkušenosti z jednoho insolvenčního řízení; dostupné online na <https://advokatnidenik.cz/2020/11/20/poctivost-zakladni-princip-reorganizace-zkusenosti-z-jednoho-insolvencniho-rizeni/>
- JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M. JUDr. Petr Tégl, Ph.D.: Povinnost jednat v právním styku poctivě; dostupné online na <http://www.bulletin-advokacie.cz/povinnost-jednat-v-pravnim-styku-poctive?browser=mobi>
- Žižlavský, M.: Jak oddlužit korporaci? Nové možnosti reorganizace; dostupní online na http://www.epravo.cz/_dataPublic/data/E-pravo_mag/2014_E2_web.pdf.
- Kozák, J.: Insolvenční zákon krok za krokem; dostupné online na: < <http://www.konkurs-vyrovnani.cz/index.php?idac=511&idb=41>>
- Sprinz P., Rahm J.: Poctivě předbalená reorganizace; dostupné online na <https://www.epravo.cz/top/clanky/poctive-predbalena-reorganizace-112782.html>

Seznam použitých právních předpisů

Řád konkursní, vyrovnací a odpůrcí, vydaný jako císařské nařízení č. 337/1914 ř. z.) a Konkursní řád z roku 1868 vydaný pod číslem č. 1/1869 ř.z.

Zákon č. 142/1950 Sb., o konání v občanských právních věcích (občansky súdny poriadok)

Zákon č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnávací a odpůrcí

Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení ve znění pozdějších předpisů

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848, ze dne 20. května 2015, o insolvenčním řízení

Zákona č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu

Vyhláška č. 191/2017 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam použité judikatury

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. září 2003, sp. zn. 29 Odo 564/2001

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2017, sp. zn. 29 NSČR 25/2015

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2011, sp. zn. 29 NSCR 36/2009

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince. 2013, sen. zn. 29 NSČR 113/2013

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2014, sen. zn. 29 NSCR/119/2014

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 4 VSPH 2153/2014-A-232

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. dubna 2015, sen. zn., 29 NSCR 24/2013

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 01. března 2012, sen. zn. 29 NSCR 38/2010

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2010, sen. zn. 29 NSCR 17/2009

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2017, sen. zn. 29 NSCR 124/2015

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 18. září 2017, sp. zn. 4 VSPH 977/2017

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2019, sen. zn. 29 NSCR 206/2017

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2017, sen. zn. 29 NSCR 32/2015

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. 3 VSOL 263/2012-A-11

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. dubna 2009, sen.zn. 29 NSČR 3/2009

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2015, sen. zn. 29 NSČR 50/2013

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 25. února 2015, č.j. MPSH 99 INS 2391/2015

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 6. listopadu 2015, č. j. 1 VSPH 967/2015–B–129

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 28. dubna 2009, sp. zn. 2 VSOL 106/2009

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 12. března 2015, sp. zn. 3 VSPH 890/2014

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 15. března 2012, č.j. MSPH 79 INS 6021/2011-B-306

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 14. prosince 2016, č.j. 2 VSOL 1315/2016-A-36

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze dne 31. května 2011, sp. zn. 1 VSPH 605/2011 - P68-8

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2017, sp. zn. 21 Cdo 460/2017

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, ze dne 26. října 2010, č. j. 3 VSPH 441/2010-B-81

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze dne 20. března 2014, č. j. 1 VSPH 172/2014-B-70

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ve svém ze dne 26. června 2012, č. j. 3 VSPH 512/2012-B-116

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 29 NSČR 18/2010

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 11. května 2017, č. j. MSPH 76 INS 2762/2011-B-54

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2016, sp. zn. 29 Cdo 1430/2014

Rozhodnutí Městského soudu v Praze 21. listopadu 2019, ze dne č. j. MSPH 76 INS 2762/2011-B-796

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 20. května 2020, sp. zn. 3 VSOL 173/2020-B-71

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2015, sen. zn. 29 NSČR 43/2013

Rozhodnutí Vrchního soud v Praze ze dne 24. října 2019, č.j. MSPH 76 INS 2762/2011

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, ze dne 6. února 2009, č. j. 1 VSPH 53/2009-A-16

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, ze dne 5. října 2015, č. j. 4 VSPH 646/2015-B-233

Rozhodnutí uvedené ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod označením Rc 86/2013

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. září 2015, sp. zn. 2 VSOL 780/2015

Rozhodnutí publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem Rc 23/2016

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. října 2018, č. j. 2 VSOL 562/2018-B-391

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, ze dne 10. června 2014, č.j. 2 VSPH 1938/2013-B-513

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 2. dubna 2012, č. j. 2 VSPH 1514/2011-B-49

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. 3 VSOL 1206/2017

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. července 2016, č.j. 3 VSOL 1286/2015-B-136

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 16. února 2020, č.j. MSPH 76 INS 2762/2011-A-250

Nález Ústavního soudu ze dne 18. ledna 2018, sp. zn. ÚS II.1162/17

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 6. února 2018, č.j. MSPH 76 INS 2762/2011-A-292

Nález Ústavního soudu ze dne 26. června 2018, sp. zn. II. ÚS 699/18

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 28. listopadu 2018, sp. zn. MSPH 76 INS 2762/2011-B-426

Rozhodnutím ze dne 31. července 2019, sp. zn. MSPH 76 INS 2762/2011-B-697

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 24. října 2019, č.j. VSPH 1217/2019-B-783

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 21. listopadu 2019, č. j. MSPH 76 INS 2762/2011-B-796

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 27. ledna 2010, č. j. 2 VSPH 753/2009-B-126

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, č. j. 29 NSČR 18/2010-B-270

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. září 2015, č. j. 2 VSOL 387/2015-B-68

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. května 2017, č. j. 2 VSOL 468/207-B-209

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 13. května č.j. 4 VSPH 3/2020-B-966 ve znění opravného usnesení ze dne 19. května 2020

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. června 2020, č.j. 29 NSČR 43/2020-B-994

Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k zákonu č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání

Alexander J., Kdo padá a kdo upadá – k posuzování úpadku dle insolvenčního zákona. Právní rozhledy 2015, č.12

Kolesár, P., Havel, B. Něco málo k hysterii okolo (staro)nové návrhové povinnosti pro předlužení. Obchodněprávní revue. 2012, č. 2

Reorganizační plán společnosti ZOOT a.s.

Reorganizační plán společnosti OLEO CHEMICAL, a.s.

Reorganizační plán dlužníka společnosti OLEO CHEMICAL, a.s., ze dne 13. června 2017

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu insolvenčního zákona, který byl Poslaneckou Sněmovnou Parlamentu České republiky projednán ve svém 4. volebním období 2002–2006 jako tisk č. 1120

Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, dostupný v ASPI a.s.

Reorganizace jako způsob řešení úpadku v českém právu s důrazem na předjednanou reorganizaci

Abstrakt

Tato práce pojednává o jedné z forem řešení úpadku v České republice, kterou je reorganizace. Jelikož stěžejním a iniciačním bodem celého insolvenčního řízení je právě úpadek, je nutné jej nejprve správně definovat. K tomu nám neslouží jen jedny z prvních ustanovení Insolvenčního zákona ale také závěry, ke kterým soudy vyšších stupňů dospěly v praxi, a zabývá se jimi i tato práce. Pro případ, že ekonomická situace dlužníka dospěje za pomyslnou hranu úpadku, jako vhodné řešení autor této práce nabízí právě reorganizaci. Ta však není vhodná pro všechny podnikatelské subjekty. Jejím základním kritériem je celkový roční úhrn čistého obratu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu, který dosahuje alespoň částky 50.000.000 Kč, nebo počet zaměstnanců ve výši alespoň 50. Dlužník, který tyto kritéria nesplní, se však nemusí reorganizace zcela vzdát. Insolvenční zákon nabízí řešení cestou reorganizace předjednané, za podpory alespoň poloviny všech zajištěných a nezajištěných věřitelů. V této práci, jak název napovídá, je pozornost věnována zejména prvkům, zakládajícím tuto předjednanou formu, která dlužníku nabízí několik výhod, zejména možnost vybrat si insolvenčního správce, navrhnout znalce pro ocenění majetkové podstaty, ale zejména díky předem zjištěné podpoře ze strany věřitelů představuje naději a impuls k efektivnímu řešení úpadku při zachování provozu podniku, jeho konkurence schopnosti a pracovních míst. Dlužníkům úpadek řešený tímto způsobem tedy nemusí pro dlužníka vést k rozprodání jeho jmění, nýbrž znovuzrození jeho podnikatelských aktivit. Reorganizace však není řešením snadným. Po provedení její základní charakteristiky jsou na podkladě četných judikатурních závěrů zdůrazněna její úskalí. Těžištěm této práce je rozbor případu z insolvenční praxe, v rámci kterého je předjednaná reorganizace řešena již několik let soudy všech stupňů i Ústavním soudem. Dlouhý průběh řízení, který je zde způsoben urputností věřitelů, nikoli průtahy ze strany soudů, přispěl k řešení několika zásadních otázek týkajících se postupu v předjednané reorganizaci. Tato práce nabízí čtenářům podrobný rozbor východisek, ke kterým soudy v této kauze došly.

Klíčová slova: předjednaná reorganizace, reorganizační plán, úpadek

Reorganization as an insolvency method in the Czech law with focus on a prepacked reorganization

Abstract

This thesis deals with one of the insolvency methods in the Czech Republic, a reorganization. Proper definition of a bankruptcy is the crucial and initiatory point of Czech insolvency proceedings. Bankruptcy is defined not only by the introductory provisions of the Insolvency Act, but also by the conclusions of Czech higher courts which are analysed in this thesis. In case that debtor's economic situation overreaches an imaginary bound of bankruptcy the author of this thesis proposes to solve this situation by way of reorganization as a suitable insolvency method. However, not all debtors are eligible to be subject of reorganization. The debtor must be an entrepreneur with an annual net turnover for the last financial year prior to filing for insolvency in the amount of at least CZK 50,000,000 or must have at least 50 employees. The debtor who does not fulfil these criteria may be subject to reorganization at all. The Insolvency Act offers a solution by mean of the prepacked reorganization approved by at least half of all debtor's secured and unsecured creditors. As the title of this thesis suggests, it covers the main attributes of the prepacked form of reorganization, which provides the debtor with a several advantages, such as a possibility to choose its insolvency administrator and the expert for evaluation of the debtor's assets, but in particular, thanks to the prior approval by the creditors, it gives the hope and impulse to solve debtor's bankruptcy effectively while preserving its enterprise, competitiveness and jobs for its employees. This means that debtor's bankruptcy solved by way of reorganization does not have to lead to sell-off of the debtor's assets but to recovery of its business activities. The reorganization is not, however, an easy insolvency method. Following elaboration of the fundamental characteristics of reorganization, this thesis deals with its difficulties based on numerous decisions of Czech insolvency courts. The heart of this thesis is an analysis of a pending insolvency proceeding in which courts of all instances including the Czech constitutional court have dealt with prepacked reorganization issues. Delays in this insolvency proceeding, caused by disputes between the creditors, have contributed to adjudication of essential questions regarding the process of prepacked reorganization and this thesis provides the readers with a detailed elaboration of such conclusions adopted by the insolvency courts in this insolvency proceeding.

Klíčová slova: prepacked reorganization, reorganization plan, bankruptcy